Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. २३३५

Title अद्वय स्तुति द्विक्ति विवृतिः

Author श्री उत्पल देवः

Extent ६९ Age २

Subject भक्ति शास्त्रं

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

उत्पलस्तोत्रावली अद्वयस्तुतिरुक्ति
विवृतिसहिता

२३३५ ५८

2335
F. 69
complete

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

शैव

उत्पलस्तोत्रावली

पत्राणि

६८

श्लो २५००

2335
F. 69
complete

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ओंश्रीगणेशायनमः ओंहृदयस्थनमस्यादिखमा
नन्दवर्षिणीपरिपूर्णाजयत्येकादेवीविश्वेश्व
रिकीप्रत्यर्थिनोस्मिवद्धभिवेद्धशोभक्तिशालिभि
र्याकरोस्मिमनाकीमत्प्रत्यभिज्ञाकृतनःस्तुतोः ईश्वर
प्रत्यभिज्ञाकारोवेयाभिधानःश्रीमदुत्पलदेवाचा
र्योस्मत्परमेष्ठीसननमान्ताकृतस्वात्ममहेश्वरः।
स्वरूपेणयावेनपरामृष्टमर्षिणनात्रुजिहृतया
संग्रहश्लोकजयलोत्रमक्तिलोत्रात्पाहिकस्तुतिस
ङ्गानिचकानिविवृक्तिकाम्येवबन्ध ग्रंथकर्ता।
विनानितहामिश्राभिलक्त्रा श्रीरामप्राक्षियरानञ्च
हष्वक्रयस्लोकशाख्यांयात्मवेशयन श्रीविद्याकर
लविशम्यालोचैःसात्मोपलिनिनामभिर्युक्ष्या।
पिनवानितिकेलस्मृपेन नदेतानिसंग्रहादिस्लोका
निसकृत्स्येवप्रसिद्धवार्तिकशब्दोपाबृह्मानिस्य
हेत्वाक्रमःमोत्तनत्सोममासेवरमास्वादमयस्व
परमेश्वरसमावेश्यपस्येवशस्येवपरमोपादेय।
मोरर्शयितुंपरमेशास्वरूपाविभिननस्समाविष्ट
भक्तजनस्तेतक्रमेणस्तोत्रमाह गेनध्यायतेनानु
पनःस्वायस्याविधिपूर्वकं एवमेवाशिवाभासस्त
नत्रामभक्तिस्यानित यस्येवमेवमायीयोपापविना
शिवाभासःशिवस्वरूपेस्वात्मप्रथास्यानेभक्त्येवस
मावेशमख्याशालिनमावमानें ननुनदशिविक्रम
लाकांगाकलाकिंतभक्तजनेनेभा भक्तिचमेकार
वशाश्चयिनशिवभयाराकाभेदभक्तिमगुनिपते

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ननदभिनशिवावेशमयाभवासश्रंतियावत् य।
वेमेवेत्यनेन सूचितमलौकिकक्रमं दर्शयति न
ध्यायत इत्यस्माद्विना सर्वस्य हि ध्यानजपयागस्थलेष्वे
यजनस्य स्वरूपं नियतनाकारमेव प्रथते भक्तिशा।
लनस्त्वनुपायमेव निराकारसर्वाकारं विदानेद
स्वेनैशिवात्मस्वरूपेण सर्वदा स्फुरति श्रुतयवाहावे
धिपूर्वकमिति विधीयत इति विधिरिज्याध्यानादि
स्वीकारणं यत्नस्याकृत्वा सर्वविधीनां संकुचि
ततदसंगचित्तस्वरूपमप्युपायत्वाभावात् इतस
मावेशपूर्नेरेव प्रीतिभावसंपादनसमूत्वमापाते
यथोक्तश्रीपरवेशास्वनवाशविहितैः किंचिद्विमाद्यैः
श्रीकिं विश्चिन्तकस्य स्यादिति गीतास्वपि समावेशपमा
दिकं ध्यानजपायागप्रकाशविमर्शस्वरूपाध्यायज
नेहवनादिसर्वं संहरन्तीति प्रधानाभावे वेद्यैर्के
शात्मास्समभवमाक्रिस्वपापानश्ववापिसन् लो।
कपाश्रिलोगामलिनैरिवप्रसरः इमरहस्यस
मात्मानीवाभवद्भक्तिस्वपापानेनश्ववासमुत्तेति
नेसहस्तोजश्रोकर्षोपिस्रोकपाइवरजसालो
कथवहारर्षलाकृतोयोरागउपरागस्नतोदेन
योनिपतितानिजराशिकारसंदेहस्सरोविष्णायथ
व ननवस्तुहमेनभाक्तिस्वयापानेनानित्यनत
णीकृतवान् यथावतरुणस्य धर्मलिप्तसानया
संसेनेपतितामिवहरणमाननाम्नैर्मलिमनाया
ध्यारयाति श्चपित्र्विनोदहासारसवमस्काराभेव

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

तथालोकव्यवहारेष्वेमतिरूपकोपमपाधनति
२ पूर्वस्मिंलोकेग्राम्यवरणपदाभावाद्भवद्भक्तीतिनसंगं।
तमेवतिकथमिथलोयशाख्यातिश्रीविश्वावनय
वस्थरूपः वयेनसूक्त्याख्यानेयत्नः २ तत्रभवत्स
मरभक्तिमतांतत्रवासिनो संयोगोलोकमार्गे
पिस्मावयेवविजृंभया येससमावेशमयपशलय
क्तियुक्तापूतपवतत्रतत्संपदस्तत्रवेविमश्यरके
तत्तत्पवमतिनत्रोलोलेघालोकमार्गेपियमा
चारोव्यवहारसमतयेवसमावेशरमानंदमयत्वा
विजृंभयाविकसरनयाल्माद्भवेसेव ग्रयचेय
तत्रलोकिकश्रियसद्भ्रकालत्रमेउतनिवासिन
तिसर्वेसहरणीयतात्मदाविभूतितामभुदिताः
तिसमासोत्मागमयति गेसादाद्भवनमयेनाय
सर्वस्मिन्भुवनान्तरे किंनभक्तिमतांतेनूमेववर्ष
तसिध्यति भक्तिमतांयाख्यानतनुयभक्तिशालि
नोसर्वत्रभुवनविशेषकिनेत्तेत्रपरासिद्धिस्य
रयशाने कवैशीमननशायमीनमेवः सिद्ध
ति यत्स्मात्ताद्दितिसमावेशरहस्यानकथामायेण
भवन्मयमेकसर्वंभुवनान्तरमेषां तयतिभक्ति
पीयूषरसासववेरात्मदा। ग्रहितीयाग्रपिसदा
तोहितीयाग्रपिग्रभो भक्तिपीयूषरसप्रवास
ववाउत्कृष्टपानं तेनोद्भतरक्षायेतेनयतिसर्वो
केषेणवर्तते कीदृशाग्रहितीयाग्रसापारता।
सरपाग्रपि ग्रहितीयाः त्वमेवहितीयस्तत्सर्वं

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

येषां अथवत्वाद्वितीयाअपि भक्तिसमावेशेनात्म
भेदासादनत्वान्मेवद्वितीयमेवतेन परिशालि
तेषां मध्यमूलाअपि अद्वितीयाविष्टाभेदिनः
अद्वितीयाश्च कथं त्वद्वितीयास्त्वद्वितीयाश्च कथ
मद्वितीया इति विरोधच्छाया अनेनानन्दरसैहेले
नाथत्वं विदन्ति ये नाहं आपवर्येमाऽन्यभक्तान
न्दरसमत्ताः भक्तानन्दरसे समावेशाद्दृश्यम
सेन न स्वनाग्राह्याशया: अतएव नाहमात्मपी
मितात्मसमुद्रवद्रूपसश्रपास्त्ववनतेमानेति यो
ह्यर्थविहृसाद्विहान् तदैमैव त्वमेवात्मेशाम
वैमसर्वश्चात्मानिराराणवान् इति सम्भावसिद्धान्त।
भक्तिजानतेयनः सर्वत्ता वदात्मनेस्पृहायालः
वस्तुतत्त्वमेवविहृयाप्याप्यात्मायमतक्त्वात्म
निस्वतसिद्धाभक्तिः केवलसमावेशस्वभावादितं
जानातितत्त्येयत् सर्वाकर्षणावनेनयन् नियोगे
त्तित् नाथवयत्तयेकेनन दृष्टिम्य ककाश्चितः वे
घेवदकसंबोधेष्वपि भक्तैसदर्शनः अन्नैश्वरत्वा
वस्थायां सर्वदेषोपशमकृन्नामसात्मरूपत्वं
केवलोनसकृशि भक्तेपुनसमसारसंपातेपिवेद
वेदकत्वे तत्र भेदवृत्तेन्तरूपे समावेशाकाङ्क्ष
पिवामितादृसततमेनः योगेकभोग्यरूपता तस्या
सर्वत्रसंस्थितत्वतितोऽस्माशिवमयमेवविश्वमार
ने नेयाविलापनभयासभुदासायग्नशाहः तदुक्तं
श्रीपूर्वशास्त्रे मोहोपायमनापायमिति अनेनाव

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

२ न्दसरसीदेवीयैयनमायया प्रविष्टकालेन हृदेर्के
3 नहृक्विरस्तमे उपमालेषोत्सापरमेशसाम्यशा
ले भक्तिपत्रे देवीयोतमाला पक्वफलाकोश
विरहिता अपरस्फोरादिशीलापरैवशक्तिः अ
हंभक्त्या प्रविष्टकस्यामितिवक्ष्यमाणविष्टकाल
इति भक्तिप्रतिप्रेमप्रसरः प्रकाशिनः सर्वपव
नामहेतुर्भक्तिमतोविभो संविशागोपमाहादउ
त्वमेहेस्थितोपाश्रितः आख्यानप्रक्रमभक्तिशालि
नामयंहृदउत्तमोहेरूपतस्तितोलोकेयसंविमा
गोनीलपीतादिवोपभुपयोगकाश्रितः सर्वपवनता
निहेतः वेद्यमानोपाननिमजनक्रमेणपरमेवेदक
भूमिलाभात् भवरूमकस्तस्यादाहायोग्यसस्या
नगायियावशासांप्रतिसामिमासवस्यवभक्त
ता हेस्वामिन् त्वच्छक्तिपानसमावेशमयभक्तान
दासादमतासाध वोयस्यपरादेहपानप्रापत्पिष
कृष्टा या शान्तपदात्मादशास्याकैश्चित्संभाव्यते
सानैसंभाव्यमानासांभस्यासवस्ययथाशुक्रता
पद्दषितनानयाभातीतियावत् यतस्तेभक्तस्य
नमास्वाघेवक्षुम्भीकृते येः शून्तोस्वाघतेतेसव
सकारान्तत्विच्छीकृतनाशुक्रतासंभावना
श्रासादादितिस्मञ्चोपपवमी श्रग्यवोयद्भक्तस्ते
धनेसामसंनेरावने भमास्तनास्वारस्यवानिरति
शयचमत्कारवत्यादिस्यवस्मरमतत् भवद्भक्ते

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

महाविद्यायेषांसभ्यासमागता विद्याविद्योभय।
स्यापितपतेतत्ववेदिनः विद्याविद्योभयस्यापीति
विद्याविद्यालक्षणस्योभयस्यतत्रशिवमेवमहेश्व
रमेवेश्वरमेवात्मनोविद्यारूपस्यविज्ञानाकल।
प्रलयाकलसकलतद्देयात्मनस्या विद्यात्रुपर्से
भयस्यापितत्ववेदिति येषांतदङ्क्रिरेवमहा।
विद्याप्रकर्षेयातामहत्पदेनशाह्वविद्यातोपिप्रके
ष्टकर्षात्तत्वतत्ववेवकते शाम्भलाग्वास्तभासेय
क्रमावेस्फारपालिनी तदङ्क्रिस्वधयासिक्तानदसे
फफलत्वमे मूलेपराभूमिःक्रमविस्फारिवेपथे
सादिप्रसरःतदूसोभंस्मानन्दसरूपवाच्याफोतेनत
त्मेकापामितत्तणफलेयस्याःशिवोभूत्वायजेतेति
भक्तोभूत्वेतिकथ्यते तमेवाद्वैतपुसारंभक्तैरद्वय
शोपिते शिवोभूत्वाशिवंयजेदितियदास्त्रायेद्दृश्य
ते तद्वेदृपातपवाशिवतेतियेमन्यते तेषांसति
देहेशिवीभावाभावाघजमानतानुपपत्तेःस्वस्व
पशिवसमावेशभाक्तिशालत्वयजनेज्ञानातीतिर्भि
संघप्रक्रेनैवाशयेनाद्वत्वमेवयतस्मारस्तुत्कृष्ट
वपुस्वरूप ग्रहयेनभेदशंकाशङ्कयालशातितार्शे
र्पितेतनिर्मलीकृतेभक्तैरिति भक्तानोभवृदहेत
सिद्धेकातोपपत्तयःतद्सिद्धैनिकृष्टानाकाते
नावरणानेवा व्याख्यातानोभक्तानोभवदद्वयसा
धनायकाःनतुभक्तयःयतोमद्धैकदीर्घमायाद्यवि
शिवाद्वयद्वेषणानिद्दृशायितत्स्वभावाविद्द्यपाशेव

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

स्वतूपसिद्धिविज्ञानकानिचिन्त्यानीतिशङ्काःभक्ते
५ नोसाधनान्येवपर्यवस्यंति निकृष्टानांतुभेदम
यानांतदसिद्धेशिवाद्युपसाधनाभावायकानि
नावरणानिनीहाणनमशुक्रस्यापिसमावेश
स्मविकर्षाणनभिज्ञानादसेचेममकानिमोहा
न्यकरणानपिस्रोणेव कदाचिन्नापिलभ्योसिध्यै
गेनेतीशवंचमाश्रन्यथ्यासर्वकस्याप्रभासिमक्ते
मनाकथं कदाचित्कस्यचित्समापिदशायात्ता
पिसदयचत्वादेयोगेनचिन्नतिनिवेशायनेरैशा
स्याशिनसिद्धंलभ्यस्तेषावेवना अन्यथ्यासमापि
पुर्षानाघभिममाप्रकस्याप्रकथंभक्तिमतापक
शमे मन्याहानाघसंस्यष्टिविशेषोत्तिमहानयेयो
गिभ्योभक्तिभाजोयययथावेपिसमाहिताःविषया
भ्योरैद्रियाणांप्रत्याहृत्यनियमनेप्रत्याहारः प्रति
शहाद्यानध्यानधारणादयस्तेरसेसहाकदाचि
नः नविहभ्योयोपिभ्योमहानसामान्योविशेषो
तिशयोभक्तिभाजामस्ति येह्नयोगपयेत्तपाशु।
क्तानाभिमतेपिसमयसमाहिताः मध्यावेशयम
नोयोमामितिगीतोक्तनीत्यानिमग्नकाः नयोगी
नतेपनावक्रमकोपिप्रणीयते श्रमायशिवमा
र्गोस्मिन्भक्तिरेकाप्रशस्यते शिवमार्गेपरेशाकृप
देशितेननिरतिशयस्यानुभवैकसात्विकेमार्गे
यानियतमार्गाभ्युपायपरिपाटीनकदाचिदुप।
दिश्यतेतत्स्यामायामयत्नेनाभ्यन्तमसपाश्यया।

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

स्तच्छुद्धविद्याप्रकाशातिमायीयपश्यताय पो
गात् भक्तिरेव प्रतिभाप्रसादनान्मोक्षवरीय।
शस्येति श्रमायेनेनोच्यते सर्वतो विलसद्भक्ति ने
त्रोधस्ताद्धते मम प्रत्यक्षसर्वभवस्यापि नाना
मापि न श्यते अन्तर्भेदिस्वविसताज्जृम्भमाणे।
न भक्तिनेजसमसमावेशप्रकाशेन धस्तान्नाह
निरस्तानिर्येस्य न तत्पदमायीयभूमिविस्तृते
मोत्सत्वभैरवमुद्रानुवेशप्रकाशालोचनमात्र
गोचरीभूतासर्वभावा यस्य तस्य मम सविनाय
विकल्पहृतस्य नामास्याभिधानमपि न श्यते
नित्यमेव साक्षात्कृतपरभैरवस्वरूपाऽस्मि वि।
ष्टाभूयासमित्यर्थः शिव इत्येकशब्दस्यापि जिह्वा
ग्रेतिष्ठ सदा समस्तविषयास्वादो मम स्त्वावाभि
कोऽपि हे उक्तेषु तेषु भक्तेषु यो महाप्रकाशमयचि
जस्वरूपपरामर्शात्मा शिव इति को सामान्यस
दाशास्ति अद्वयाम्बर्य तस्य शब्दमात्रस्याप्य
कस्य विषयस्य परमानंदधामिदायिनाम
मस्तविषयास्वादो न गदानंदशमत्कारकोपि
सान्द्रभवासिद्धास्ति पकत्रशशाहलत्वणोविष
येजिह्वाग्रवर्तिनि समस्तविषयास्वादरतिवि
शेषबाधा यान्नकलोनश्रीतात्कृतस्वाद्भक्तिरस
यान्नु यो ग्रलोकिकरसास्वादस्तस्येकेनोमया।
एपते शांतानि ह्यनाविकल्पमुपाकृसोलायत्र ५
तथाभूते समास्तनापाशशीनाश्चीते विस्रमति।

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

विलासाश्च यत्नाद्दृश्चेन निर्मलेष्वानन्दविकासितास्मा
५ हैमक्षमानसमुद्रेष्वालौकिकरसास्वादसमा
5 वेशवशत्कारस्वेनतिष्ठंति सख्याः तेर्भेदगा।
त्वनाको नाम गएये ते नदाद्यतिरिक्तस्यकस्यवि
दग्धप्रतिभासमानत्वहरवेस्थितानां किं विद्रुमपंती
स्रुचितैवोक्तिः सादृशो किं न चत्यैन भवद्भक्तिम
होषधिः तादृशी भगवन्मस्यामोत्स्याख्यानवरोर
सः सादृशो भक्तिनतते सादृशीमलौकिकीभव
द्भक्तिरवामी स्वप्नदत्वान्महौषधि किं न चर्वेस किं
नविचार्येणसाधयेत इति यावत् कोदृशी यस्या
स्वशर्शणयसामर्थ्यानेनैतरमेवजीवन्मुक्तावेन
नरोध्यवहितेनरसस्वर्वणानन्दः तापत्रयपरमर्श
नेसंपदस्त्राभिरीप्सयाः त्वद्भक्तिरससंभोगविस्रं
भपरिपोषिकाः सद्धर्भक्तिशालिभिस्तात्पृवेति
श्रसमवन्नसमावेशमरव्यस्तसमस्तद्वयपरं केवल
मर्थ्यते न तत्तिमायाः कीदृश्यो यास्त्वद्भक्तिरसस
भोगो भवन्नमावेशास्तत्वमत्कारविस्रंभसैर
स्वीकारश्च सानि भुवनप्रियास्तंभोगपोषिका
पवसर्वस्वसंपदोर्ष्यनीयाःइत्युक्तगनशकोप
माधनि। भवद्भक्तिस्वधासारस्तेकिमणुपलति
नः येन रागादिविषके क्लिंप्तिभिलेपतिनाप्यपि त्वद्
क्तिस्वधापाठसारोवेगवद्वर्धनभक्तेः किमपि
लोकोत्तरनयाप समीपलत्तितः परिशीलितः
येद्भक्तामृत्वानेशरीरस्यवहा रत्नामरीयकत्वेना

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

यतो रागद्वेषादिकर्मे प्रतिनाऽपि नालिप्यते न
उन्मयीभवति कर्मे च प्रतिना नालिप्यते तस्मात्सर्वं
अणिमादिषु भोक्तारो ते भोगेषु च फलाभिया भवङ्
केर्विपक्षा या लतायाः रवेकेषु चित् अणिमादिषु
भोक्तारो तेषु स्थूलपरीसिद्धिमृषेषु च लभ्या फलाभि
याफलत्वेनोक्तिः सा परिपाकशमायां भवद्भक्तेर्वा
गभूतेषु सत्स्वपि तेषु तया भक्तिहितस्याक्तिसमावे
शात्मा समस्तसंपन्नमेव ननु तद्यतिरिक्तानि फ
लानि विसंति यथा विपक्तलता विछिन्नानि न फला
नि कानि चिदात्मादीनि भवंति तेषां तद्गतानां विवं
निसर्गतो नाप्यङ्कुरबीजमिदं मनः त्वद्भक्तिरससंसि
क्तं निःश्रेयसमहाफलं नाप्यस्वामिन्निदं चिद्रःखका
रणमिदं मन सर्वस्य हेयं यदभिमतं तदेव भवद्भक्ति
साधनेन सिद्धं परमानन्दमयमोक्षमहाफलं न
हि कश्चिल्लोके प्रति विषादे मे भवत्प्रासादो न भवद्भ
क्तेरेवायमलौकिकत्रुम इति धन्नीनिशिवं इति श्री
महामाहेश्वराचार्यवर्य उत्पलदेवविरचितास्तोत्राव
ल्यां भक्तिविलासाख्यं प्रथमं स्तोत्रं विवृतिः १ ओं अ
घोरमरविचित्रलविस्तारस्थावरजंगम स्वरूपवद्भ
पापन संसारविन्मयायते १ अग्रीघोमरविभिर्माह
प्याप्यप्रकाशकारीक्ष्याक्रियाज्ञानरूपस्य शक्तिस्य
स्वत्रस्तविस्तृभ्याममपि स्रात्स्वेवतावर्गस्य स्थावर।
जंगमाभ्यामपि स्वयस्य परस्य प्रमेयप्रमातराशेष-
स्वीकृतनाहात्मन श्रामं त्रणामिद स्वरूपेनेन मापि

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

९
6

ष्ठितस्यपंचभूतानि जंगमानामपि भूतदेहत्वात् दे
वेचाग्निसोमसूर्यस्थावरजंगमेरष्टमूर्तितयाव्यस्त
विश्वपतत्वितशेषाधिष्ठातृत्वपाचविश्वमयत्वम
नयचवद्रूपायेत्युक्तं यदंविश्वरूपत्वेपि प्रधानम
स्यत्वरूपमाह संविन्मयायेति यतेदेवादिसंविन्म
यत्वं यत्सतंशेस्यासितातशेषविश्वनिर्भरत्वात् वि
शेषणमहात्मायाउत्तेपभुविवृषेते महानलाय
भवतेविश्वैकभविधेनमः भवतेमहानलायपर
प्रमात्रवडूयेनमः कीदृशायविश्वस्यभेदमाश्रि
त्यनरूपस्यसंवेधियत्नमहान्तरेभस्मत्वस्यपरशे
षसंस्कारस्तेनयदुल्लेपनं संस्कारसंहारेणापि
प्रमात्रवेनजनं तेनभुविश्ववृषमध्ययत्रूपवर्गस्तेजोय
स्यतस्मै भूयश्शुचिर्नामाग्निस्तस्यवर्षात्सोमसूर्ययो
रित्यागमिकभावया शुचिनाम्नेतेजसेविश्वमेकं
हविर्येस्यायनेवात्मनदीमत्वमुच्यते श्रीमन्मता
यागमस्थिप्रमारस्यचर्यात्कस्यासृत्रनादिरोयज्ञापा
पि यामाम्रत्रमाम्नायशीतलायशिवाग्रये कस्मैचिदि
षंसेनाधविप्रमायनमोस्त्विति चिदानन्दघनहृत्यपर
मामृतस्नात्वं भवतायहारिवात्वेनतत्वं प्रपञ्चक
षमात्रवशीतलेवेतिविशेषाभ्यामत्वापा कस्मैचि
दिमलोकिकस्वरूपाय महादेवपदव्यपदेशकराय।
शिवकायते महेश्वरयापिनमस्कारोविमर्शरूपत्वेय
देवस्तदादिरोगपरोविशेषकर्तृत्वात्तयाविन्ति
भूयोधव्यवहारप्रवर्तकः योतमावः सर्वस्यात्मत्वा
गमयमुद्रीयेनकोशमुर्धभावात् सर्वमहान् ब्रह्मादीना
मपिमर्गादिहेतुत्वात् ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

विश्वस्यापि विमादेरोरनास्यावणाश्रूकरः सर्गोहंनाय
गामशोमयनान्मेचमूर्त्ति। नमोनिकृत्तनिःश्रेषशैलो
स्यविगलनतमा वसेकविषमाप्यपि मंगलायशिवा
ग्रेय निकृत्तसाध्यानितस्माणांमूलान्यशेनवंशा
कृतेयनिःश्रेषभवाभवातिभवललाणंशैलोकने
नन्तेवन्दिनीवोपानतोदीपिनीग्रानवरसमावर्ष
यावसामन्कृतोयंवसेकग्राहृतिलेनाविषमायाय
मेजीज्ञसमानायातयवसंसति संसारासंगत्सय।
रियानिम्रदत्वान्मेगलायशिववह्लयेनमः शरीरस
णायाहृतिपमात्मपदे नचैवसमावेशंयामरयर्थः
सर्ववसावमेकविषमस्वश्यायानिकाग्निकयम
गस्मिमिविरोपच्छाया समस्तलत्तणायागयव
यस्योयलत्तणंनस्मेनमोस्तुदेवायकस्मैचिदपि
मवे समस्तानांलत्तणानामविज्ञानानांचनयापि
गमहेतुनामुश्वावकरणध्यानादीनां येयोगमन्त्र
स्यवयस्योपायाम्नसमीपेलवणेदृटयगमोक
रणं समस्तविनाविस्मरणस्यैवमत्वातिहेतवा।
न ग्रनयवकस्मैचदिदिनिसंसृष्टिवकृतयासामान्य
स्करहूपायेतिधनति वेदागमविरुद्धायवेदागम
विधायिने विदागमसत्त्वाय गुह्यायस्वामिनेन
मः निःश्रेषनियमपंचगणाशेटनानम्यवाहेहविरू
द्ः यश्वपद्धितत्वसकर्णनद्दिभनितस्यवसनव
रूपः विनायत्सस्वातंभाजगतिष्ठापयिभेदेविष
ने वेदानद्रष्टानतनरामार्थरूपस्य ग्रनयवसर्वस्यावि

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

७
7

यथत्वाहुः संसारैकनिमित्ताय संसारैकविरोधि
ने नमः संसाररूपाय निःसंसाराय शंभवे मायादेः
त्रितयमस्य संसारस्यैकमेव निमित्तं नस्य विरोधी सं
हर्ता स एव तथा संसाररूपतया भाति न तु न स्थिर
यशिवव्यतिरिक्तं संसारस्य निजं रूपं किंचित् एवम
पि संसारनिष्क्रान्तेनिःसंसारेनेनासंस्पृष्टरूपमस्य
रूपमिति विरोधाभासः मूलाय मध्यायाग्राय मूल
मध्याग्रमूर्तये क्षीणाग्रमध्यमूलाय नमः पूर्णाय शं
भवे विश्वस्य कारणतानात्मरूपत्वादेतन्नित्यं तत्त्वा
द्यमूलं मध्यमग्रं च यथाक्रमं मूलादिरूपत्वाद्या
थागपर्यपि भ्रमानस्ति विश्वरूपत्वात् नचास्य त्वा
नि मूलादिकिंचित्क्षीणं नास्ति एकरूपत्वात् अत एव
सर्वसंस्फुरत्तापूर्णः विरोधाभासः भगवत् नमः स्वकृ
तसंभारविपाकस्कन्दप्रशमो यस्य नामग्रहस्तस्मै
ऽस्तु भायपि भावायते यस्य सकृदेव नामग्रहः अमा
र्घितिलोकास्तुः पूर्णाविश्रान्तिपदंवाभ्यपरावो
येति पाकस्तस्मै ऽस्तु भाय इति महायोगिगम्याय ना
मः नमश्चराचराकारपेरनाविश्रायैसदा कोऽदेतत्
ध्यमेकस्मै विन्मयाय कपालिने कपालिमननत्वं पद्
गवतिश्वसिद्धन समवतो यत् नृकि चराचराकारात्
गमस्थाव रुपायपरेतास्य विन्मयस्वरूपमिता
यामात्मदिंनाव निर्गीच्छतादपि परेतास्तेषां निव
पेस्तारत्रय पञ्चकोऽन्ने नत्संयोजनरवियोजनवैचि
त्र्यसम्हत्वविधायिने चिन्मयाय चिन्मात्रभार्याय कपा
लिने

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

निःशेषकपालशुक्लायाखिलशोभीभूतविश्वधारिणे
नमः। मायाविनेविशुद्धायशुद्धायप्रकटात्मने सूक्ष्मा
यविश्वरूपायनमस्त्रिरापशंभवे भैरोलामदेवस्था
नेयथाकिर्मायायस्मात्सर्वविस्पष्टादिशुद्धः सा
पादीचक्षानीकर्षविशुद्धः इतिविरोधाभासः एवम
न्यत्रापिसर्वस्यागोचरः प्रकटः प्रकाशघनस्वात्म
स्वरूपः स्वस्वोष्मानादिनिषेधेप्यनन्तस्य विश्वरूपः स्वा
नेयागृहीतविश्वाकारः एतएवचिरोविविधक्षास्त्र
पद्मपश्य ब्रह्मेन्द्रविष्णुनिर्बृहजगत्संहारकेतवेप्रा
श्रयंकरणीयायनमस्तेसर्वशक्तये ब्रह्मेन्द्रविष्णुभि
स्तद्धपिक्षितिस्थितिकरैकर्षमपिनिर्वाहितनाशु
निर्बृहं संपन्नेजगतस्सर्वस्मात्पादेमायामस्यसंह
रःकीशमादेयस्मात्तएवाश्रयंकरणीयः सर्वशक्ति
वस्तादीनांस्वकर्मणोनवीयमंनिहीधीभावाभ्या
वमुखेश्वत्तितवत् सर्वसामर्थ्ययुक्तोयतस्तेनमः
तटेश्वरपरिभ्रान्तैर्लेशालासाविभूतयः यस्मात
स्तेनमस्तुभ्यंमगावदूरसिन्धवे तटेश्वेवमेरुमुश
वरुभूमिकादित्तानेश्वविद्रुमप्रसरवासभूमिषु
परिभ्रान्तैः एवनभ्रमणशरणविक्षेपादिकृतश्र
मा ऋद्धकादिशुपेभ्यानालेपरमेपदेद्धयानस्मात्
नामादनाभ्याम्यद्भिलालाइतिभेदमयोगिमादि
काः भगायदूरासिन्धवेरम्यपीठेघानस्तनायम
हेश्वरसमुद्राय समुद्रमाशायेतटेश्ववभ्रामंतिन
तत्त्वौघिकायामुवति येनतन्निविसदेहमालेमहा

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

८

निर्हेतिप्रदमम्रतमप्युमनीति रूपकस्यो षेणाय
नति मायामयजगत्स्याप्ये कमध्यापिवासिने
वलेपाय नमः शंभुशतपत्रायशोभिने मायविम
यताध्यातिस्मैवप्रकृते रूपं यस्यजगतस्तदेवसा
म्येपेकोयनकन्दमस्तत्मध्यापिवासिने पित्राय
कलामयाम्ग्वेतेपि मुक्तायायसहविदेकरूपाय
शंभुरेवशतपत्रमनन्तशक्तिरूप उमनस्कोवत्रि
कास्तपर्मके कमलंतस्मैनमः पंकमध्यस्थुतेष्य
तेपनाभगवतिछिवनुतेनतदंतस्पर्शादितिवे
रोधाभासः मंगलायपविवायानिपयेभूषणात्म
ने मियायमरशाय्यांयसर्वोत्कृष्टायतेनमः मंग
लेमादिसृष्टं सर्वोत्कृष्टायतिमवेयोगं यनये
नमुखेनविचार्यतेतेनतेनोम्मवे सर्वोत्कृष्टत्वात्
नमस्तनवहायनित्यानिर्मुक्तिभागिने वन्म
मोलविहीनायकस्मैचिदपिशंभवे भगवतप्
ववहृमुर्खेरूपनयावगमात्मध्याने वत्तनस्तवे
घनत्वाहीनत्वम् विरोधाभासः सर्वोवदेवमुप्नर
मापि उपहासैकसावेस्मिन्नेतावतिजगत्येव नम्ब
मेवाहितीयायनमोनित्यमुखासिने नृम्बरूपर्व
उपहसनीयपरमार्थेपनावधातिजगत्येव भवा
भवातिभवात्मानिगुह्मितीयाया सायारयोकरूप
य नित्यमुखासिनेज्ञानन्दघनायापादयतमाय
नम्पमेव नमः दत्तिणाचारसारायवासाचरामि
लाषिणे सर्वाचाराय शास्त्रावितराचाराय तेनमः
दत्तिणाचाराभैरवतेरमावेपरीमानुष्ठानेवसार

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

स्मारणेनाभिमतायस्यवामाचारेवादिनंचविपरी
तक्रमेचाभिलषतियस्तस्मै सर्वथाचारिणेनिजयोरि
ष्यन्दोयस्माभिक्षोनाथाचारायस्मात् आचारेभ्यश्च
ध्यानपूजादिभ्योनिष्क्रांतोयस्तस्मै अथवाश्रीसर्वाचे
रनिराचारादिरूपं यन्मतक्रमादिशास्त्रार्थेनतत्वेन।
रूपायनमः यथानथापियः कश्चोयत्रतत्रापियोर्शि
तःयोपिवासोप्यपिवायोसौदेवस्तस्मैनमोस्तुते येनयेन
प्रकारेणयत्रकविद्यात्किंचिदाविर्भवेते नचस्वात्मादे
वतोविश्रांतिरूपात्स्वानायामानेवस्थिता तत्वविदे
मितितात्पर्यं यमच्छहानियमशुद्धासाय यदागमः
यथालाभंयपूजयेदिति स्मृततननेसेव्यायसर्वसं
तापहारिणे नमोविततनाववर्णवरायवरदायते
साधकानामंगारणाशरणानान्तमृतत्वभिरेवसमतंत
तोकृष्णानिर्येचेणसेविनशंकाय सर्वेषांभेद
मध्यानांसमायानांहारिणेयद्वे विततेषुकोपि
रमानन्दघनेविनानिस्वहृणीयनोहारसमूहः
वरदाय संविन्मेमत्सारप्रसादप्रदाय सदानि
रन्तरानन्दरसनिर्भरिताखिल त्रिलोकायनमः।
स्तथेस्वामिनेनित्यपर्वणो प्रार्वात्रिलोकस्यविश्व
स्यसमस्तानन्दरसिनप्रवरणात्स्वामिनरम्यचिन्तोक्तिः
तित्यपर्वणोसदाविश्वपूरकस्वरूपाय पर्वपूरणे
रूयस्वरूपयोगः सर्वथापर्वणिप्रानन्दरसनिर्भरि
तेनिखिलंकरोति स्वात्मरूपानसंवेद्यसंभोगैर्भज
नेचयतत्वामेवतस्मैवीरायशाक्तिहन्त्रायतेनमः।प

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

२ 1

क्तिहन्तं संविद्देवीचक्रं चमत्कारेणानन्दघनप्रमा
तृविश्रान्त्या स्वस्वप्रधानसंवेद्यसंभोगेनानन्दमाश्वे
शयथ्यासाक्षाद्देहत्वामेवभजन्ते तच्छैवविद्युमर्दयति
न्तमेवेत्तारायसर्वं संहृत्यैतेतवसंवर्तिनेनमः श्रुतीना
मप्यविज्ञेयभक्तिसंवर्धचेष्टिताः श्रान्तिव्याक्षिप्तन
मेकस्मैचिद्रूवतेनमः तपोयोगादिनिष्टितानाक
पिताहीनामपिवित्तानसमाकांभक्तिमवद्धेचेष्टितं
समावेशरसास्त्रविद्वया पापाश्रान्तिंगत्यपिहृदयाह
मपुक्राममसंभोगयोग्यंकृत्वापियतस्मैकस्मैचिदर्द्व
त्मनिस्फुरतेनमः परमामृतकोषायपरमामृतरा
शये सर्वपारम्यपारप्राणायभवतेनमः परमा
मृतस्यानन्दरसस्यकोपोगोप्यस्थानवनम्पूर्णत्वा
द्राशिश्च वरिरपितनायत्वात् सर्वस्यैषपारः पा
रम्यंपरमत्वं प्रकाशमानतानस्यापिपारस्यमा
नन्दघनत्वमकारणाक्रमसमुल्लासनेन प्राणय
महामंत्रमयंनामिरूपं तेस्वच्छशीतले प्रष्ट
वीमात्रवभवेपरामृतरसमोक्षणम् महामं
त्रमयमहानादिमाहात्म्यपरामर्शमयंनावरूपंनोमि
इतिप्रागवत् स्वच्छेविश्वपतिविमर्शधारणात् शी
तलेसंसारतापहारित्वात् श्रयस्वैस्ताभेदेनालौकि
केनयापिनापारमेश्वनदादिनामवरूपेणस्वभंगे
स्यरसीयं परमामृतरसेनपरमानन्देनोच्छलं
हृत्यहितं स्वस्यामृतपूर्णानन्दैकख्यातिमहापदे
विश्वनासेनवपशातक्रोमिनवशासमम् ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

स्थानेश्वामृतसंपूर्णा स्वतेऽप्रमानन्दघनायात्मदेकार्थे
निर्भेदभेदप्रथामेवविधविचित्रतेनयामामहाप
टलरविषयेयज्ञासनेशाम्यतेनेनेतिकृत्वा तन्त्रप
देशकायप्राग्गमस्तेनोमि यत्रविश्वाम्नयमयंतदे
कमप्यनसारेमिविचित्रनानारूपंनास्यैव त्वदेकमख्या
तिप्रतिपादनपरत्वात् विश्वमद्भुतेवनास्तत्त्वतर
त्वादागमस्यसर्वसंभावनाभूमित्वात् प्रयचपदे
ष्विनेणासन्नमविचित्ररूपंचेतिविचं सर्वांशकाश्रे
सर्वात्मलीकालानलतथा सर्वामंगलकत्सात्
मार्गमाहेश्वरेनमः सर्वासामाशांकानाइत्यपूनाम
गादिसंकीर्णतानुग्धानांविविरसमात्रवीजभूतानां
चिमहानिस्तानतामामशानिसर्वपधसकं प्राप्ताय
पिचशंकापिनविशकेननिध्यकत्वमिदंस्मरामि
ष्ठमे प्रलत्मीनामनानन्दशानांकालानलंमृहा
दाहकं सर्वासंगत्मानामशुभस्त्वेकानांकलामम।
निशेषणानाशकमाहेश्वरंमानेपाकपसरेनमः
जयदेवनमोनमोऽस्तुतेसकलंविश्वमिदंतवाश्रि
ते जगतांपरमेश्वरोभवान्परमेकः शरणागतो।
ऽस्मिते परमेकोऽस्मीतिदेयाद्यभिमानेनतत्त्वमायाश
किलमेनविद्याविभेदेननतःप्रयोगिवकृतःश्रुत
पवशरणमागतोऽस्त्वंचेतत् यतोविश्वमिदंत
वाश्रितंविन्मयतत्त्वरूपमयं ततश्चजगतांभवाने
वपरमेश्वरः ब्रह्मादिभ्यःसदाशिवान्तेभ्यतत्वमान
पव हरेदेवकीडादिशीलजयपदेर्पोर्ध्वभिमानतिवश

ंस्यस्वस्वरूपेणावस्थानमेव नमोनमश्शिवायेति
शिवे इति सर्वात्मपरिभावनानाम्नि द्वितीयस्तोत्रे
विवृतिः । ॐ सदसत्वेन भावानां युक्ता या द्वितयी
स्थितिः तामुल्लंघ्य तृतीयस्मै नमश्चित्राय शंभवे ॥ भा
वानांघटसुखादीनांजन्मसत्तादिरूपतयाभावत्वं।
साभावादिरूपतयाचाभावत्वंयद्द्वयरूपास्थितिर्युक्ता य
तस्तेभावाभावनीयासंपादनीयास्तामुल्लंघ्योत्ति
र्णायत्तृतीयसदसत्वाभ्यामव्यपदेश्यमानं
यत्किंचित्संस्थायेवव्यपदेश्यः स्थितस्तस्मै चित्राय
स्वपर्यायविश्वविचित्राय शंभवे नमः श्रीभगवत
श्चराचर्षिजनादभिन्नस्वतंत्रजगत्रेय स्वतंत्राके
स्वतंत्रस्यैवेन्वानुमीयविनुः जगत्रयप्रात्मत् स्व
रषिजनान्मरीच्यादिदेवर्षिजनात् शृण्वाण श्रुति
विधौ श्रवणतद्वत्त्वसंहारगोचरत्वरूपादिरू
पत्वं शंभुरेव स्वतंत्रतत्त्वस्य वपुषा जीवितस्य दास
कस्यात्मसात्कारित्वात्मेपितदापेशात्तत्स्वतंत्राप
व भ्रेशावविश्वस्वचितभवद्गुरुस्मृतिः येषाम
वस्तुजातमेकं भेषजं ते मुख्यासिनः भवरुजो संसारे
कोयतापानांभेषजं सोषधमशेषविश्वस्वचितेनना।
त्सर्वोपकृतिकरणतमा भवद्गुरुस्मृतिश्चिदात्म
नस्त्वद्रूपस्यानुगततयास्मरणसमावेशामयंयेषा
मस्तिनेमुख्यासिनः सत्त्वापिदेहादिनात्मरीयके दुःख:
स्वस्पर्शेपरमानन्दघनेमुख्यपदेस्थितिःसितात
पंरपरस्पन्दः स्वप्रभापरिस्फुरितः सापरं स्वानीतातः
सपदः परमेश्वरः ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

हन्तु सर्वमेवर्थ्यपः प्रकाशानन्दमायो स्वयमाभि
भ्येनत्वमरीचिभिः परिपूर्णितोऽपितो यस्मिन्
शुद्धे स्वात्मन्यथता स्ववद्धं पाशवद्धेयोपादेयमादि
कल्पनीर्थ्योद्रानपाग्रायन इत्यातयद्यं नद्यास्वस्वर्गं
न उपलत्तिनं चनिरपेय मोयर्मफलं धनोनिहरी
करोतीति स्वच्छनी मध्यवाहिनी विद्धकिसेवयस
रह्यपनान्तो न लयस्य वामरमाहात्म्यप्रयाहेतुः
सपकेन त्वमः परमेश्वरः स्यूत रक्षान निजरश्मि
पूर्णेऽसेऽड गंगावयस्सासा पारणाद्य चामरं वेति
स्पष्ट प्रकाशांशी ललाभ का शुद्धां शोभा कलामिव
हंशावितर मेना पका मध्यमन वाहिनी प्रकाशाय
प्रकटांशीत लांसे ना पद्दंशा शुद्धां भेदकशेकाशाता
नीं चैकासहिनी याका मध्यप्रवासमनवाहिनी मान
नस्यन्दिनी हंशंस विदम से नाप्यवितरप्रयच्छ
शिकलापतेसिम्न हो केस्स हो र्थ्यः स्वक्षिदानन्दलत
ध्येपता संविति विस्फषः स्माकर्ण्ये मे भगवन्नाम
तामारसन्दयाः स्वताश्चिदानन्दसमुद्राभ्यासंवि
त्ति विस्फरधानी तमुख्योदितानकर्णिकायेकाश
मान स्वाश्चिदानन्दसारा राणा वयुता निर्यानाः सम्
कालसमस्ता स्वादस्वन्दरा रमाविस्मरमकर्णेनभ
वेत भवेन्वेन्यर्थः स्वपिरागारमे नाय न मग्नहृ
दयं प्रभो येषा सहृद्याय वनेवमास्पदमी दृशाः
स्वहिश्चये यो रागा रसो मन्त्रिय सरसनरये वा हृदये
न मग्नं न समाविहन्ते प्रविपमानना निकहृदया

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ईश्वराः इति संसारक्लेशभाजनभूता अपि त्वत्प्रदे
भक्तिमतामगण्यानीयाण्येव प्रभुताभवनाय।
स्वज्ञाने हृदयमेलने शाम्भवीयोगे विभूतीनां पर
मेकस्वभावनेन इच्छार्थप्राप्तिपदेप्यलौकिकः यस्यापि
कस्यचिदेव प्रसादपात्रस्य यशो वद्भवस्तुतिप्राग्व
हुम् वचनेनोक्तम् हृदयमेलनेन समावेशेनेक।
योगिभूतयोऽद्ययानन्दसंपदः यस्य वलौकिकेश्व
रेण हृदयमेलनेन भवति स एव एकस्तद्विभूतीनां
पात्रं नान्यः इति शेषणान्यथा तु इर्षोणामयशो
कानां सर्वेषां स्ववकस्य मम भवद्यानानामत्ता सूनोपि
स्वानि स्वभवामिव भवद्यानसमावेशरूपेनाच्छि
न्नमेवास्वतापूरस्य यथानिस्त्वानि स्वभवा मम
हेतवः स्वरूपमायाविद्याभूतीनां समग्रायत स्ताव
कस्यामरस्याया वकः नव्यालौकिकशोक हर्षो
दीनामपि समाविशस्याद्विगपदेवनिखिलेपर
मानन्दधामिमयन्नायते अलापूरश्चनिषामना
भूमीः स्त्रावयति केवलमस्माहशानेषांस्वसंभा
रनिर्भरा येषामात्मापि केनेपानकापि विरह
स्वया येषामात्मापि केनेपाद्दहादिनि सम्यग्विश्रम
वेन स्फुरता व यावत्कापि कदाचिदपि न वियोगे स्व
होन्मुखसंभारनिर्भरापरमानन्दपूर्णाः केवलं स्मा
नस्मात्सर्वेव भवतीत्यर्थः जीवन्मुक्तसर्वाविशक्त्या
सदाप्रस्थविनो भवति रम्नामिव तर्पयासि पूर्णा।
सम मनोरथाः स्वामीममेव वाञ्छितेनोपवसतस्मनोवत :

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

इतिभक्तरसानन्दवर्धिनिस्तोत्रसूक्तिः अथमन्नेतव
नेतिशयिनभियपघइतिवक्तुमशक्यः सातुभवन्
सिद्धः अथाचार्येत्तरोचनोविश्वग्रासमकत्वेनानिदि
मप्रकाशावष्टम्भेनस्वस्वामीसमघटीतसमावेश
नसपासादिनलतेनागजीमि सहारावमनसारया
गिर मन्यामिह्रवप्रसरमभ्रेराजस्वेसोमापायमारुर्भ
वध्वननसारंगमायावितेपंकजोमि रामचमनोरथा
पूर्णोनिराकातोस्मिनानश्यर्थः वेतयतरवित्व
रूपपूर्णमिलानाहिरसपमुज्ञानप्रवेशोधनाति ना
म्मेहघक्रियापचनाम्नायोगोविरावयत् ज्ञानस्या
पिकिंनविश्वकपूर्णाचित्मविज्ञंभते नयावियामम
स्वामीघटितोयत्रस्वामिनिसति अस्यभिनंवेयसम्पा
क्रियामेयोगोयाचविरासंविनास्तिघटितस्वामिव
त्तिरिकंममनकिंचिदपिभातीत्यर्थः क्रियाविदेत्य
ग्रेप्यातियोजना नचपूर्णत्वस्यवेत्याह किंतु
तानेस्यान्हिदृष्टेकापूर्णाज्ञानिर्भयोग्निप्रज्ञानिश्री
पूर्णाहंपरामर्शमयक्रियाशक्तिस्वरूपमेतज्ज्ञान
मितियावत् यस्यहज्ञाननदेवाविनशिवप्रकाश।
रूपत्वंविजृंभतेनान्यत् यदागमः नयोगोन्यः क्रि
यानाम्नाननारूढापियामतिः स्वचित्तवासनाशा
मोसाक्रियेत्यभिधीयते इति ८ दुर्जयानामनन्तानां
दुःखानांसहसैवते हस्तात्पलायितान्येवविश्वश
खिवधनिः हस्तात्पलायितान्येननाशावधनिम्नू
मयावत् सर्वेदुःखाकांताराणिभवन्ति तथाचोच्यते अ

१२

ब्रह्मणश्च कीटादेन कश्चिमवततः मत्स्यौकरोतितनार्थं
विकृतीमवेपवर्गिणो विशुद्धिरिति ॥४॥ उत्तमः पुरुषो
मोनिस्तु पक्षेकर्ष विशोषितः तेमहापुरुषस्त्वेकोनिः
शेषपुरुषाश्रयः इति: पुरुषाणामशति यसिद्धः स
पक्षेछेदणनावकेमाभेदस्मारविद्यापिहान्तमा
त्मपुवविवन आदम्येनाभिहानामनावरूपेणावि
शोषितः संपादिमविशेषः तथावागमः वेमस्या
त्मस्थानोविशुद्धिरिति तेसकलादिमदाशिवांतानिः
शेषपुरुषाश्रयत्वान्महापुरुषः श्रन्यशब्दकश्चि
दर्थः पक्षो द्वितीयः इत्येकः शेषकार्यः अपरत्वा।
करणप्रक्रियया वत्तमपुरुषोस्मदर्थे यः सपक्ष
षाभ्यामध्यमप्रथमपुरुषाभ्यां विशेषितः सं
नामविशेषात्तितस्यवतयाप्यपरात्पराम्यमध्यम।
पुरुषायुष्मदर्थोन्यत्वामध्यमपुरुषादप्यविशे
षः यदेशषपुरुषाश्रयत्वेन हि श्रोतियामवेमवे
स्मेदेनाविमशपस्यारस्तायामेवविश्रोतः सपचा।
तितेपचामिस्त्र्येपचामीति विवत्ताया वयेपदा।
मरन्यादोप्रयोगेयमेवाशयस्त्यास्त्वो नेतनिःशे
षाणांप्रथममध्यमोत्तमपुरुषाणां कल्पितानां ना
मकल्पितविरूपत्राश्रयः यथोक्तेस्यापितायां ग्रा
मयाश्केमाभिमावर्णोभावः प्रमानरीति श्रुतप
वमहापुरुषोमहेश्वरोमहादेववन्महेश्वरस्तथे
वमहत्वात् नर्षतितेनणहात्मासराममालेनगतावे
भोमेमारागवंपवेषयेभोक्षेउत्तमस्तमरः ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

जगद्धर्त्त्वं शिवसमावेशप्रथनात् जगतां विमे
नवदासासेन यंति येषां संसारसमुद्रपवेषरः।
इति श्रुतिवोरोपिविरूपतयात्तात्तपरमार्थः सन्
कौशमहासरःकल्पः यथोक्तं इतिवापस्य संविति:
कौशात्वनाश्विवं जगत् सपश्यनिम्मादि श्रामतं
नावद्न्यानि देव्यानीहभवनुषां त्वमेवप्रकटीभू
याद्न्यनैनैवत्तमते श्रन्यानि देव्यानि श्रणिमादिप्र
थैनाभवतुषां सतेनसमावेशप्रथमानन्वत्स्व
पाणामन्तपवत्तमेवार्थनीयान्नरविरहात्मकरै
भूयाश्यनैमेवकृदा चिन्त्ममाविष्टैः श्रर्थनीयत्व,
पतोत्त्न्यैत नेमादशपूपीयन्यायेन देव्यान्नरसर्व
वैनैवनास्ति ७ सप्तरं नास्ति नायिनायकोस्मिन
दैकतः नत्वेनजपरस्पदमालयादिशासिकाचित्
महेशितुरपिजप्यदेवताहरमास्तिश्रत्तमानार्थ
गाद्दीतियमुसत्विनाधैयायिनमाह मन्त्रःपरेनाव
नास्तितयापिजापकोस्मिपत् ३ मस्मादेकतपके
नविदभेदेनपरमार्थतोजपःस्मर्णाहंविमर्शा
त्मानित्योदितो भवतीत्यत्तमालयाकविगोरीस्व
रायाहृतत्तादिशासिकपथयामि तक्ष्महा श्रासेष्यः श्र
यवात्तमालयाकरणो,ष्वरीयत्रसमस्तार्थसार्थ
सर्गसंहारपरम्परा संपन्नये ७ नः तक्ष्महा श्रासेष्यः
श्रयवात्तमालयाकरणे, प्रतराबर्तमानायायेका
नेमहार्थनयाभेदसारेणकत्वेन वजपोन्नराबि
मर्शासारावतीपतमालयेववर्णातिपिमायेन।

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

घ्नाशितयसि ९८ स मे वर्ष्यं परमसत्तत्त्वमतस्मा
त्वं यभो वेवासतस्मतत्त्वान्यस्तिनास्तिसदसन्मयः
भावाभावो परस्परं भिन्नो न ममतः स्वषष्ठ्यादेः स
नत्त्वनीलसुखादेरसो विलक्षणाक्षिरानन्दघनो
नएव सदसन्मयः सद्रूपोऽप्यसद्रूपोऽपि सदसद्रू
पोऽपि विश्वात्मकत्वं न तत्सद्रूपाएव वाऽसद्रूप
एव वा सदसद्रूप एव वा शंभो यतस्ततः एव वा तथ्य
वश्रीभर्गशिखायां न सन्नवासन्नसदसन्नैव तदुभय
योरितिमित्युपक्रम्य तु विवेयाहि मा व स्या किम
प्यनस्तु तर भिन्न निर्विवनीयनयेव किंचितातीति
विश्वमयविसानन्दघनमनुत्तरस्वरूपे सदसत
नतिसो के न भावनीयसदसता कोटिद्वयवेल
क्षण्यमुक्तं च तेन नन सर्वभावाभावोत्तरत्वम् ९९
सहस्रसूर्यकिरणाधिकशुद्धप्रकाशवान् अपि
त्वं सर्वभुवनव्यापकोऽपि न दृश्यसे सहस्रसूर्यकि
रणेभ्योऽप्यभिकस्तेषामपि प्रकाशनात् शुद्धे
देकरूपः प्रकाशो भूम्याद्याशास्तेन च यस्मात्त्वमेव
सर्वभुवनव्यापकोऽपि त्वं मायायामूढैर्न दृश्यसे
भासमानोऽपि न प्रत्यभिज्ञायसे इति यावत् १०० जडे
जगति चिद्रूपः किल वेद्येऽपि वेदकः विभुर्मितो व
पेतासितेन सर्वोत्तमो भवान् जगति चित्त्वादिसदा
शिवावभासनेन जडे च वेद्ये मिते चासिते विद्रूपो वेदको व्या
पकश्च यतस्ततः सर्वोत्तमोऽसीति संबन्धः १०१ तनमा
कन्दितेन रागादिपदेत्वया भोः स्वरः तीव्रे विरोधियनात्यम्
सो मनो विद्मपि ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

पूर्णानन्ददशापरवशस्समावेशस्य नत्वं नानन्म
पिपश्यामीतिपूर्णानंदसमावेशविवशोभवामी
तिशिवं २२ इतिश्रीस्तोत्रावल्यांप्रणयप्रसादनाम्नी
स्तृतीयस्तोत्रेविवृतिः ३ नध्यापि शैवयत्नमस्मिय
दयिमानसेनैवापिश्लाघ्यमेयतोभजसेशरणा
नामपिशरणंत्रिभुवनगुरुमांबिकाकांतं १ वाप
लाघपिभगवद्भजनेनपरोहसि तथापिहृतना।
ऽयमस्मितरणमात्रमपितत्सेवायाःसर्वेषामपिप्रद
त्वात् अतएवशरणानामपीत्यस्मामात्मनोभग।
वतःप्रथयति शरणानांब्रह्मविष्ण्वादीनामपिश।
रणंसमाश्रियं त्रिभुवनगुरुंविश्वस्योपदेष्टारंप्रम
वग्राम्बिकापराशक्तिः २ लुब्धविविधदेवतासोप
नक्रमत्रुपयामिवचरणान् आश्रमाण्यपरतरां
भूमिंनायापिविरमुणामि विविधानिब्रह्मविष्णु
रुद्रेश्वरसदाशिवादिरूपाणिदैवतानामेवसोपा
नक्रमः नम्रतुष्टविश्रांतिपदीकृतोपियस्योप
गतस्यस्यात्मसमीपमात्मस्याशिवस्यचरणान्त
रीयान् आसमंताद्भिन्नासमावेशरूपाम्बोहम
पिचिरं यदप्यापरतरांभूमिंपूर्णानापानिता
माथीयदेहादिप्रमातृतांनमनामि देवतानां
सोपानक्रमेणाउपादेयतांभगवतस्सचरणस
माश्रयेयतोपादेयतमतोप्रकाशयत्यात्मनस्तस्स
मात्रयेणाभ्यस्यताधनाति २ प्रकटयनिजमध्वा।
नंस्वागयनरामखिललोकचरितानि यावद्भवा

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

मिभगवंस्तवसपदि सदोदितो दासः निजम
१५ ध्याने सविशोके मार्गमखिलस्य लोकालोकयि
न्तृरूपस्य लोकस्य मे यमात्स्वर्गस्य सदाशिवात
स्य चरितानि स्थगायतस्तं निःशेषेण शमय या
वत्तव सदा सहिते दासो भवामि तवस्मरणस्य
प्रयाणे रानि मम समा विभूः स्वामीति यावत् १
शिवशिवशम्भोशङ्कर शरणागतवत्सलाशु
तरुकरुणाम् तवचरणयुगलस्मरणपर
सद्दिसम्पोहेरे तवचरणयुगलं ध्यानक्रियामय
मीविहृयं संपदः समावेशमाशाः यत्नेदमयः
शृद्धेशनिकटे ४ तास्कोत्रिकमलासनलीलावच
याकृविजगद्भवयंति तेविरिंचमधिकारमनेना
लिमसवशामीशईसंति सकोवविकामपर
तन्स्त्रीविविश्रांतामनपवासादितस्यातेस्यापया
कविकरणस्वरीयसरभ्रमायनजगद्भवयंतिते
विरिंचबलाणमधिकारमनेनासमतास्थितम
नपवनियतिपरतेयत्नात्सवशोऽश्वसतंच
हेश स्ववंत्र हसंति कमलासनोपितेयांहृासा
मदमित्यर्थः ५ स्वत्प्रकाशवपुषोनमिविर्येकिं
वनमभवतिप्रतिभाते तत्सदैवभगवन्प्रति
लत्रोमीश्वरप्रकाशितेनापिविहरः हेश्वरप्रसि
त्वप्रकाशितोविहरोपित्वद्रूपोपनादप्रायोपित
देवपरिलवः ग्रस्माभिरितिशेषः यतोयत्किंचि
त्वतिभाते प्रभवतिभासते तत्प्रकाशवपुषाश्वि
ह

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

पात्रविभिन्नं प्रकाशमयस्यैव प्रकाशनात्मकत्वात् य
थोक्तं यस्मात्सर्वमयो जीवः स्यादि भोक्तैव भोग्य
भावेन सदा सर्वत्र संस्थित इत्यत्र ९ पादपंकज
रसं तव केचिद् भेदयुक्तिक्लिन्ना अपि नमुपेताः केवलं
पिरसयंति तमयो भात सत्त्वं न वपुस्स्वयम्भूतं
न वज्ञानक्रियाद्वयमयमरीविचरणाकमलद्व
यरसं केचिन्नैव नानिष्टाभेदेन षड्गुषितापि तिस्तुप
भोगानामास्वादनेन स्फुरितान्तःकृत आपाद्य हृष्टिः स्वरूप
यस्यन्तमुपेताः आमानन्तरसमयशास्वादयंति केचि
त्तमः परशक्तिपातपवित्रिताः स्वयोभातेनापि
स्वपनस्त्रमस्तं तव वपुर्वानि रमस्फुरत्स्वरूपं हृदयस्तं
विदानन्दैकघनं रसयंति चमत्कुर्वते केचिद
पपकर्षं केवलापी स्वकर्षं धनाति नाथविशुद्ध
वभाति विभाति याकदाचन समाम्नातदिश्या साय
द्विश्विरन्तरे वमचेतनस्त्विजि नोस्वविधिवाकिसता।
स्यात् हेनाथ्यत वविभापरः शाक्तः स्वन्तोम्नातादिर्य
परमानन्दोपवित्रताविशुद्धिवत्ताणमार्याकदावि
त्समावभातिसमावेशेन स्फुरति सायदिवत्तव
द्व्यंयोन मम परस्पानिस्पादितास्मानहि धिवमय्या
नन्तं पूजितो सि किम्रुतान्यत् परिसमामेकरणी
यं कृतकृत्यताजायते तव्यः ८ सर्वमस्य परमस्ति
न किंचिदहस्ववस्तु यदि वेति महत्मा प्रत्ताया स्व
सितोत्र पयैव वंदतयैव मम वस्त्र मकटामे ग्रसितं
सर्वमपरं वस्तु यदिवा वस्तु नाकिंचिदस्ति सर्वं

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

स्वचिद्घनत्वात्प्रकाशमयत्वेन प्रकाशनात् इत्ये
२५ वं शुद्धविद्यामयत्वाय प्रैव महत्त्वात्मत्वायाज्जग
15 त्तिं निश्चिनुमस्त्वेवमेत्सु प्रभुर्यानेपि समावे
शात्मकःस्वभव ९ स्वच्छयैव भगवन्निजमार्गका
रिणः पदमहं प्रभुणेव तत्कथं जनवदेव चरामि
त्वत्पदोचितमवैमि न किंचित् हे भगवन् हे प्रभु
णेव नत्वमेन केनचित्स्वेच्छयैव निरपेक्षशक्ति
स्मापन निजमार्गे विकस्वर स्वशक्तिवत्मनिय
दं कारितो विश्रान्तिलाभिनः तत्कथं जनवदेव ।
लोकवदेव चरामि शुद्धार्थे न्यवहरामि त्वत्पदो
चितं त्वच्छरीरविपरिचयमशुचिनं समावेशात्
किंचिदेव गच्छामि १० कोपि देव हृदि तेषु तावके
जृंभते सुभगभावतमसः तत्कथामृदुनिनाद
यातका येन तेपि सुभगीकृतात्मवं हे देव ते शुद्धे
शुविनाशुकभक्तेषु संप्रदितावकत्वमनन्तक
ष्टः सुभगभावकोपि नच्छून्दानन्दरसोल्लास
त्मकमपि जृंभते येन ते पीनसमावेशो संभेद्र
हृदया अपि त्वत्कथैवाम्बुदनिनादस्तच्चातकं
रवसमावेशाशालिनत्वमानशिवकथाकर्ण
न शुद्धहृदया अपि विं सुभगीकृताः समावेशभू
मिलंबिताः यत्कथामात्रेण समावेशावतरणीमश्
त्वत्कथा मयि कथापि लीलयायांगपद्धपरिपोषम
गतः पाद्योपागम्भुवि सेकपातयासरतिःफलति
संगमोत्सवे कथापि तत्र समावेशशालिस्पा
त्वत्कथाख्यापीयूषमेवमानानामेष स्पसमायोगः

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

परितोषं प्राप्तः यद्धि योगभुवि स्तुष्ठीने संकथासं
स्मृतिश्च कश्चीसंगमोत्सर्वेसंभोगदशाफलानि
वियोगश्च विसंगमेनास्वमिस्रमालोकिकवेय
नुरागमभ्यधनाति ७ येविविविद्यरसमेकवर्वितः
शाकेरेतिशानशोषुदीरितः शङ्खाविशांतिति
यगाशयपथस्पयेनवनवप्रयोजनः नेजयातिश्च
त्वमंश्लेभ्रमन्नाक्ति येशुनियनेशिवयेनिः यः
याशीवविस्मृतोमृताशयान् साउसेस्ववतिवा
स्नपरम् प्रगमे तेजयंति येषु श्लेवमेस्लेनिय
तेतिश्चितंकृत्वा मेशिवधनिवृत्ति यः साउपरं
वास्तेसम्यकवति आनन्दरससमुद्धसयति
कीदृगमृताशयान् सात्ताहृतचित्तपरमेश
रस्त्रपात्मस्नः सरमेतोषारितो यथामृताशया
स्त्रुषीवेदमाः प्रस्पुतोमेश्लेस्फुरन्यंसाहृस
तस्त्ववति यथैव विविधेणसमावेशरससेके
नवर्वितेष्वनपवशातशोषुदीरितः शोकरश्च
न्ययेशाहृत्ति यगाशयभपत्रासरयेषापिनव
नवप्रयोजनः प्रतितत्र्णांतनंदसर्वचसत्कारका
रीश्चाविशांतिपरिस्फुरति ८ एष परिसमाप्तमि
वोग्रमिदं जगद्धिगलितोविरलेमनसीमलः
नदपिनाप्लिम वस्तुरगोपगगिलवाटविचर
नमुएवापि प्रस्फुरन्यग्रसमावेशसंस्कारस्य
प्रुष्यानभूमिमवतितीव्रीयमृत्तिः अग्रमेद
मयनाभीषणंजगद्धि सं परिसमाप्तमिव समा

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

१६
16

वेशस्तवीतानां यालदहयसंविकोपरंमुखंविभू
मारिवनकिंविदन्ति नस्यापवसर्वातिशायि
त्वात् नकिमितिनाथकस्यदासजनस्यतानद
विभेदसंविदंपरिसत्वमनःकृपयमेतिशुर्यान
भूमिमेवधावति १७ त्वामपीहननाथकदास
तोपातिभवेयमहंकिलभाजनं भवदभेदरसा
सवमादरादविरतेरसपेयमहंतुचेत् यदिम
वदहयानन्दरसामवसहमविरतेनास्वादयेय
उतवदासतोपातित्वामपिभाजनेनभवेयमा
मन्वयनतत्त्वरूपापरिचिंतत्वात् १८ नकिल।
परपात्सत्यमयंजनस्तववपुस्यदृष्टिमतीमु
खःनदपिसर्वविराश्रितवत्सलःकिमिदमारटि
तेनसृणोषिमे श्रयंतावजनोभेददृष्टिमलीम
सत्वात्तवसत्यंविचनैवपुनपश्यति तथापिवं
सर्वविन्सर्वज्ञःश्राश्रितवत्सलोमक्तानुकूलेतप
वस्वयमेवा चितत्वात्मदर्शनदानेपिमेकिमि
त्यारटितमाकर्णितेनसृणोषिदर्शनेनावताकीर्ति
समारटितेभक्ताविवधमिवतस्यामन्दतमायेन
प्रार्थितिप्रार्थयते १९ स्मरामिनाथकदाचिदपीहे
नेविषयसौख्यमयापिमयार्थितं सततमेवभव
दनुग्रीत्तामामृतसभीप्समलेममदेहिननु देहि
नेचेष्टितेप्रयत्नेनार्जितमप्यापार्थितंकांक्षितंने
कदाचिदपिमयाविषयसौख्यमितिनाथस्मर
सि इतिनिर्वेदेनगाढप्रभुपरिचर्यंधनति

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ॐरामॐ ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

७
17

केवलंममसदैवभवद्दृग्गोचरीत्वमस्तनेनत्स्वरूप
प्रकाशनरसायनममलमभीष्टंतदेवदेहिप्रभ
बु २०किलयंदैवशिवाधानिनावकेकृतपदे
स्मिमहेशतवेच्छया श्रमशतान्यदितानितदेव
मेकिमपरंमृगयोभवतःप्रभो शिवाधनिष्ठ्यः
शतशालिनिपेशयाकेमार्गेकृतपदःप्राप्तविश्रा
न्तिः २१ यत्रसोस्तमयमेतिविवस्वांश्चंद्रमःप्रभृतिभिः
सहासर्वैःकापिसाविजयतेशिवरात्रिःस्वप्रभाप्र
सरभास्वररूपासाकापिलोकातराशिवरात्रिःशि
वसमावेशभूमिःसमस्तमायीयप्रथासंहरणाद्रो
त्रिरिवरात्रिःकीदृशीस्वप्रभाप्रसरेणाविस्तकाश
रूपमेणोनभासनशीलरूपंयस्यास्तादृशीसरत्नशे
षप्रपंचप्रथमाङ्कुरं विवस्वान्प्राणश्चंद्रमःप्रभृति
भिरपानादिभिःसहास्तमयमेतिप्रशाम्यति यदि
वाविवस्वान्प्रमाणप्रकाशश्चंद्रमःप्रभृतयःप्रमे
यादयः २२ प्रगुणोलितमहंत्रिषुलोकेष्वपिपर
ममरेश्वरमेकेनीरसंनतदाखिलंभवदविस्पर्शना
स्तरमेनविहीनं त्रैलोक्यराज्यमपितन्मरीचिसंस्प
र्शरसेनविनाविरसंममे २३ वतनाथदृढोयमात्मव
धोभवदधृतिमयत्वयैववन्हः यदयंप्रथमान
मेवमेवा सर्ववीर्यमपहतेनतेशतोपि प्राक्षर्यमप
मात्मवधोदेहादिप्रमातृताभिमानस्वरूपप्रथार्
पस्त्वयैवातिदुर्घटकारिणाहृतःस्वमःनतत्रास्म
शक्तिःयस्मान्ममतात्प्रथमानमेवसमावेशभान

मेवावधीर्यस्यस्माग्यलेशतोपिनक्षयते भूर्ध्वा
नेष्वथान्यमेवावलंमतस्मर्थः २४ महत्तामम्रे
शाष्टस्यमार्गोप्यनिर्शति ष्टसिष्टजकेकरूपः व
ह्रिंतरपीहृदश्यमानास्करसि टष्टशारीरपवश
सत् वहिर्तस्वप्रमाद्यवसरेष्वाप्यातेभदनेवप्र
काशमानताम्रूस्रमानोदृश्यमानस्व नमप्रेश
वेवदेवमहत्तोभक्तिमतोष्टजकेकरूपदष्टशा
गीरस्वसमावेशसामरस्याद्वोपमयप्रमाथेकरू
पुलिष्टसिवेतिशिवं २५ इतिश्रीलोगवस्मोस्व।
रसोद्दलनामनिवतर्थस्तोत्रेक्षेमराजकृताविव
वृतिः ५ ओंत्वत्पादपद्मसंपर्कमात्रसंभोगसंगिने
गलेपादिकयानाथमांस्ववेश्मप्रवेशय ।पाद
पद्मयोः संपर्कमात्रसंभोगः समावेशास्वादः ग
लेपादिकयाहठपाक्रियाक्रमः स्ववेश्मविन्मस्वप
मोचितम् ।भवत्पादाम्बुजरजोराजिरंजितमूर्धजः
अपाररभसारब्धनर्तनःस्यामहंकदा भवदीयेन
पादाम्बुजस्यानुग्रहषट्टनपरशाक्तिकमलपरागे
णांरंजितमूर्धजोधिवासितान्तःप्रसरहर्षमध्य
शाक्तस्पर्शः ततएवप्रसरद्धर्षवशादपारमपर्यंत
रभसारब्धपगितिप्रवर्तितनर्तनेनगाढविवे
षोमायाप्रमातृतावेष्टनेनयेनतिष्ठम
माविशाविकम्परतामाशास्ले २
नेदकमाशोभगव
न्नियदेवा।

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ध्येयसत्ताः तदसर्वसन्निर्मुक्तो भवेयं मामथ्यानुधः
१८ 18 रयदेवतापरं ध्येयं यत्तमेवैकोनाथो नाथमा
नः समभिलषणीयं समस्तदसर्वसंनिश्चिचन
त्वात्मरूपसमाविष्टोमकोपिस्याम श्रत्यथानुध्ये
यविज्ञानपिमामूर्वे र श्रेष्टोसत्यानिपेत्वामिमहे
मष्टविलोचन श्रेष्टोसौदोविरूपात्तेमेवदत्येयसं
रटन् शास्वतिमसमाविष्टतामाशोत्र सत्यानिय
श्रानन्दात्रेमष्टचसत्काशयदपतिनसादोद्विनसा
धुर्यत्स्येयमितिप्राभवत् प्रारटन् स्कटपसास्पृश
न् च त्वसादप्रसंस्पर्शपारिमीलितलोचनः चिरं
भेयभवद्व्रक्षिमादरामदघूर्णितः नक्षत्रानन्दना
मन्मथीकृतकरणोविनंभेय चित्स्वरूपोनंजगा
द्यावविनभयोयविद्रुणीभावनयेव कीरकभव
निसातात्म्केनयाभूक्तिःसेवमदिरामदःकादंबरी
भूमरभुविविभावोमयंकाशियत्रसा निरंतरान
त्यसापमयोहानिर्मेचरसा चित्तमेवानुलक्ष्यत
वासनाश्रयतत्केवलत्वादिभिमूमतस्यसत्वात्मि
मोकस्याविहिवेकमदापांश्रविभूमिकायोवसे
यं यत्रसंगतिश्राकारिशीलितासहा ३ सासमावेशाय
नन्दमयोनिरंतरोधनस्वत्यलापाभवतारामर्षः
महकन्त रूपंयस्मात्ताटशोहृनिःस्थितिः २ पूर्वदवी
समेतत्वमासोपादाचणोपुरात् वहुरूपःस्थितल
स्मिन्नाहनमःस्यामहेश्वरे नामिन्द्रेतदोयेश्वरकेव

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

तात्मनिरूपेवात्मवः समाविष्टःस्याम यत्रत्रासो
पासत्रगान्तथा मम दृरूपान्यतिभानत्तणाद्र्ष्टं
ह्यात्मः स्रावगाग्राहिंद्रियविषयरूपासाराणवे
व्यापरशात्मा समेतोनिमप्रमुदितः नसाजीवक
लोकाविदिग्यादिनीगावससिवङ्गरूपाविश्वात्मा
प्रयात्रु रमणानशात्मा लौकिकेस्वरपरिवर्धार्थः
स्पष्टत्वयोतरयात्रुसतभ्यः १ सगुलसंतभगा
वन्भवज्ञात्वसतीवयः विकसतेषपावर्मेसमय
स्मृतनायेत मतीवयोगुग्राह्निकाःशक्रेयाविकस
नेत्रामिमासादयंनतवपूजनायत्वसमसमावे
शाय २ प्रसीदभगवन्येनवमदेपानितेसदा म
नोमेतमदासायतीवेदिवगतेदिव प्रसादंभ
सवसपेमवाविलोभावयात्याने मे त्वगमने
पवमुनरयूनत्यदेशाकें मार्गेपतिते ह्वठितेन
वद्रिति नैतेलोचनेरतिवर्णयिनमशाकतांस्के
नतांवासायवस्तेन्धनति तीवेदिवगलेदि
वेतिसन्देहोत्वत्पासंभावना विनावसात्
भवसातिकात्नवरानन्दरसपरवशानाशो।
सांधनाति ३ प्रहर्षाहाय्यवाशोकाघादिक
ध्यायेदादपि गासादयानराज्ञवात्यकरीभ
वमप्रभो वादिशहैर्यतःऊनक्षिन स्कुटी
भव नास्माकं कविद्रूरस्याद्यभोसर्वतः प
भवनयीत ४ वहिरप्यनरापि
नत स्वद्रमा ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

१९ नेसदास्तुमे भवत्प्रासादजसर्वामृतमयतमीतलं पर्य
दामृतजेशीतलामिमादिशभगवन् ॥ त्वत्पादसंस्प
19 र्शसुधासरसोनिमज्जनं कोप्येषसर्वसंभोग
लंघीभोगोस्तुमेसदा ॥ त्वत्पादसंस्पर्शोहंशक्तिसमा
वेशसएवसुधासारसोरसायनाब्धिस्तस्यांनिमज्ज
नंनिःशेषविद्रावणं यत् एषममकोपीत्यसमास्वा
भोगसदास्तुकीदृक्सर्वान्सदाशिवपर्यन्तान्भोगाल्लं
घते विपरत्वादभिभवतीतितथोक्तः ॥ निर्विकल्प
पादत्वद्रागादिभगवन्मया प्रार्थ्यवाग्मीक्ष्णमु
त्तमभक्तजनैःस्तुतं हेभगवन् चिन्मयसाम्ना प्राप्त
सारं यन्मयार्जितं रभादिनाहृतशाख्यविवर्जयाती
वेदितं त्वत्पर्यन्तं निःशेषणवेदितं वेतितन्मह्यं पं
पादत्वद्गृहाणत्वभक्तात्मकतामापिद्याययस
मीपेकृतःश्रमस्तोक्तःपरशक्तिस्पर्शात्मनेत्वा
नाद्यभक्तजनैस्तममिस्तुतास्तुसमावेशप्रामि
समयेसमस्तभक्तानामपितन्मयतामाशंसति
अशेषभुवनाहारनित्यतृप्तः सुखासनम् स्वामि ११
न्गृहाणदासेषुप्रसादालोकनक्षणं हेस्वामिन्नशेषभु
वनाहारेणनित्यतृप्तः परमानन्दघनः दासेषुत्वा
ख्यातरूपप्रसादालोकनावसंगृहाणभक्तात्म
कत्वमधिष्ठायपश्य कीदृशं सुखेनास्यतेयत्र नदा
नन्दयामिमयं ॥ एवंभक्तिचमत्कारचर्वणामी
लितलोचनः नमोमहेशशिवायेतिप्रजपन्स्मार्या
त्वपि भ्रंतःपूर्णाहन्तायांभक्तिचमत्कारोन्मीलितेक्ष

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

।इति प्राग्वत् मह्यं विहृपाय शिवाय नमऽस्तिकृ
ना तृणान्यपि हृत्ज यं स्याशिवतनयापरामृशेथे ५
श्रीपिलऊ भवश्राव: स्वात्मा स्वास्मयं जगत् यश्य
भक्तिरसाभोगे भेवे यमपियोजितः नऊभव
श्रावस्वैदकात्म्येनात यव स्वात्मन: शिवरूपस्यो
ल्लास पव प्रकृतं रूपं यस्यत थ्याविपं जगाद्विश्वप
श्यपभक्तिरसाभोगे समावेशापवलं वमक्रोरै।
पियोजितः स्या नमनि सेऊयो न यत्र विनायका
रम्या स्त्रायस्थिमामाकरविल्लाधिमानाविनायकै
मक्रनराधेमेका श्रीहितियावत् ६ श्राकान्तं गोय
मयश्यनमायनविघेते नवनेनाहिभायस्यऊक्तो
यम्यार्थहृस्तिनासर्वैनानिराकांततानानमेवयोरिह
णोश्त्यर्थ: ७ हृप्यते न्यप्रतेयत्र गद्गहधाविभृश्यते
पीयते भक्तिपीयूषरसस्तस्याप्रपद्ये नम्यते न: प्र
हृष्यभेष्ण देहादिप्रमातृतारोपपतेभुज्यते प्रम्य
तेरागषेषा दोषेनेनतुर्यं षू कप्रमातृता या श्रीभ
वरूक: पीयतेव भक्तिपतेभक्तिपीयूषरस: समा
वेशानन्दप्रसर: सर्वस्ववरा सन्नम्रप्रधानभाज १८
नपानक्रियास्पृहणीयास्ताविहालौकिकवेनोक्ता
उत्प्रपूर्वीसोदनश्चिंताऊहमवासनाहृष्ठो यत
सममनसियावन्नप्रपंतऊर्वीसन्नागनः ममेति
विविधो पूर्वो लौकिकश्चामो देहधीयस्यास्त्वश्रिं
तायाः सेव स्पृहणीयता नाकवमवासनाहृष्ठनात्र
रूपं समसेतमनसियावद्रागादिर्वीसन्नानश्यपत १९

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

कउरागादिभरागाःकचहृंरचरणास्वभेभागीतम्
२० रथेविशेयरसिकेबोधयहितममरमेयदयम्देव
मरममस्यदर्थविशेयरसिकेसमावेशात्वत्परमभु
र्षीनेत्वविषयोन्मुखंहितंबोधयविवेकितंरूप
येनवुर्षीनेरागादिरसिकतांत्मकान्तदन्तरङ्गसे
वाले १० विचरन्योगदशास्वपिविषयमाहृतेव
तमानोपि नाखिंतामदिरामदतरलीकृतहृदय
यवस्याम् योगदशाभूमिकास्तानानिविषयेभ्यो
व्याहृतयं इन्द्रियाणांसमाहारास्तत्रैवतेमानानाखि
नावतस्मृतिरेवमदिरामदस्तेनतरलीकृतंमानि
तेमितभूमिकाप्रभृतिलीवस्पैवमूर्छमानेनिजव
संकारव्यतिरेकेणाकृतविदपिभूमिकास्तानादव
रोसस्वदयेयस्तनाहेगवस्तंश्रीपशाहेनमसंस्थाप
नितत्वेनानादरणीयनामारः ११ वाविमनोमति
नस्याशारीरवेष्टासत्कूरणारचिनाम्र सर्वत्रसर्वदा
मेघरस्मेराभवन्तभक्तिरस·मनोमनयः कस्पर्न
मयानापियः करणारचितास्तबुद्धिकर्मेन्द्रियकार्या
दर्शनश्रवणादेःसर्वकत्वात्सर्वमहतीनांस
र्वेयसर्वावस्थास्तुभवस्मरणदावेवस्फुरन्भक्तिरसः
समावेशावसत्कारः १२ शिवशिवशिवेतिनाम
नितवनिरवधिनाध्यजप्यमानेस्मिन्सास्वादय
न्भवेयंकमपिमहारसमपुनरुक्तम् जप्यमानेप
हृष्टमेवमयनयापरामृश्यमानेस्मिन्नितिस्वात्र
मवेकमात्तिकेनुभवेरभूयोनामग्रहणंसमावेश

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

वैवर्ण्येध्वनति कमपीत्यनेनोक्तिकं प्रतपवमहक्षत्वः
प्रगुणत्वकेनवनतानन्दप्रसरम् १३ स्फुरदनन्तचि
दात्मकविष्टपे परिनिपीतसमस्तजडाध्वनि अग
णितापरचिन्मयगण्डिके प्रविचरेयमहं भवतोऽर्चि
ता स्फुरदनन्तमपरिच्छिन्नं यच्चिदात्मकं विष्टपं भु
वनं विश्वविश्रान्तिस्थानं तत्र कीदृशे परितः समन्त
न्निपीतस्समस्तो निश्शेषो जडो वेद्यरूपो ध्वा यत्रादिश
सरोयेन तथ्यानगणितानन्तपराचिन्मयी गण्डिका अ
गोप्य शिवात्मविरूपव्यतिरेकेदैन्यस्याभावात् प्र
नेनभिन्नशिवबोधनिरासरूपः तत्प्रकर्षेण विच
रेयं समावेशेन प्रसरेयं कीदृक् भवतः प्रभोरर्चि
ता पूजा पूजित्वं अनेकनिष्ठः १४ स्ववपुषि स्फुट
भासिनि शाश्वते स्थितिकृते न किमप्युपयुज्यते इ
ति मतिः सुदृढा भवतात् परं मम भवच्चरणाब्जरजः
शुचेः स्वस्मिन्नेव पायिनि वपुषि चिदात्मनि स्वरूपे स्फुट
भासिनि प्रकाशात्मने शाश्वते स्थितिकृते न किमपि
ध्यानजपादिकमुपयुज्यते अकृतरूपत्वादेवतापमा
दृशी मम भवच्चरणाब्जरजः शुचेः तत्पदकमल
प्रसरपरिशीलनेन शुद्धस्य सुदृढा मतिर्निश्चल
निश्चयरूपा धीः परमतिशयेन भवतान्नित्योदित
समावेशवतः स्यामिति प्रार्थनम् १५ किमपि नाथ
कदाचन चेतसि स्फुरति तद्भवदङ्घ्रितलस्पृशाम् गल
तिपत्रसमस्तमिदं सदापासमासि विश्वमिदं यादिशाम
सदा हे नाथ भवदङ्घ्रितलस्पृशां भक्तिस्पर्शशालि

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

नोंकदाचिदनेसरतन्किमप्यमामामेवस्तवेतसिस्फु
रति यत्रसमस्तमिदंविश्वंस्वात्मरश्मिपरमानन्दमा
ग्रेगलिततन्मयीभवतितत्तथाविधवस्तुसहाम
र्शदिशाधपश्चकथ्यानित्यसमावेशानन्दघनएवभ
वानीतिभद्रं १९ इतिस्तोत्रावल्यांस्ववल्लीनिर्देशना
भिधानेपंचमस्तोत्रंविवृतिः ५ गेंद्रणमात्रसंपीर्य
नाविभक्तस्पन्दयामम निर्विहंताख्यमानस्यसहाभू
परस्पःपरंदृष्ट्यानन्दरूपेणमात्रवियोगेगाढगुरा
गैवयणनिर्विहृमृगार्थेतख्यमानस्यस्वयमेवसंता
पमनुभवतनोनविषयविवशस्यममसदाहृष्टे
तानस्यपदंभूयाः परिस्फुरेरितस्थः १ वियोगस्मा
रेसेसारंभियणमस्मणानया ग्रविभक्तःसदेवस्था
जगतापिवियोगितः ग्रविभक्तसमाविष्टोनग
तादिस्पादिसहाशिवात्रेनविश्वनापिवियोगिमोवे
स्थितःसमावेशविषयस्वलमयोभवतेव २ का
यवाग्मनेसेयेयामिसर्वेतमेवनन् इत्येषपरमा
र्थोपिपरिपूर्णोस्तमेमस्तु यत्रेतिविषयत्वमेवतन्
दितिविवेकसारतादिस्थपरमार्थइति यत्रप
त्रेनुपकम्पसर्वशिवमयंयतःस्यात्मातत्मातत्परि
पूर्णइतिसमावेशेनसाक्षात्कृतः ३ निर्विकल्पोम
हानन्दपूर्णोयदृद्भवांस्तथाभवन्सतिकरीभूयात्।
नुरूपेववायमनिर्विकल्पःशुद्धविद्रूपस्तथेतिनि
र्विकल्पामहानन्दमयीवं ग्रतएवस्तुपतमनुचितर्वे
दनुरूपा ४ भवदावेशतःपश्यभावंभावंभवन्म
वं विवरायेनिराकारःस्वर्पापरिह्रेतनः ॥ ॥

मांवभावमितिवीक्षणाविक्षोभेपःनिराकांक्षः
स्वात्मविश्रेषणाह्लादकोहन्तः प्रहर्षमादिप्रकृष्टेनम
हानन्दात्मनाहर्षेणपरिपरितनादेवहि निराकांक्ष
तांभवति ५ भगवन्भवतापूर्णोपश्लेषमाविलं ज
गत् तावन्नैवास्मि संतुष्टस्तेनानपरितिविष्यसे भ
वतस्त्विन्मयस्पर्शसंवान्नियथा प्रदेशोपिपर्वलगणस्ता
र्वेरूप्यमनतिक्रांतस्वाविकल्पश्वेतनिक्षिप्तमाविलं ज
गत्पूर्णोपश्लेषेयं भवतापरितापूर्णामितिपाठे स्पष्टो
र्थः संतुष्टः परमानन्दमयीभूतोस्मितेनानेन प
रितिविष्यसे हे भगवन्निरूपसात्म्ये गुणिमाद्यर्पणे
भिनेयाऽलौकिकपमेरन्यर्थः ६ विलीयमानास्तवैव
वशोद्यिमेवलवार्थमावाविभान्नमेशाश्वत्कर्मनेर्म
लगामिनः यतपवोह्यसितालयंतवैवक्रमात्कर्म
संस्कारशेषतपापिविगलंतो यथास्त्रामिमेवल
वाले हितनतपूर्वप्रसृताऽस्तैववविलीयंते शश्वस्त
दाक्रमेणनेमलंस्पृष्टविरूपंतगच्छं तिन्नक्षीताऽस
नेनचिदात्मनैवयंतानिकं रूपमितिध्वनति ७ स्व
प्रभावप्रसरप्रस्तापर्येतधाम्नसतनिःसततंभावये
कोपिभवन्नध्याङ्कवन्नाणिः भवमध्यादिस्वमध्य
तःकोपीनिशुद्धविरूपःभवानेवमणिसर्वाभिलाष
पूरकत्वात्ममममनमध्यर्थांने ह्रत्वाभावसमाव
शेनस्फुरत स्वप्रभावप्रसरेणानिजरश्मिपरिस्पन्दे।
नधम्नःपर्यन्तधाम्नमनतिरस्यातिसवीतिपर्यन्ता ८
कांभूमिकानापिशेषकिंनस्याथमतेवपुःश्रान्तले

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

२२

प्रयामेन सर्वतस्त्वामवाप्नुयां श्रीतरमपत्यभिर्नं
तेस्वरूपत्वाखिरेमेसमारोत्विमः त्वांविरूपमप्रया
सेन ध्यानपूजाद्यापासेविनासर्वतोयतः कृतश्चि
दवाप्नुयात् समावेशेमत्तोक्ष्पी यतत्वांभूमिका
मवस्थितिं नापिशेषेनापितिष्टमिन ह्यायमात्तं
वावस्त्वकिंयमवचः स्वरूपेनस्यात् १ भवदंग
परिष्वंगसंभोगः स्वेछयैवमे घटतामियतिप्राप्ते
किंनाथनजितंमया पूर्णपरिष्वंगः परसमावेशा
स्पर्शी स्वेछयैवननकादाविकल्पेनाकिंनजितसर्वो
त्कृष्टत्वमप्येवाप्तिनमित्यर्थः १ प्रकटीभवनाम्नाभि
र्यैनाभिः कृतमेत्वनाथतासत्वमेवसदायामदे
प्रमाभिरर्थनाभिर्याभिः कदर्थनाः ख्याकुलत्वा
त्वविरूपस्य स्वात्मेनानकृमो यतस्त्वाम्नेनात
कमेण यत स्वामात्मनोगाप्रमेयागविवशा स्वामे
वविरूपेनत्वनाकिंविरहगवामेह्रान्विष्यामः
अतः प्रकटीभवप्रकाशस्वेतिशिवं ११ शनिस्त
गावत्वामथविस्फारणात्विमतोरविहृतिः १ ग्रं
वयानन्दमरस्वतिसमरसतामेत्यनाथममवे
नः परिह्रत्वमसकृदियं तमेतत्पीतं महानन्द
ग्रानन्दमरस्वतिप्रहर्षसमन्दसममरमतासमा
मावेशकथम सकृदेकवारपरिहरत्वयथा
नपुनर्भवतीत्यर्थः १ यतमपर्यंत । यत्नतःस्म
नत्विरामितिरागादेषादितिगाढरूपमूले नाथ
भवन्मयनैकमयमयपरश्च: पततत्वनः ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

यतनत्मुखं तद्धेतुभूयं समास्त्यंदं तद्रूः खंतद्धेवद्रू
पेमामूर्दिमेवं भेदावग्रहरूपं गगद्देवायात्मनो
निगडस्यवत्थनस्य दृढेकठिनेमूलेनतमधेभव
स्यपतेकामममयच्छिदेकामग्नीतिरेवपरश्रुः ऊकारः
यतत २ गलनविकल्पकल्लकावलीसमुत्पसतद्
रिनिर्गलतताः भगवन्नानन्दरसस्रुतास्त्वमेवविन्म
यीमूर्तिः विकल्पानांभेदमाधामाकलकतानिर
गलतानिःशंकतासातेयमभविन्मयीमूर्तिःयमा
त्स्यानन्दरसस्रुतासमावेशानन्दोच्छलितास्त्व ३ रा
गादिमयभवोऽकलुठितत्वद्भक्तिभावनात्मिकाते
स्तेः श्राण्यायमरसेमोग्रहरूपतोयथाभवामिव
गः रागादिमयभवोऽकेसंसारगलोकेलुठितमप्य
यः यततेमानभक्तिभावनेवात्मिकामामातेसेव
रमानन्दसारेरसेरागाण्यायपरित्रतर्पयत यथायद्ध
यतः प्रकर्षेणासास्वादितत्वात्रिज्ञानक्रियामयस्त्वा
स्यपतः प्रत्वगोनिमिलविगगनगतिर्भवामि ४ उल्ल
ठितस्वपतीमाशारसेराण्यायितः प्रहृदयतः वेन।
श्रीनागच्छतिरतिश्लेषापमायनिः ५ त्वस्मरणभाव
नास्थतरसमागसादनेरणांत्वमत्तो विद्मिदंनिः
शेषितविषयविषयविषासंगवासनावपिमे
त्वस्मरणभावनात्वद्भक्तिचिंतामेवाम्रतरसमार
नन्दपूर्णानन्दघनरसग्रासास्वादसकारेनेरणांवे
हगणंममेदंविमतत्वमत्तो कीदृक्निःशेषितः समा
मोविषयविषाः संगवासनानावेघाहालाहलवम २२

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

२२ 23

नसंस्काराणामवयिमेयोयेन ५ त्वद्भक्तितपन
दीधितिसंस्पर्शोत्थमार्मैमैघहरनयम् ध्येनोमङ्गा
विमुंचचत्वरागारितमवह्निकरणान् घमवेनोम
णोरोविमाम्भिम स्वं येकान रत्नं त्वद्भक्तितपनदी
धितिसंस्पर्शवशाद्भवत्समावेशास्वंधकरासंगाख्य
गाविकानेवनमवह्निकरणान्दृष्टमशास्मात् स्व
लिंगारनरमसत्यंशुचनजहान ९ नस्मिन्नपेभा
वंनसनतमुपश्लोकयपयमत्रुश्मेः हरिहर्षस्मविरि
चाद्यापियत्रवह्निः प्रतीतेन नस्मिवत्सुश्मेः परंपरमा
त्मिमार्गेनाशुपश्लोकयपयमूाके: स्वतीयसद्ग्रा
मशायं हर्षप्रारन्दः वह्निशोनोतेनेलिसवापिवामा
नमिन्नारानियावत् १ भक्तिमदजनितविभ्रमव
शेनपश्यपयमविकलेकरणे: शिवमयमखिलं लो
केक्रियाश्रद्धामयी: सकला: भक्तिमदेन समा
वेशमहर्षणानन्तिनोयोविभ्रमोलोकोत्तरोविर्क
सलक्षणेनकरणेस्वंतराशिभिरविकलेहर्षोच्छू
ना करणमसमान्मानिस्तुर्यानेपिश्रीमेरवीयमुद्रा
प्रवेशप्रसमासमाविष्टपवभूनाखिलंनाविश्लेला
कोशिवमयंक्रियाश्चवाचनकाययापरतीसकला
पूजामयीक्षिन्मयस्वरूपोल्लासमयाः पश्येयं २ सा
क्षकमनोगृहीतनवद्धिकिञ्जलांगनाणिमादिसहना
न सनाननवहमूलाममेतिअर्हिहस्पकेरुकनाम ॥

॥ ॥ ॥ ॥

मामकेनमनसागृहीताशाणेशावेनसौकुमार्यं
भक्तिरतिस्पृहणीयतास्तवेजनागोचरतास्वकर्ल
गनापत्नी ग्रथवागमभावयाश्रीकलेश्वरीरूपाम
णिमातिनिवसतान्मवात्र:षिमानेवाभिव्यक्तिनी
त्वामहायामास्त्रस्फुटनपापरामस्पस्पष्टवदमूला
प्रवृद्धासतीममेयहिंसमान्यसेतिङहिंटदीकरूतां
यद्गुर्फिनयतग्रववाभेदसारात्रणिमारयोमिग्रते
नत्वाहिविनयदृपवसर्वांत्रभावहतमनादरिणामा
व्यापकत्वान्महिमाभेदमयगोरवाहुविमा विश्रा
तिस्थानत्वात्वामि:विश्ववेविमग्रहणात्प्राकाम्यंग्र
त्वेशितत्वादीविनं सर्वं सहत्वायत्रकामावसायित्व
सयत:परिपूर्णांतयाविद्यतेन्यत्रनतन्सादात्यामि:
परिमितमितिकत्वा पूर्णामेवायनदभिधेनं नम।
मन्त्रोयपूर्णांतेननेराकास्यत् श्रासतोनावदमानि
देमानीसामभुके वाग्रानयसंगाश्र पवमुनरयापि
समसंश्च ९ इतिश्रीस्तोत्रावल्यांविधुरविजयनामधे
यस्तमस्तोत्रेविवृति: १ ॐय:प्रसादलवईश्वरस्य
तोयावभक्तिरिवमानुयेषुधी तोपरम्परसमवि
तोकदातारदशावशुषिरद्धिमेष्यतः। मायाकालवे
पशामाविततोनेमित्तस्यप्रसादलसलवासतापूर्णं
तायांलुवेदृापगमाद्धिवतेव ईश्वरइतिममस्मनम
यमावेईश्वरपवास्मितरमधे: सपवहिविरूपत्वंर्थ
स्वयमेवप्रसीदतिभक्ति:प्रसीददीश्वरस्वरूपोपाम
मगतम् इवशहीमभक्ते:परिमितनामारूकाष्टाया

मात्मसोमात्मात्मादमेष्यैव उपेक्षीतपगानवती
तोभक्तिप्रमादोपरस्परंसम्यान्विते नगरणाविव
प्रेमनिर्भरतयासात्रक्ष्येणसंवृत्तो नाहेशावश्
षीतिपरमानन्दघनेनैकसारेपूर्णोस्मद्रूपेश्वर्वि
श्रोति १ तस्मपुत्वपरिवर्णजन्माकोषुरेनपी
तोषरसोनः सर्वकालमिहमेपरमस्तत्तानयोग
महिमाहिविहरे तस्मपुत्वस्थतत्त्वामिकस्यगर्भो
सिवतेतिसोकोकरूणयापरिवर्तोनतोजन्मय
सामसकोप्यलौकिकपरिनोषरसयानन्दश
मरः २ इतिजगतिसर्वकालेमुख्यानावसरेपिप
रकेवलमुदेकुल्पसन् लाने विषमयत्वात्मपति
पतितोयोगलन्नभूमिकालाभस्तुयोमहिमाप्रकर्ष
प्राप्तिपदानात्मिस्वरूपः फलं ३ लोकवत्तवन्न
मेविषयेषुस्फोतपवभगवत्परिनष्टः केवलेन
वशीरनयेतालोकयेयसहमल्लविकल्पः महा
धेमुद्रामुहितमोक्षिः हेभगवन्नमलोकस्थवे
षेषुभूपादिभूस्फोतावोहलपवपरिनष्टः स्वरूप
भूतोमुः किंकेतात्विषपानहमलविकल्पोगलि
तभेदप्रतिसे लवविदात्मनः शरीरनपाहेतामारवे
नलोकायेयमप्येयं ३ देहभूमिभूतनयामममसिवय
लवल्लनिर्वभेदमुपेते संविदः पाषिभूतववेननला
मनामममभवस्करूपः देहभूमिभूतयामरणाय
वस्मानमनासिविकल्पनामारेप्रालवलनिमरलत्वः
स्यादित्यभ्रामयेयंसंविदः पाषिभूतोनादित्तानभूते
स्थितिविचित्रेभूमेदमुपेतः इतिनभूमकशोषः ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

सर्वस्मिन्वस्मिन्नभिहितेन प्रकारे भेदमयमतितोर्य
वत् तेनेति स्वात्मनि चमत्कृतेन चिद्रूपेण स्वात्म
नास्वरूपेण भमस्फुरद्रूपस्य प्रथात्मन स्फुरमेव ५
निमनिजेशुपदेशुपतविमःकरणात्नुमयतस्य
स्थितामम त्वणमपीशमनागपिमेवभूतस्वे
भेदरसत्तानिसाहसं रमाममकरणात्वनपक्षत
रादिसंविदेयाउत्य स्थितास्वलोकिकेननिजने
नमासोल्लासाःस्वशस्वशरूपादिशविषयशप्रस
रत्न त्वदविभेदरसतातिःसमावेशपुतिःमेवर्स
रसमविमर्षकारिनामेवभूत सर्वत्रविषयेषु
परितर्षश्राकात्तमोक्षःस्व मन यसंविदांशप्रसर
निविशेषः ५ तत्र समस्तणस्तितावशीन लमव
दावेशवशेनभावयन् वशरविन पदार्थपद्धते
यवहारानतिवर्तयेयमान् भवदावेशवशेन
मायीयतुरुत्वर्पाम्यातत्र शुवस्पर्शान्मस्मरणप
कामावनत्वात्मिनं प्रक्षेशीत तंवेति शास्वत भा
वयन्नस्मादयन् निखिलापायोदार्थपद्धतेन्मार
भेयराशिसमंपिनोव्यवहारोह्णोकिकारयोरम
न्मानतिवर्तयेयानिवर्तयेय ६ विकसतस्वव
भैवदात्मकं समुपयान्तजगतिसमारूढा व्रज
नसर्वमिदं स्वयवलितस्मृतिपथापगमणत्वपर्य
रवातां संविन्मयभवदात्मकवशस्वरूपंविकसम
श्नपवनगानियरादिसराशिवानातिसमाग
नामभिनंतासम्पगश्वनरुक्रानितापयान्त तत

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

स्य सर्वं हृद्यमेवतिनेभेदविरूढंभितेस्यतेनप्रेयोपरामे
२५ यत्रपाय्यतोस्वतेरविषयतोव्रजन ७ समुदिया
रपितावकताद्दशानन्दविलोकपरामृतसप्लवः
ममभवतुयथाभवद्दयाप्रसन्नेचोरदर्शीपरि
स्फुरणं भवद्दयाप्रसन्नेचिदेकाप्रथ्यासेवहोरा
दृष्टूरास्तेस्मारभयप्रदावलीखदानेस्मा:परिहर
णंचिदैकसाक्षात्कारोममप्रसादेन तथाना
दृशंपरमानन्दनदीप्रसरहेतुर्यतावकमान
नेधूर्वोमुखमित्यादिष्टिमा परशक्तिरूपेनेन
पाविलोकावलोकनमन्त्रग्रहस्तस्यावलोक
स्मरणंसएवपरामृतसंप्लवः परःस्पर्शरसोऽपि
पितमुदिवादेतिरहस्याक्तिसमावेशसाशाले ८
श्रपिकदावननावकसंगमामृतकणाक्षर
णनतनीयस्ता सकललोकसुखेषुपरासुखे
नभाविताऽस्तु भयस्तुतएवकिं नावकसंग।
मस्तनसमावेशएवामृतकणाक्षरणंप्रयाशी
करालावंनननीयसाप्रसरन्निर्मलरूपेणस
कलेषुलौकिकेषुसुखेषुसर्वेडःखंविवेकि
नरनिस्थिमाहेयस्वापिपरामृताब्धिरिननाम
राश्चुखेनभवितास्मिसेशुखएवभविष्यामिको
हसुभयस्मान्नेतानाक्षतएवहिवोपादेयघटात्मा
सर्वभेदेनपश्यामित्यर्थः ९ सततमेवभवत्स्व
रणामृताकरवरसाहिहंसर्वेरसाम अपरिमृ।
लगनाद्दपिवानराद्रूपनमतनमक्तिमरणालिका

ममहृत्सर्वरस्यभेदाभेदयोर्हानसमादानयोर्मे
णः व्याख्यानहृशासततमेवमवस्थराणामनुजर्ने
माकरउमात्वस्यानंपराशक्तिभूलत्वविचारिणः
भक्तिरेवमहणालिकाविसाक्रुउपनमनूपभोगपा
लउपरीमाादिःप्रवेशमध्यविश्रान्तिभूमिध्यःस।
वीभ्यपेवमर्थः हंसश्रात्मा १ उपयोगविभोसम
स्तवस्तन्यापिचिंताविषयेहशःपदेव ममदर्शन
चिन्तनप्रकाशामृतसाराणिपरंपरिस्फुरन्तु चिं
ताविषयंकल्पनाहशःपदमासाकार्यंतं दर्शन
चिन्तनयोरविकल्पसविकल्पयोःप्रकाशामृतं
वापरमार्थमेवसारमुत्कृष्टंरूपंयेषांतानिहे
योपादेयकलंकासून्यानिसमस्तानिवस्तूनिप
रंकेवलंपरितःसमंतान्स्फुरन्तु ११ परमेश्वरतेषु
नेशुक्केशंपिनामोपनसत्वाहंमेवेयं नपंरग
तभीत्वदगसंगाउपजातापिकसमदोषपाव
न त्वक्ष्णेशुगंधोत्कृष्टेवकेवलंमतमीस्फुरुभयस्त्वद
गासंगाकृष्टशक्तिसमावेशात् यावदुपजातापिक
मकृष्टःसमदोहर्षोपसम्नाहगापिमवेयं यपिक
शासूस्यापमाशयः यउतउःस्वेषपूर्दितेषविलं
शुस्थितिस्तकवलनकर्मणामहावीरनयाप्रणा
मेवचितवर्तिमामपो १२ भक्तानिविषमस्थितं
यद्गवतेवापिबहिःप्रकाशेनन शतिपदवनिस्त्रयो
पन्नुपेतारदानीस्फुटमेवभासतां यदिहंसयोम
कत्वानःकालानतानंभवरात्यमनुभवितवस्थितमूह २६

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

श्रोतेनद्भवत् नत्वमेन वहिरितिनश्चत्यमाश्रयेत
२९ यावाप्तेन प्रकाश्यते ग्रपिशाहावहिः प्रकाश
26 नेपिश्रेतः प्रकाशानाविरहमाह इतिपद्दत्वा।
कार्थं रूपं हृदेन निश्चलेन निश्चयेनापसमीपेश
भुंभीमासेविते समावेशेनासादितेनतदिदानीमि
तिशुर्धानेपि स्फुटमेवभासतताम् प्रत्यक्षीभवति
तिशिवं प्रत्नैकिकोहं ग्रेननामन्यक्षमस्तीयेविद्व
तिः ८ ॐकदानवरसाग्रान्यसाभोमासाम्मनोर्के
प्रवर्तनाविहायानन्यमतत्स्पर्शेनमनः नवरसे
नन्ननमक्रियसारेणवाह्यदः सातिशयंस्फुरणं
यः समावेशनासंभोगस्तदासादनेनस्वकेसाक
राथंममनोमक्रसनानालेविहायनवस्पर्शेने
प्रवर्तनत्वत्समावेशमयंभवेत् १ त्वेदकारकत्व
माहशूनामाश्रमहापनः कदासास्तानकीरिष्यामि
भवन्ममयमकः स्वप्नेकश्चननविभृतिश्चरक्षोत
पवस्वमादरशूनामायेत्वमरीविसर्पर्षंवमस्मके
नेपनेयस्य प्रमासमामोत्स्वमितिप्रिया तशा
मुशामपिबुधीनसमहमानन्तकः मन् कदा
मामातांकरिष्यामितनोपि २ गाढाश्रुरागवश
मोतिरपतीभूतमानोसास्मिकदापरप्राटित
विघटितासिवलमह्यगलत्वामुपेष्यामि निरपे
तीभूतसुस्पारकरणध्यानापमंभुखंतत्त्वंप
रिहरन्मानसंपसमस्तथाविधः कदानामुपेक्ष्य
मिपकथ्यनशाम्यामिकीदृक परप्राटितविव

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

रिक्तानिज्ञाशितिकटिताखिलानि मायीयाम्बरी
नामविद्यादिपाशापस्ययपटितोर्ध्वपुरुषाश्वर
र्यान्प्रटितपाशाम्बरसाधयेप्सुकम् २ स्वसंविन्म
रस्तूदयाधिष्ठाना: सर्वदेवता: कदानाप्यवशीकृ
र्यांभवद्गुक्तिप्रभावत: स्वसंवित्सारेशकाशाविम
यात्मकेरूद्रयमधिष्ठानमाश्रयोयासातामर्वा
ग्रात्मिकादेवतायाभि: शक्तिचक्रसंभोगपतेग
नश्रितिक्षिमायापाशव: पाशितालाकदाभवद्गतेस्व
मावेशात्मन: प्रभावाद्वशीकर्यां तस्यरूपस्वर्यपाशु
पाश्रितियावत् ४ कदामेस्याद्विभोर्भूर्विमलानन्द
रसोत्सव: यदालोकयुखानन्दीवचनमापितत्प
ते भूति: प्रभुत: उत्सवोत्तातिस्यदृलीपनात्वदेक
प्रयुतामात्मनूश्राशाते ष्ट्वयनामेत्यनेनसामर।
संष्ट्रयति ५ ईश्वरमभयमुदारमूर्णमकारणम
पह्नतात्मानं सहसाभितायकदा स्वामिनं तेज
यिष्यामि प्रशोषविभूतास्यद्वादीश्वरं प्रपतियो
गोवार्हमंय सर्वप्रदमाउदारंनिगकात्त्वान्मूर्णं
नित्यत्वादकारणंश्रयवाकारणंनिमित्तमेवन्नग
ह्यनयाश्रहणेन स्वरूपोपनासारस्वादपह्नतात्म
नोयासनी श्वादिरूप: सगोपयतामात्मना भग
वोत्तनैवं श्रयवा गोपितात्मैवेमीदृशोस्वामिनेनि।
मेपश्यंसद्देमेत्तिशांभवावेशाद्वत्माकदाभित्ताय
सातात्तानत्यलनजयिष्यामि प्रपहतिशयानतहपत्र
त्मीकारेणाभूर्णंविदेकरूपनयेवप्रयोयत्तप्ये: ६

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

कदाकामपिनोनावेदेनवल्लभतासियां यथामांश
२० तिनकापिशुकंतेस्यान्यनाप्यिते नववल्लभतामि
27 न्मकैवमाह ममतावदन्यनवलभोसितावल्लभ
लौकिकभक्तिप्रकर्षात्कदाकामप्युपमामानंप्रस
रूपावतारायाश्रुयां यथावल्लभतयामांप्रतिसर्वाभि
मुखेनन नवनकापिपनापितंगोपपितृस्वात्मान
शृंकंस्यात् सततमेवामयाविश्रणनि श्रीरत्यर्थः ७
ननतोशेषजंतूनां भवमूलामयात्मनां दृष्ट्वातुर्भ
दितवमालाविनःस्पाकदापभा सर्वंजंतवःपरमा
त्मनयोक्तिंचित्कवीणाःस्वात्मदेवतावस्त्रांतिसा
रभवमूलामयपतेषांसेवयेत्यानंतनतोदृष्ट्वात
स्तुग्रहमूर्द्विमार्थेनस्वात्मप्रत्याभितानेनदेहेनाने
दिवाद्रमोदिनःस्वाविनोयोरसोभन्यानंदप्रसर।
सेनालाविनोयामःकदास्यानवनरम्यादूमायो
जं प्रपथवाशेषजंतूनामितिकर्माणिषष्ठी ननम्बा
पमर्थः कदाशेषवर्णतूलनतोभवतन्नामयांदृष्टा
तुमोदरसेनानंदप्रसरेणास्वाविनःस्यामिति प्र
यातुमोदिनामितिभावेक्तः प्रभयगायिप्याख्यानेस
म्यक् सर्वोत्कर्षेणांशमतानास्पर्धं ८ तामस्वपरमाभू
मिर्योगस्वपरमादशाःनयुक्तियाभिभोकर्दिष्टेणा
मस्यानदर्शिता सर्वशास्त्रजतानशुक्तिदेहेनवेताके
श्रुत्केष्वसत्मानेशासतनवतयेवव्यवस्थापनात् नहू
पायानद्भक्तिः तानस्वपरमाभूःयागमकनविषक्ष्ने
वस्तनोपेनवस्तुनेमागमलातिनस्पाविवसमा।

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

वेशात्मनो योगस्य परमावेनत्यै भैरवैकाय पान्निरू
पादशाबयानन्नकि त्वदर्शितामम कर्हि कदा।
दृशोह्णन्तद्कात्यास्यात् ९ सद्रैसैवासाधकदागाद्ध
सर्वस्वद्यदृर्षविवशोऽहं नक्ष्वरणावरनिधानं सर्वं।
स्यश्रकृरयिष्यामि नागिनिश्रनिभाविकासेनार्म
यासमतान्मात्मसंभोगपारीकृत्यतनपवद्दर्षवि
वशः परमानन्दनिर्भरोऽहं कदा नश्वरणावरनिधा
नेममस्त्वमंपत्मयं भवत्यरशाक्तिनिर्विसर्वस्यश्रक
रयिष्यामि कमनयानःक्षितमपिस्मृवितोपदेश
श्रकोन्मुस्यिष्यामि परप्रतिभावलयपत्तावष्ट
भट्ठवंमनुयायावलोकनाद्विकंयत्समावेशास
कमोपदेशेनवेतत्यारमसर्वानुग्रहसमर्थस्याऽहे
स्वर्थः श्रेनेनस्वात्मनः परिपूर्णोनाहिसज्जनानु
जिहृतापरमास्त्वयाति ९ परितःश्रमरकुहवरा
लोकमयःकरा स्पोधयेशनकिंचिन्मेमापाद्धा।
याविलंभवेत् परितःसमसात्मसरंस्फुरोऽहंयश्रपो
यस्त्वदालोकाश्रित्यकाशस्तन्मयः कदा स्यां यथा
मायाव्याया विलमहंयास्यातिकहरंममनाकिंचे
द्भवेत् नाकिंचिद्विम्पेत व्यायायोहंनमायाविल
स्यावास्त्ववतामाह मायाव्यापयाविलेकालुष्य
नाकिंचिद्वितिवायोऽस्यम् ॥ आत्मसान्नतनिः
शेषममंशेनानिर्थपेतकः कदा भवेयं भगवे
स्त्वद्भक्तगणनायकः आत्मसान्कृता
निर्विदकथमाप्यमानिनिः ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

शेषाणि सदाशिवादीनि तत्त्वानि मंडलानि भुवना
नियेनमः निर्व्यपेक्षो द्वितीयस्तं ङ्कतङ्क गणना
यकः प्रधानेकदासौ ॥ नाथलोकाभिमानानाम
सर्वं तेनिवन्धनं महाभिमानः कर्हिंस्यांतड्किरस
स्फुरितः स्वष्टासिस्थापयितासिसंहर्तासि तथापं
डिताः सूरयो ज्ञातावानस्मीतिज्ञानाविधानैरहङ्कारसं
रभिमानानांत्वमेवविहृयिनिवन्धनकारणमसूर्वैर्नि
र्निमितं हृतास्त्वातेशोवेतियावत् वन्तोहि
तेवेवसर्वकर्तृत्वानन्दलाग्नीनां सृष्ट्यादिनवानां
डिमादिकस्यचित् केवलंत्वमेवतत्रतत्राभि
मानमुत्पादयसि यथावेवकदाचित्क्वामपवम
हाभिमानो विश्वात्मा विदानन्दघनः शिवपवत्सी
ति रुद्रोमाहादवहंभोभक्तिरसेनपूरितो यामः सा
मभक्तिरसपूरितहृनिवर्तनोयमाशयो यहासा वि
तमहाभिमानस्यापि समावेशास्वादमयः प्रभुवे
षयेदासभावपर्यवासितः ॥ भूशोषविषयामृत
श्रीसमालेपवस्तु स्थितः सायीयशिवशीतानिकृश
पायसुधाकरा शीतानिकमलसुगंधमायवन् सा
धीयविश्रासंकोहगाशेषविषयामृतावितेनिर्भ
रायेयश्रीमक्तिलक्ष्मीस्तत्कृतेनसमावेशेणहसव
र्षभेनसुस्थितः कृतार्थः स्पष्टः ॥ भक्त्या सवमह
हायालत्त्वनाभोगसंपदः कदापारगमिष्यामिभाव
व्यामिकदाकृति भक्तामयेनसेवारसेन सम्हाम्हो
मायानत्त्वनाभोगसंपत् समावेशविश्रान्तिश्रीःजस्यं

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

पारंप्राप्तकोपिकिंगगमिष्यामि अतयवकंवक्र
नाथैः स्याम् ८ आनन्दबाष्पपूरस्खलितपरिभ्रांत
गद्गदानन्दः हासोस्मसितवदनस्त्वत्स्पर्शरसक
दाभ्यामि चिरसुधानाम्नि विनासमावेशदशामेवा
कांक्षति आनन्दबाष्पपूरेणान्तःसमावेशदर्शेव
शाविनरदस्कसंतमोखलितोस्यानशतिरतःप
रिभ्रांतस्थिरमनुरसामगदोस्यातरत्राक्रन्दाम
हानादैयस्यहासेनविकासिनोहासितेनवदनेशके
मारीयस्य अतएवहासेनविकासिनोहासितेनया
मेशोभितेवक्रेयस्य ९ पञ्जनसमानहूमाम
वपूपदर्शामिमोकदाशंभो आस्वादयेघतावक
भक्तोचिन्मात्मनोरूप सुधांनापतितभेदमयीमि
मामितिस्फुटंभामीदशामवपूपनिवार्य अथव
समावेशपरमांतःवतावपूनेनमाभिभूयताव
कभक्तोविमंतितोदितपरमानन्दमयमात्मनो
नवमस्यकस्यविरूपंसरूपंकदाखादयेयवमक
यां १० तत्त्वाणिमादिसिद्धिर्विगलितसकलोपता
पमेशास्तः तत्क्रियमाणिपानरूपामिष्टःकदासी
य अणिमादिसिद्धिःयबदभेदमयी अतएववि
गलिताःसामरूपतापःमेशासाम्यस्य त्वलादी
नोनभेदमयानिमादियोगोपिमरणादेशास
म्यावयसंभयात् तथाभूतोपित्वद्भक्तमनपा
नयमेदपरःकदास्याम् ११ नाथकदासनथा
विधआक्रन्दोमेसमुद्भवेदवि ॥ ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

यत्समनंतरमेव स्फुरति पुरस्तादवकी मूर्तिः विश्व
क्तिनैष्पाक्तिः सततया विपश्यति वज्रमशवद्भावाक्रन्दोम
हानादस्मत्पुरस्तात्स्वयमेवोल्लसेत स्फुरति समाविश
नदीप्यते मूर्तिः स्वरूपम् गाढंगाढमवदविसंवो
जालिंगनयमनंतनंतरचेताः वस्तवस्थिरमयतन
पवतां कदा ममवलोकयितास्मि वीसयस्यमन
नत्यरश्रद्धाभ्यावभक्तिप्रकर्षैरेव रूपमाह वस्तव
स्विदमिति भावाभावरूपं विषम यत्नतपव्यान
जपादिविनाशामपित्वरूपंसम्यक्समंतात्वलोकयि
तास्मि हन्तामीति शिवं २. इति सानंदविजयनाम
निस्तोत्रविहृति। १ ॐ नमोऽद्यमवश्यं तेजगदेक
शंभो रिदंमाहेश्वास्वजगतामिति रश्मां समाश्रयत्
मोहेश्वराविश्वेश्वरस्वरूपसमाविष्टाः इतरेषां भेदम
यानां ब्रह्मादीनां समाधीरितेन वनसोऽद्यमत्र
यैवेतन्नमस्ये सभावासिद्धमेव नघतत्समेवेको
हिनीयो जगति प्रभुः वकारो विरोपमाहतः तत्कथं
जनवदेव वदामीति स्थिमाद्भुत्याने इतरेषां लोका
नाम · नवनमोऽद्य पुरुकामितत्ये १ येमदेवानरा
गोन भवपाशानुगामिनः यद्यत्तद्रगताभोगांस्ते
कांश्चिदुपभुंजते ग्रन्थरागेणसत्यायेनत्वन्मरीचि
संवद्गास्तेनयतते ते इति सर्वावस्थास्थिताः कांश्चित्पर
मानन्दमयानभोगानुपभुंजते २ भर्ताकालांतकोप
यभवांस्त्रयकलोकजः तत्रवेतरभोगाशाकालस्पी
र्णतावकी कालाज्जकउवनेन महाकालं सर्वायमा

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

णाः सर्वा हन्त कालग्रासिनि प्रभो सति ऊतः मूलवे
दामैव भवतीत्यर्थः ३ तरभगवाण सदाशिवादिप
दलक्ष्मीस्वहाकानकावित् भेदस्यप्रतत्वालक्ष्मी
रद्दयप्रकाशसंपन्न् १ क्षणमात्रेमुखेनापिविभुर्ये
नास्मिन्भवसे तदैवसर्वः कालोप्यवदानन्देनसर्व
ते येन भक्ते न क्षणमात्रेण समावेशस्पन्देन हेतुर्न
स्मि देवनभवसे यस्यभक्तस्पनवपातदेवावसरे सर्वः
कालो मूर्धानन्दशाभावयानन्देनसर्वते अकाल
कलितविदानन्दस्वरूपानुप्रवेशेन तन्मयीक्रियते
३ तरकालेवतन्त्रस्वरूपेणासायते विभुः स्वामी
व्यापकश्च ४ आनन्दरसविक्रुक्तव दमागलितो
भुवि सर्वंपत्तथातेप्रसन्नसंहारीतेजसः कणः व
लियामस्तु तेपायतेत्रापास्मिन्नवप्रभो अलौकिक
स्पकस्यापि महात्म्यस्य कस्त्यतः तेनव भुविश्रीषा
मात्मक मध्यशक्ति मार्गे आनन्दरसविन्दुर्यस्य पर्व
लादकारित्वाश्च दमागलितोऽतनस्वभावं रुष्य
दमाश्च गलितो मनः प्रमेयराशिसहितत्नैवावि
लीनं तथा तत्रैव संहारी भेदग्रासी तेजः कणः
परमाग्निस्फुलिंगायस्य पव प्रकाशकस्यतमोपर
नोदेः सूर्यः प्रसन्नः सूर्यश्च पापणाविलीनोदाचित्।
सर्वमोमादिपराशक्तौ भूमिः अस्मेशक्तिरूपाय
नेशाय वल्लियामः अपिव भुविपश्च दमाः स्तवदी
यानन्दरसविंदुर्गलितः स्तनः सर्वश्चतवसंवेधि
नेत्तनासः कणः प्रसन्नः स्फारितः पदागमः ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ज्ञानशक्तिः प्रमोदरेखाउपयादिमविग्रहा तयतेच
३० 30 न्द्ररूपेण क्रियाशक्तिः परस्यमेति प्रसैयतद्र्थ्यं।
वंदमत्स्यैल्लासनायतवयन्तीयेनेवतसैवलिर्य
मः प्रसैवमहावह्निमयमायायदेहादिप्रमातृतां
ममर्पयामः कीदृशायकस्याप्यसामान्यायचलो
रूपेशायगोचरस्यालौकिकस्यमहात्म्यस्यैकल।
त्मोसाधारणाभिज्ञानाय प्रसादनितान्दकेवलनर्थ्य
तेनेवदृष्टोसिभवदर्शनायेतिसख्याति कश्चेव
यस्यवाहर्षः कोपितेनत्वमीदृशः यत्पारस्त्वेव
त्वदेनमेवविविनयातिनिशाक्रसमावेशाभ्यासाम
वतेदृष्टायेतिसख्यातिमानन्दमयाभवति तेनेव
कोपिनदृभेदोयासापरेणासिंवदृष्टः कश्चिदिदि
ति प्रकिंचिनकस्येनिशोभवसमावेशक्रमेणावाय
स्यकोपिदर्शनेनभेदोयासापरेण दृष्टस्तेन कोपी
तिविवनस्त्वमीदृशः प्रत्यभिज्ञातः ॥ येषां प्रसन्नोसि
विभोयैस्त्वंसदयेव प्राकृष्टनस्त्रातेनत्वाप्यमा
भ्यंतरीकृतं प्रसनोसीतियावत् एतयवदृदयंप्र
काशविमर्शात्मकंरूपंतत्तसात्मीकृतं येस्त्वद्भ
रात्वदीयामृदकात्रिहृपादाहृकष्टविस्फार्यदेहाप
येतपावासंविग्रमिदृग्नराभ्यंतरीकृतंविस्मयी
कृतं स्पर्शितनसंत्रुटीकृतेयतिविशाकोभक्तनत्वार्थदृशा
संविदर्शदेनैमनिनिविलंविश्वंसमदृशपानमीहृतं
३ श्वरा पुनरेनस्त्वमेकोविषमेतरणः समदृशीति
समानुत्साभेदमपीदृक्तंविनिर्यस्तनन् हिनयनेच

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ईश्वरतांममेयताम् प्रकाशत्वद्वितीयः विषयसंभेदस्यापि
कमीत्तरत्तां नानेपयापि नेतस्य ९ यत्ताभवन्त्यभावे
णाभवन्तसैनेवनास्तियत् तदग्रहणकथायेषांतदृते
नोपपद्यते येषांबौद्धसांख्यमीमांसकादीनांतन्मूष
णकथाद्वैधापियात्मकप्रश्नस्यास्तिहरूपंतत्स्वरूपवि
नानोपपद्यते तेषांविविधनतुकरणमज्ञानांबुद्धिम
त्वभावंविभासतेनैवनाशोमादिशुक्तिस्वहन्देयतिउपा।
धीवातकस्यमात्ताम् १० वाह्यान्तरान्तरायालोकेवले
वतासस्थितिःतपिचेत्स्यात्ममाविभोकिमसउपशुमेत
वाह्याःशरीरममात्रनोपत्तनत्तत्वसंयोगवियोगादयः
अन्तरतुध्यायपेतकामनासंकल्पादयोयेमरायाः स
विभ्रान्त्यपराधिनस्तेःकेवलेरहितेनबहिषयेवनस्ति।
यदिसमस्थितिःसमाविशेकाग्रतास्यात्तर्किमस्यउ
पशुम्यते श्रामत्यस्येवश्रामत्वात् ११ अन्येष्वमंतिभग
वदात्मन्येवाइतिउःस्थिताःअन्येभ्रमन्तिभगवदात्म
न्येवातिस्थिताःअमइतिनेरात्म्यजह्नस्वादिनः
संसारिणश्चात्मनिनिजेपवस्वरूपेभ्रमन्तिविपर्यी।
स्यति जन्ममरणादिपरस्परामपर्यन्तोभ्रमन्ति इति
दुःस्थितास्तत्वज्ञानाभावादिनिभ्रपमः अन्येइतिकेचि
देवापश्चिमाश्चात्मन्यवविहृषमनपरत्रकाचिद्दपि
श्रुतिस्थिताःपरमानन्दैकघनाःसमोभ्रमन्तिविह
रन्ति १२ अथीमापिमवद्धक्तिस्तथामनवलोकावता
मीशानन्तमाचारमाश्रितस्तन्निजमवः वद्धक्तिस्तथा
शाक्तसमावेशानन्दरसमयीनाप्यचमत्कृत्यपि अ

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

नैवलोकवचनामितिचिन्त्यरूपंनाममनागम्यप्रत्यभिज्ञा
२१ यत्नंतवेजन्मादिभाजोपितत्समाचारमासादितितव
दास्यायपवर्गपादेतास्मिद्धंति परसिद्धिभाजोभवंतित्व
पिशब्दमात्रशब्देनचविस्मयोध्वन्यते तथाद्याग
मे कदाविद्भक्तियोगनवर्षयेस्मयकाम्यसेमारिण
न्तरहृत्तांतिविश्वस्यजगतःपतिरिमम्रश्रुत्वं प्रस्कु
रूभिरापिश्रीतंरसारेभिदिने शामिनणणनअण
हृकिंप्रभवनोप्रविघ्न परमेसरुसद्ध्यस्मवन्यकौ
लविश्वप्रथाश्रयःवर्धीति ८ भ्रमावयेनवविभाते
नत्रिजगतोयथा विभमात्मानमेवनेभतेव्यावय।
मप्यलं त्रिजगतापितिमावत् विभर्षीतिपारयासि
पोषयसिचात्मानंस्वरूपं वयमप्यलमित्यशायमा।
शयः यथाहूपाविश्वमनरमेदेनविभतापिदेहाय
भिमानग्रहणेनवस्ततस्त्वपात्रपिवयंयतिरेके
चिताः ९वैयानाभिनमेवविश्वमानीमस्तौलम
सर्पितेवयेयारणीयाःपोषणीयाश्चयतोप्यता
स्मः १० परानन्दामृतमयेदृष्टेपिमगसात्मनि व
पिसर्वरसेभमतरमन्तोपितोस्मिने नाथयमरानन्द
सारेनीलपीतादिजगदात्मनिदृष्टेपिमयानेनत्व
खेनप्रतिभितामपिस्पर्शरसेगन्धसमावेशस्पंश
प्रसेनवभवश्रमनकोपितोसि ११ देवदुःखान्यशेषा
णियानिसंसारिणामपि ध्यानस्वभवद्वियात्मश्रुता
यायानिसंपन्नो हेदेवकीडादिशोतत्रशेषाणिकीट
वल्लादिविसृष्टानितावदुःखानिभवमयवात्

नात्यपि सत्स्वरणपरिणामं यमाजुणां सोढव्यतां गच्छे
यतोऽयनात्मेनेदमनात्मयानवमिदमात्मेमनोऽरा
धामिमात्मयमिमानाबहूंभयाद्दिणावदीयेनात्मना
श्रुतानि स्मयात्मनानि ९९ सर्वज्ञे सर्वशक्तौ वर्तनीये
वमातिचिन्मये सर्वज्ञापण्यतो नायथ्यात्मासजगतः
प्रथा ग्रस्यत्तगतो विश्वस्य सर्वेषां दिदेशकालाका
रार्थक्रियाकारित्वादिना स्वरूपेणप्रकाशावायस्यातु
पपद्यमानत्वादविद्यमानस्यत्वपि चिन्मये सर्वशक्तो
सत्येये सर्वावभासके च सति सर्वस्यापि प्रथाप्रकाश
वयेत्यभयवयोत्पत्तम् ८ तत्पातिनः स्फुरंतीमे गुणा
लोकोपमाश्रित्य वर्तति पवनो द्वनाः कल्पासाः पिवर्वे
प्रथायदि नाश्रगुणेश्वात्माभिमनोनभवेत्ततः केन
हीयेत जगतस्तदेकात्मतयाप्रथा गुणात्तु शादिप
रिस्यत्ता लोकोपमाश्रपिजगत्स्वत्सा प्राणतास्त्वजीवितः
स्फुरंति गुरयथानकाश्यंचिकाः स्त्रासं दशांतः प्रथाक
पासानो पिवालेशाः पवनेनवायुनोद्धेष्टताः संतोर
सोतिनभसि विलसंति एवं चरेन्मायायादिमके श्रगु
णेश्रुतत्त्वाऽयाशक्तिदत्ता आत्माभिमानोनभवेत्ततो
स्य जगतस्तदेकात्मतयावदभेदेन या प्रथा साके
नहेतुनाहीयेतनकेनचिनिवर्तेत भक्तानांविश्वस्य
त्वदेकेनैवस्फुरणात् गुणादिस्वातंत्र्यनिषेधनात्मता
स्यापतिपक्तिनश्चयुक्तं ९९ तन्मात्रेपिमहीयासः प्रत्न
योपगतान्नपि तत्रैवपयावकस्पर्शस्पृत्ताः परमेश्वर
तेमीतिकालमविपुरान्यकायानकेवलतस्माताद्दत्तु

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

शक्तीनाभक्तिमन्तःश्रयपिशक्तिःमहीयांसश्शक्तिलोके
कमहात्म्यशक्ताःप्रलयविनाशश्रयगताश्रयिने
तवश्रीकेव्यभ्यवतारवश्रमःसंवेपिनानिग्रहस्था
कात्मनातुग्रहात्मनाकोऽग्रकोपाग्निस्पर्शेनयोगि
नाः १ महाप्रकाशवपुषिविस्पष्टेभवतिस्थितेसर्वे
तोपीशानकस्मान्नमसिप्रसरामहं भुवानेवसर्व
स्मालोकारमलभमानस्यपशुक्तिपतःकानिविद
यसमावेशोकर्षसमीरमयानिशुर्षानपहाणाका
लपरागापराणिमावीन्मप्रसायश्यपेन्हरिणापरा
णिनिःशेषभेदोपशममयाशिवताशसापराण
मस्तकानितानिवयथायोगंसंयोजितानिसंयोग
विद्यतेचेति मायामयरमेष्ठिनंहशक्तिवस्थाला
मनया विस्फुरपीतिविश्वप्रकाशमयतामीसंप्रस
रामीतिशुर्षानवशीभवामीति २ अविभागोभवा
नेवस्वरूपमस्तेममनव्यापिमतेपमीणामहेमवे
कथामपदेश्यमवृक्कवदेवाक्तिःभवानेवतिनवम
किंचित् प्रमस्तमाननुचनं सतयमीणांहनदानादि
प्रयासानां शहमितिशुर्पानेदेहाधभिमानमयोनम
विरूपःपककपवेतिप्रावत महेश्वरेतियस्यास्तिनाम
केवागविभूषणं प्रमाणंकश्चशिवशिस्पवेकःप्रभा
वितःनामपयस्तिनःपवंतितन्महेश्वरत्वलादिविध
स्वरमोशंतियस्यवावोविभूषणमस्तिनयाशिवशि
मणामाकःपरतभावमद्मनाभिस्तानेचपस्यास्तिसपवेकोदि
कीयःप्रभोमहेश्वरेशनःसंवहःश्रष्पवायमणामाकितःसमा
विष्टाभक्तिसा ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

लीभगवद्भेदस्पर्शशमेनामांकतांत्यभाविनः शर्वे
तः २४ सत्समभवानेनवेनतेनायपासनः सरसेन 13
देभगवंस्त्वयासिद्धिः कथंनमे भवाभावरूपंविश्वन
मेवयतस्ततोसमाप्रयासतउपायजालविनामवस्त
नैवनित्योदितत्वेन कथंतथानसिद्धिस्तस्तादाका
रः सदोदितोनकस्मादस्ति २५ शिवदासः शिवेका
त्माकिंयत्नासादयेत्सवं नपीसिदेवमुख्यानामपिये
नाम्नानामवेः यतएवशिवदासस्ततएवसमाविष्ट
नाल्लिवेकात्मा किंयत्नमुख्यमासादयेत् परमानंदम
योभवत्येवसर्वथः यतोदेवमुख्यानामप्यैसर्वपरणीया
नामपिचेत्सादीनांहृदयादेस्थानस्थितानामिंद्रिय
देवतानांवामनामवेः एमेयपथ्यासमयस्कंजदह
पप्रकाशानंदघसैरेस्तयः परिस्फुरणीयुक्तिनतप
वक्तृभवः २६ सनाम्याशनराानष्यः प्राणिनामपितविग्र
हाः ग्रससेतमहावह्निःसर्वेस्यावरणगमं सनाम्याव
नरालेघटस्थानस्थितः प्राणिनांसर्वेषांपितविग्र
हः पितरूपः उस्मानाधाराहवरणाद्धायस्थतेजसोपिग्रस
नान्महावह्निस्तं ग्रतएवस्यावजङ्गमग्रासित्वं ग्रनेनस
र्वेश्रमाहरजठरादिस्थानेनविश्वभक्तरूपकरूपवप
रमेश्वरः परमार्थसत्निनिशिवे गेशन्यवच्छेदमंगाक
दशामस्तोगेविहृति २९ गेजगदिदमभवाघस्सदाव
मजनोवानभवतिसमाकिमपि नंशनरेनत्सर्वेपया
नसाकोपरमेस्तामे जगदादिस्वयंलोकक्रमेणमवंग
मपिममनाकिंचितदिलक्षणाचिन्मात्रैकरूपत्वात्तय ३३

३३ 33 दाशुनः प्रकाशमयत्वात्तेनतत्सर्वंत्वमेवतदाममाप
रोक्षमितिकः कोप्यत्रनकिंचित्जगदपिस्वरूपमेवेति
यावत् १ स्वामिन्महेश्वरत्वंसाक्षात्सर्वंजगत्त्वमेवेति
वेत्स्ववशसिद्धिमेविनितियाज्ञनत्रापियाचेव महेश्वर इति
प्राग्वत्साक्षाद्दिव्यहृदयहृष्टानांशापिष्ठानेनेतिवक्ष्य
वपारमार्थिकमेवैतत् तथाप्येवमवस्थितेप्यमत्ति
द्धिमेविनितियायांवामायाचेव त्वमेवप्रकटीभूयाश्म
नैनेवत्वमनेशतिस्थिमानश्चैवेत्यर्थः हेतिकमत्वा
रकमलाश्यतिस्वोपनाद्दितीयपाचांशाहोघाकृत्वत
भ्रेयाजन्यादिमोश्तायनेनपरः १ त्रिभुवनाधिपति
त्वमपीहयतृणमिवप्रतिभातिभवज्जुषः किमिवत
स्यफलंशुभकर्मणोभवतिनाप्यभवस्मरणाहते
भवज्जुषः समावेशशुक्तानितिप्रतियोगेषु शहमास्मि
मेवसमयेपित्रिभुवनाधिपतित्वंभूर्भुवःस्वःस्वामित्वम
पितृणमिवप्रतिभाति तस्मात्प्रतिभानतत्तृण
स्यशुभकर्मणोभवस्मरणाहृतेभवत्प्रदितेविनाकिं
फलंनकिंचिदपतितीक्रमस्तीतियावत्प्रामस्यैव
प्राप्तत्वात् २ येनैवभवतोस्तिविभिन्नंकिंचनापिज
गतोप्रभवस्य तेहिजंभितमनोमुनकर्मलग्नदेतितप
वस्तितिवपः त्वत्तोभिन्नंकिंचनापिनास्तिसर्वस्यप्रका
शैकरूपत्वात् जगतोप्रभोवपिभ्रमलायास्तवैवजंभाये
नेहेतनातोमुनेशुविश्वसतोसिंहारादिष्वपिकर्मसत्त
वस्तितिवपः स्तोत्रादिभेदाभावात् त्वमेवलोकत्त्वस्तितिरूपतया
भासीमयप्रमश्रनत्वार्थः ४ त्वत्स्मयोस्मिभवदर्शनेनिष्टसर्वद
हमितिवाप्यविरामम् ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

भावयन्नपि विभो स्वरसेन स्वप्रयोगपि न तथा किमिव
स्याम् । तमेव प्रकृतं रूपयस्य न तथाभूतास्मि तच्च वद वै
मे यवि स्वार्थग्राक्रमेणाहमवेदार्शनेनिष्ठः त्यविरा
मे कृत्वा भावयन्नपि त्वत्कालेन त्वस्वरूपदर्पि स्वरूपगोप्य
स्वरसेनैव स्वेच्छावशेनैव किमिति न तच्चेव मम वाम्
कस्मात्त्वमेयपि मत्कारप्रबोधप्रसारेऽपि नागरावत्
दर्शनायरोनम यामिनसमाविशामीति यावत् ४ ये
मनागपि भव स्वरणाज्ञाभूत सो रभलवेन विसृष्टः
तेपुविसस्मिव भाति समस्तभोगजातमभरेऽपि म
ये चरणाज्ञयावत् सोरभमव स्यात् रामादसस्का
रत्नस्य लवाशमात्रेन नन्नपूर्णरूपनेनैव विसृष्टामना
गावेणपावीकृता स्तेषु समस्तसदाशिवान्तभोगजा
तं देवैरपि प्रार्थनीयं विस्वरागसादामिव प्रतिभाति
एवं च पूर्वसमावेशशालिनोदस्य चपिकायैव ह
रोत्मारितः सिद्धभिलाषः ९ स्वदितेन न विघ्ने नमद
महद्वते कर्मणिवाम देवशंभो परमार्थसत्ताप्य
नुग्रहो वा परिद्वानिग्रहरूपकृ एव कार्यः चिदद्वय
प्रथारूपो महादेव यत्र प्रथितमहामस्तवहृदया
दनुष्ठानपर्यंत्रं प्रथ्यते यथात्र गृहितात्मानवरुद्दे
वचसि कर्मणि च गृहितात्मैव यतः परमार्थेन सतः
सायसात्विकस्य च वस्तुनो निग्रहापार्थ्यादेक
मेव कर्तव्यं भवति नतु शबलचोष्टितवामित्यर्थो
नरमासाद्वेदः प्रकृतेर्यो निग्रहानुग्रहो स्वरूपोन्मील
नानिमीलने प्रप्रकृतेष्वपकारोपकाराविति भेद

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

१५
34

ध्यायापि ॰ मृतोस्मि ३ः त्वकलितोस्मि जरादिदोषभी
तोस्मि शक्तिरहितोस्मि तथाप्रिनोस्मि शंभोनयाकल
यशीघ्रमुपैमि येन सर्वाममोग्रमपातिन इः त्वमा
गः कृपयानयिलेपेवतोदिमकमयायम तवाग्निनोस्मि
मयमर्वक्रतोमयापयोस्केकलयसंपादयसर्वानमा
मर्पणसमावेशमयी ८ तत्कणेदेशमपिशयमस्तु
वेभावमाकन्निनानि सममबुनगाणिणानिवेशान
गलपतिनानिजलेकदेशांत्वज्ञानिस्नोक्तिकमणि
वमिवोहहंति श्रयिशयगायमहावेभावमनघेवं
वस्तुनरणानमनोहहंसधनाति यांतीमिवतिमक्रवं
मिस्रितमतिपतिवात् वेशानरेमयोनरमासः स्प
ष्टः ९ किमिवननमध्येवननेनरापिनाथजनेः वण
मपिकेनवादपिवयेनवनाग्निरताः शिशिरमपृव
शात्वतथाक्रकृपासमतनमरसोणिमादिकगुणे
मिवयथाविभवं केनवाहाजादपिपुनना स्तवना
न्विनमनानिकेतरेपरताम्मेरपिकिननमध्येतप
नामनमकायमीष्टमपारितामतनदाशयमध्यसका
शात्माध्यतयव यतपरमाधतस्ततवचनवि
रतालसर्पादेवपरमार्थमयापवातो हृशिशि
रमपृत्वशात्वरसर्वमापापहारिन् तथाकृ
यथाप्रारब्धात्स्यातरूपाणिमादिकेविभव
मुपैमितनमरणोकालकलितः गुरपाप
माशयः पद्मलादयोणिमादिविभूतिरक्षाय
विमतिपर्णाणयव यथोक्तसमङ्गनामिः ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

क्रमकेलौ श्रीमत्स्वसाशिवपदेपिगनेग्रकालोभी
मोत्कटभ्रुकुटिरेखातिभगभूमिमिति श्रुतामांतलम
रुणांचिदानन्दघनमहृयानिरासमाग्रेकरु येत्नावि
भूतिस्पृहामात्रत्वेनैतत्कर्वेतेनेघांसरसिनाथक
दाविदयोर्हितमिति सत्येनभगाविति विरुसिव
भातिसमस्तभोगजातमिमादिव्याहृतमेव १०
शंभोशर्वशशांकशेखरशिवप्रत्नात्तमातापर
श्रीमत्त्र्यक्षकपालखाञ्छनलसद्भीमत्रिशूलाधपर्क
हृण्णस्तुतिपेयिलोकरवनाशीलोग्रशस्त्रात्मकश्री
केठाशुविनाशयाशुभभरानापत्स्वसिद्धिपराम ३
श्रीशिभीषणान्यशेषभ्रूलादिसंबंधीनि कपालान्
लाञ्छनं यस्य ३ ग्राविघसत्हृदयः शाक्रपद्मान्मायस्या
शुभभरान्मेदाहुतामयांपरमाहृयनन्दसारो ११
नाकिंनाथमवेन्मयथमगवः निर्मातृनामधुनेभाव
स्याकिमृतस्येनन वतोनाशास्ति यं शंकरः ३ थे
नेपरमेश्वरात्ततमहाशंभेसदासंश्रिनः संसारेश्री
रत्नादिविधुरः क्रियणाम्पहृकेवलं नादितितत्वभू
तमावभुवनादिभावः सत्ता चेतनवतः सकलादे
त्र्यंबमेरुस्वरामस्याभाशास्तीतिग्रहतिभूतानामेष
रीतिस्थितास्सर्वप्रमातृनियासकत्वरूपशासितृत्वे
भगवत एव सदा नतकदाचित् निरतरादिविध
रत्वभुकावेसमावेशानासादनात् श्रेहकेवलमि
त्यत्राय मभिप्रायः मायीयदेहादिप्रमातृताविगलितं
तत्सर्वमिदं स्वतन्त्रमेवो च्यते देहाद्यहंतो बोन्मूल

नीयावर्त्तते १२ यद्यप्यज्वरप्रदोह्नततमाःपीग्रज
३५ रामस्यवपनेवातणामासतावङ्कमतः शखाविरे
वाश्विरःनयापिस्पृहयामिसननमुखेकांतोविरं
स्यात्सुवे भोगासादश्चननदंत्रिकमलध्यानाग्य
नीवानवे श्रेयतिसंसारेनहतनमाश्रमसाःतणम
सनो सांघनेतिष्ठंतितिलोकिकाःकिं वङ्कमतोविश्व
स्याभिलाषिलःसमनमहूपानन्दःपंसखमाकांत
तिनवीलःविरंस्यात्तवेविरमवस्यानशीलाया
जीवातवेमेविनायस्पृहयामिकोदृशायभोगासर्व
दृश्ननवंदंचेकमलध्यानाग्रायपरमानन्दवम
कारश्चकवनमीविषयोननशधानायातपव
स्पृहणीयते १३ हेनाथयणनानिनायतनवपदेश्रयो
निपेयजैरेद्धःविकायतननस्यजन्ममरणावलस्पृथे
सोधनमृनश्चेष्टवयध्यामनोत्ताविषयावादयरा
उनमा जीवमेवसमश्रुवेहमवलाःसिद्धीस्वदंको
परःमनोतंविदानन्दसंवंगेविषयाणांरूपादीनां
यमकायाणांदश्वदानिपानानमनमाश्रवलासि
दीरितिभावत् जीवमेवेतिनदेहपातेपिनजीव
देवस्यायामेवसमाविष्टयवनदर्वायपरशमि।
वायविदात्मनिविश्वापिणायरः १४ नमोमो
हमहाधांतथ्वंसनानन्यकर्मणे सर्वप्रकाशं
निशायप्रकाशायेत्मलत्मने मोहमहाधो
नमाध्वंसनेनन्यकर्माममहोशुकः सर्वानश्रोषाम
सर्वप्रकाशानतिशातेपरात्मात्मनः॥

प्रकाशो यस्य तस्य स्वधात्वर्थे स प्रकाशनव्यापारे वा।
नुगुणमभिधानमिंडलत्वेणेति शिवं ९ इत्यन्त
कविशामितनामन्येकादशश्लोकेविवृतिः ॥ ॐ
सहकारिनकिंचिद्दृष्टेनभवतानप्रतिबन्धकेर
शि भवतेवाह्यसर्वमास्तेंतकथमथापितथापिने
इसे भवतोहशिवत्प्रकाशेनेमलपरिपकादिके
सहकारिनकिंचिनापिप्रतिबन्धकंकिंचिदस्तिय
स्मात्सहकार्यापायमिमंतन्वयेवयामं नतापिकथ
मथापितिगुर्णोने मेस्येसनप्रकाशमसाकामित्य
र्थः भवतइतिकर्मणिषष्ठी प्रपिभावगणादपीरि
यप्रचयादव्यवधायमथ्यतः प्रभवंतमपिसंतमदा
पुरिपरूपमपोक्तविश्वकं भावमप्यंदियेभ्योत्ताने
भ्याप्रात्मनस्वप्रकाशात्मामेवप्रभुनिमपारनःसमं
नात्मरूपेषु कथमपोक्तविश्वकंतिरस्कृत्वाशेषभेद
कृत्वा कथतेनायेत्यकंवमपिवेतदर्शनपथेत्रजेयः
केनापिप्रकृतिमहत्ताकेनत्वविंताःतथोक्तायोका
यस्थूलजलतरणादेश्चविनतःपदार्थोभ्याहृष्टिसंवद
म्तनपूर्वविकिरणसि प्रविततःपदार्थांतथेमलोके
केवप्रकारेणोत्थापयतिइमहेघप्रथायांभेदनिमज्ज
विरूपतयास्फुरितायात्तात्मकप्रसरदमतोक
रेणास्थरेयासि तकेनाप्यप्रकृतमहतेतिनिस्यविक।
स्तिरोमाविततांदिनाविहतेप्रकाशितानन्तन्नाभा
नेनापिलोकेलतेन कथमितस्मभावनाया १ सा 37
तात्कृतभवरूपप्रहस्तनास्तनतोपिनाःइत्युलितस्यवो

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

१९ 36 मतोविवरोतिपद्याक्रवि श्रमत मानंदःउन्मीलितास
न रूपाभेन शमितत्रशिष्रभ्रमादिस्पृहायैममाश
ष्टाः स्वतंमेषाविहरंति श्रेष्वनाकांरसमपाःपरतेश
एव ४ ननदानमदानचैकदेशपिमायाशनकात
धीर्भवेत् नदिदंभवदीयदर्शनेनचनित्येनचका
ष्यतेन्यथा सदेनेकदेतिपरस्परशतेयोविनया
एकदेशस्यप्रकारस्तदतीरपश्चेवप्रकारापिपदेसी
दानीमिमादिकाचपरतसाकांक्षिकालधीःप्रका
लकलितवान् तदिमपश्चामायमिदमितिस्फुरद्रूप
ज्ञानेनदीयेननित्यकृष्यते नाद्यनिमेषेनित्यत्वानि
त्यत्वयोःपरस्परप्रतिपक्षिणात्सर्वात्मकसादाका
रतेरूपेष्वबहारानुपपत्तेः ५ नहिलोकनसमुत्कंठ
नसोयोगसिद्धिरियतीमतदास्तमे यदिदेशपमभिम
त्विमात्रतत्त्वतस्तथासरतमर्चनापते रपनीतिन।
त्वपरिमितफलोन्नतीो श्रभिसन्धिमात्रतरखामा
यात् तदीयंसथासतर्पणपरमानन्दधामसदाविशे
षं तत्त्वमाविष्टःस्वामिनर्थःश्रवेनेप्राप्नवत् ६ निर्वि
कल्पभवदीयदर्शनप्रासिफुल्लमनसोमहात्मनो
नल्पसंमितिविमलानिदेवपावेष्टितानिचवचांसिवस्तु
हे केवलितविकल्पतदीयसाताकारप्रमाविकसि
तमनसोभक्तिभाजः विमलानीनिजगदुद्धरणात्।
मार्गिणरूलामारेशावतिमानिवाक्यानिवस्फुटंरूपवाम
मुत्पसंति पदागमःदर्शनास्पर्शनाद्यापिचिन्तनाद
वसायगान् तापोपशांतिवीरशःउत्तानापमतिष्ठितार

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ति ७ भगवन्भवदीयपादयोर्निवसन्नंतरएवनिर्भयः
भवभूमिषुतासुतास्वहंप्रभुमर्चेयमकर्मलौकिकः
पादयोस्तानर्चक्रियाशंभोमेष्यपवर्विनसमनपवादृते
स्तनाश्विनिविनतास्तभवभावमिषुनिर्भयसत्त्वनिय
यितेचेष्टितसर्वदशास्वपागवत्पूजापरःस्यां ८ भव
दक्षिमसोफहेतदेरपादिकौतोगलितापरैषणःश्रति
मात्रमधुपयोगतःपवित्रमोविवेरपमिच्छयासरो
रुहोदरंभगवत्तनयपदितसमंतालीनःस्निष्टसत्
रव्ययाविवेरयंपदासरंनसाकांतिभाम्भवेयकीट
कगलितनाःशोनाग्रपरास्तन्मरीप्यासेसाभिलाष
स्योतिरिक्तापष्ठणोकोनयस्मताहकपतोयिमायं
भ्याशेमधुनआनन्दरससोपयोगेनास्वादनेनपरि
नस्तमः ९ यस्मदंभादिवभवसूनासंकल्पगोचरः
नस्यायवषणुदितेसंनिपातेनवोविनं यस्तेमा
भवेसंभादिवननिषेकभक्तियोगेनसंकल्पर
निर्विकल्पमायं ग्रैवेकवागवलेपमात्रसंस्पृनार्न
गार्वोपरिरलिसकलनरकपातत्तिकोटिहाटहा
नःअविनमितितावकामाशयितापरिसृतिवेमं १०
भगवन्नपरानपेक्षितणालितरामेकरसेनवेनसा
स्वलमसकलोपशायिनेप्रभुमात्मसिषिवेयमस्मि
किं किमस्मिप्रभुंसकलोपशायिनेसर्वगतमेवस्व
लभमात्मसिचेनसापिवेषं गाढवदेकात्म्यमत्रभ
वेयं कीदृशानेचतमानितामतिशायनपकेवेवव
त्वसमावेशमक्तो नतु कचिदपिफलेरसाभिलाषायस्य
नेनश्रेननवि॥

३० 37

शेषेणानघगुरुक्रमोकार्यं वैपरीत्येन निर्यातमाधा
रका ॥ ७ ॥ व्याख्यानिराकृतमेतं सर्वं द्वैपमेतन्न देवतत् तन्मयं
समुपादेयमित्ययं सारसंग्रहः यत्किंचिद्देकप्रत्य
भिज्ञाविनाद्दृष्टं तद्देवतत्त्वमयं प्रत्यभिज्ञाते समुपादे
येयं सारसंग्रह इति सर्वं संप्रदायतत्त्वं भवतीत्यन्तर
वाहिभावजातं प्रभुवन्मुख्येत्येव मूर्तिमत्ततः भ
वतो वहिरप्यभावमागते भवतिनवत्त्वेन भवनेत्व
प्रकाशात्मनो वहिरप्यप्रकाशात्मनो वहिरालो
भावः अभावमागतेपि न वभाति कुतः पुनः समस्ते
नेसर्वेस्य चित्प्रकाशात्मनेवसत्वाद्नन्यथा त्वचिम
त्वात् मायाशह्रोति शपोक्तिपरः प्रभावोपि म्यमा
नोगेयात्मैव मायेति हि प्रत्यभिज्ञायां निर्णीतमेव ग्र
न्थेन भेदवादिनामपि नानुपपत्तिस्त्वि विना निःशङ्कं
निर्विकल्पं च निर्वापेत मय्यानिशं होभव्यव्यवसी
तेयं प्रत्तनामेव सर्वतः हेमन्तसोभीपि यामग्राहक
प्रमेयं व्यवत्तमविकल्पं हतामेव चित्प्रकाशैकरू
पमनिशं सदा निर्धार्ये तं ध्यानं विग्रहकृता सर्वत्र दे
यसात्तान्निकचात्र मम योनिर्मेय ह्यस्मादेनीमाम
गवतयोस्त्र्यलोणाम्युत्तमस्मादनपवविकल्पस्य
भावमादरूपनिःक्षांममनत्वराचिन्मात्ररूपकीर्त
यानिशं हि वैयाकरणाप्युक्तं शाह्यत्र लावित्ततत्त्व
निजधामाविष्टं परमेश्वरीपराभगवती अस्मा
स्ववधार्यः शेषा अप्रभुचरणोस्मादिदासमस्याविने
वात्किः रजसमानकल्पान्नित्यसलग्नमामाह ॥ ८ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

दर्शनपथं सालोकागोचरमपियातोममभयमर्थं
खलस्यदासमस्यस्तोपसरसिनेवापसरसितामव
धुर्मेवाहंछिन्नरतियावत नत्वमोसमतान्कुतोकिंन
शंसमीत्याह कस्यनेतोर्ईशोर्ईशोन्नानस्यातानेपि
तत्त्णामायमतिकृद्ःप्रहृष्टोवेत्याहिभूमिशुविषयो
ननमवसि सर्वेष्यपवस्पंकदाचित्स्फुरसि प्रद्दव
शपवृत्तितोभ्यन्यःत्तणमपिनतोपजामि यदिवास
तान्कुतोपितेषुर्थीनावरोहतोकिमिति मेमस्माख
लप्यात्वपसरसिरतियोस्ये ८ पेक्षसेविदमताव
मारयासंततप्रस्तनयासदाविभोत्ताबनात्मरमभा
दमानपंत्सोनिर्भवबप्रशाप्रुयोमदं पेक्षसेविदह
यदकसेवामस्तस्यपरमानन्दस्यसंबोधिनी प्रक्षावे
क्षयतितिविश्वधारणासाधारणयासततमूविक्षेद
नयस्तनयाकृतंयत्त्वावनंसर्वमप्राप्तरण तस्मा
तोस्वबवप्रच्छिकृचिताभिमतंस्वरूपंपरमतिशये
नाभेवमेकान्ततामानयत्कदामदंपरंसंतोष
मायास्यान ८ प्रहृमितमतोवस्तुलोकाहृवदीया
स्थितिपतिमारोतमे प्रशमाच्चकमेववित्रिशति एव
रतोयेनमवेयमर्चितानि विश्वनिक्षमितिपघून्मम
किविशातितनचसर्वशावरुद्धलोकेसीक्षणाशाव
निर्भरमहमितिपदेनवदीयमर्वेप्रतिपत्तीभ्यंसम
बंधिमारमत्नकुस्वरूपंतत्तमात्रकम मग
मदकमवदस्मापिकिं ॥ ॥ ॥ ॥

विन्मयं संघट्टनात्सुप्रतिष्ठितं येन चाटनेन ननु महेश्वर्य
सीकारक्रमेण न याचितो भवामि ग्रणमात्रमिनते
स्फुरत्यालनयोः किं न त्वत्पूर्णीकृता यामागाः संभवं
ति १० अपरिमितरूपमहत्त्वेन भावं प्रतिष्ठाणप
श्यन् स्वामेव विश्वरूपं निजनाथ साक्षात्पश्येयं तता
मिति यत्कंचित्तामेवेति तत्प्रकाशमानत्वेन तत्स्वरूप
त्वात् विश्वरूपमिति प्रदेशोपि चक्षुषा शक्तिलिप्सायाः पू
र्णं साधितिनिश्चयात्संसमरूपतया च ११ भवद्गतं गत
तेमेव कलामनः पर्युद्गमीष्टमर्थमर्थ्यं पक्षतात् ।
निरस्तमोनत्यास्य ममवेद्यापरिपूर्ययतेपरेव तमेवे
तिं यथमभिलषितमर्थं पुनः प्रयच्छतितेन भवद्गते
विस्मयत्वेन भावमनपेक्षमभिलषितमर्थं किमि ।
ति न प्रयच्छति तथा कृत यथैवं प्रयच्छतीत्यर्थः एवंस
त्यस्य न यत्कृतत्वात्तिः काचिदिच्छा विद्यताभावात्
ममैव परेव विद्यते स्वरूपं निःस्नामारा इच्छापरिपू
र्यते एवं सत्यस्य न यत्कृतत्वात्तिः काचिदिच्छा विद्य
ताभावात् ममैव परेवा विद्यते स्वरूपं प्रत्येनेस्फार
मनसि यथाकृविपर्ययटनमपहृत्य पर्याप्तसारथ्य
सदा सम्पामिति १२ शानशाः किलतेन वाग्भावाद्गा
वत्केष्वपि नैव वक्तव्याये अपि स्फालिकवेष्टयावंतः
परिपश्यन्ति भवद्भक्तसमवाय ये ह्यालिकवेष्टयापि
वेतस्तत्थानुभावात्वत्प्रकाशदनुभवनस्थापाराभ
वद्भक्तदीर्घचित्तरूपमभूनेव चत्तशाकरणोन्मी
लन दशायामपि सदाग्रयोतनः पश्यन्ति समाविशं ।

तितेशानमः सरस्तमप्याक्लोपिविरसाग्रेलौकिक
रत्यर्थः २१ नमामस्तिकदेतिपानभवतित्वदिद्धाम
पीसदाशुभमथ्यातरभगवतेवमाचष्टेतेश्रेतोस्मि
भवदात्मकोभुविपथ्यातपासंवरष्ठितोतानिबम
धाधिनानरमलाद्विपूजेतत्वः सर्वेषात्राणां(?)नाप
घमेनपादेनपरमाध्येतः शिवभक्तिमपात्र हिनी
येनव्यापाराणांभगवतत्तनत्वमुक्तं यष्यातध्येतिग
नसंकोचमवाधितोनकेनचिद्रूपणसारितस्तत्त्वम
रीत्यर्थेनयमोदोषपस्स २१ भवदीयगम्भीरभाषितेष
प्रतिभामस्पृशन्तेनमेशुपात्तःतदनुष्ठितशक्तिरप्य
नेसत्त्वरसेरव्यमनेवानिर्विरामं गम्भीरभाषितेः
विति श्रामुखेभरस्येनभासमानेषापिगभीक्त
नरत्यापिशुनाकोशुनावकेशुसमधुरः पूर्वेषति
भानुनवाहूलिरवनीयस्तासमगाविपर्ययेनोदेतेश्रेताप्य
नमेरतादातिश्चलोकिकेनिर्विरामकुमाभवदवांयां
व्यसनमुदेत २१ अवदारपदेपिसर्वदाप्रतिभानस्थैक
लापपद्यमान् भवतोवपवायपानतत्त्वतपवादशी
पतांगतः पश्चोधिकतापायवहरोपिभवतस्थितमप
स्पथ्यावयवागकत्तोभेदेनष्ठितस्तथामांप्रतिभा
नप्रतिभासतो नपुनस्तत्त्वमपमविदितावतनपवम
त्वादिहरवनेनारप्णोपतांगतः २१ मनोसिवरमेनप
ततेयमवरम्यकृत्स्नस्यगोचरेशु प्रमेप्योबलोल
पवशुमस्यांविषयांचनरः सदाभवेषु पवतेचेतिहे
यादिविषयेशुप्रस्तुतोपिप्रहरोपहृतोपि ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

३९ 39 प्रवृत्तोलोलंगुरुः शुश्रूषमाणोचर्यावदवोनयवन्न
एवक्कुशलएवसदास्यां एवशाह्वाभिक्रमः २४
भगवन्भवदीक्षयैवदासस्तवदासोस्मिपरस्पना
यशाकिःकथमेवनश्यापिवकोविश्वंतवपश्यामिन
ज्ञातविश्वमेतत् भगवदीक्षयैवाति एवकारणाव
नेत्रनामाह नश्यामीति एवमपिदास्येलत्तत्वकवि
स्वेहन्दरंपरशक्तिमार्गं एवश्रुतिसुख्यानावस्योचि
नदेहादिप्रमानस्यःनाविति कदाचियथ्याने नप
श्यामिनाशास्यामि २५ मनुजस्त्वकालत्वपतिप्रभवंत
यत्परंब्रूपादवलोकयंति तेषामहोकिंनरूपास्मि
तेषांकिंसाधनंवाफलितं भवेत् सम्यग्गुरुकाम
किमरेणोकेविनाःशब्दरूपादितिविषयाविषय
मास्तायकिंनदितिनेवात्रभावेनवमेशाकंकिंतु
स्साधनमित्यस्माभिरसंभाव्यं २६ भावाभाववतयास
त्नभवश्चाचेनमेभव नश्यानकिंचिद्यत्नकिंचि
द्भवतोन्यथा येभावाःत्वयाभिधीयते तेमममनस्यपवे
नभावाविषयमानुभान यश्चनकिंचिदित्युच्यते तत
स्यतोविनानकिंचिद्रस्तु यनकिंचिद्यतनकिं
चिदथ्यस्तुकिंचिदेवमे सर्वस्यामभवन्नतावन्नाभवा
न्सर्वतोभवतिलब्धमूर्तिनः लोकेनकिंचिदयीतिया
त्किंचिदनुपादेयतयाकथ्यतेतन्ममनकिंचित् ब्र
पितसर्वभेदमयंनकिंचिद्भवत् यद्दूपादेयतया
भिमतंकिंचिदितिभण्यते तन्ममकिंचिदेवमसमा
न्यस्मात्मभवेकमात्रिकेवलसर्वस्याल्प यद्वालेकः

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

किंचिद्ग्नेष्ठ्यं यन्नचयत्तभिज्ञानाय किंचिद्वेनमा
ति यत्तमेदमघमवस्त्ल नकिंचिन्नमा या ग्रामोहात
किंचिद्वेन स्फुरति ममत्वनकिंचित्किंचिन्न किंचिदल
लौकिकवदिह पर्यासोमाभूदित्यर्थः एतावतामेवा
स्विहृपः सर्वं चलत्रय शान्तितत्त्व भवतीतिशिवम् २८
इति रहस्यनिर्देशानाम निर्वादशस्तोत्रविवृतिः १९
ॐ तथास्तोत्रकाराशेषितवाहरवनाविशिष्टसंग्रह
सोवस्याक्रमः तत्रतपार्थपोपोत्सृष्टिरितिसंशाबुलके
शुद्धयते मावातीवामावात्मैव स्तातकोशपविहरव
समाविश्य शुध्याने पिवलत्वमतसंकोगातममिसुखी
भाव्यतिमात्रैव स्वविमानमार गेर्तत्रहराश्चरड
स्विलत्व रामोमार्पतिस्थितमिदंस्फुरणप्रभामोखमेषम
वेतास्मामागमः स्वामिनाविरहपवड्गविता हेप्रभो
मोघतिस्थितेनन्तमस्यकस्यापि स्फुरितेसंयहेत्पस
देपेणास्तु त्वड्ःस्विलत्तरोपुरस्य भोरमामेस्वा सा
त्मसमावेशक्रमेणेवपरमेविष्वः समस्तुलौकरणा
पलौकिकपारशहास्त्ररहस्यमत्रपदवत् ततत्त्व
मारुह्य भवतामामिनाविमाधेनैवरतिसातत्वकोऽ।
णस्फुरन्नेगमः समावेशोकथंपयन्नेसोत्वंसर्वंसार्थे
ध्यात्म सपवसोत्वंसत्वमोत्वमेवउत्मेवशस्थितपवश
हेरशात्त्वमयध्यायपोऽयं प्रभुत्वायोविरहप्रभुख
रूपायधामिज्ञानेसेवड्गः स्विला १ एतपवेततः प्रत्र
ख्यातिमत्ताम् लोयमीपावदयघनकालिकालिमे
नामयोशयारिहरमसर्वंतः स्वस्वरूपममलप्रकाशाय

४८

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५० प्रपिर्भिन्नक्रमः श्रुतिनरामणीयकापियाममनवद
प्रयत्नकालिकाभवदत्यान्तिमलिननाग्रन्थिरिति
समावेशे प्राणादिसंस्कारश्पास्ति तामपीति वह्नि
नावदसौ शक्तिपातात्प्रभृत्येवमेतद्यावद्गलिताति
सूक्ष्ममपिनापरिस्फुजोत्तस्यसर्वत्रसम्पन्नमंहिस्वसं
वित्मयेसर्वस्मात्मोयत्स्वरूपंनिर्मलंप्रकाशायस्फार
य २ एतदेवमेपरमाभिलषितमित्याह तावकेष
त्रिषुविश्वनिर्भरेचित्स्वभावसमयेनिरन्तरे तिष्ठतः
सततमर्चनैः प्रभुं नोविततस्तनमयाप्यस्तुमे यत्प्र
काशेनतत्प्रकाशरूपमेवसप्रकाशितमस्तीति प्रका
शस्यचदेशकालादिकप्रकाशमानत्वात्तद्रूपमेवस
द्देवकेनापयपयेनन्यथत्वमिदं विश्वरूपत्वं चिदाह्ल
दात्मनः स्वरूपनिरन्यये विनाशिनितिष्ठतेवाचोम
मर्थोर्वमेवचस्पात्त्वतमः इति हेतोर्वरातोचनित्यश
हस्तंतोष्यकः स्थितिस्तत्तभूमिलाभः प्रेष्ठो मदेकप
रामर्शोऽथवा एवं तमस्यामदिव्येनन विहृपता
निवर्तमानेनावस्थाविषयमनादृत्त्रतनाति २ नतु
जीवदादिभूमयोभिमानमप्यस्त्याकिमितोष्टने
रमाशंकाकत्वन्त्वरूपेवस्थितस्याभिमानेषलौकिक
वसंस्कारपुरुकत्वात्पुरुक एव इतरथानतितापिन
काचिदितिवक्रमाह ईश्वरोहमहमेवरूपवान्मंडि
तोस्मित्वभगोस्मिकोपरः मतस्मोत्तिजगतीतिर्श
भितस्मातिनावद्गुणागिणःपरं त्वदनुगागिणात्त्वत्स
मावेशनशामवदेकाप्यपरामिति नैसेवनत्वशत्ला

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

देशपि ईश्वरः सर्वज्ञस्तेनेशोहम् अहमेव स्वरूपवांश्चिदात्म
नाप्रकाशः तेन स्वरूपेण शुद्धः पंचमस्यकत्वदर्शिनी
मन्त्रा माज्ञानानायस्य सुखि स्वभाग्यः परमानन्दरसोल्वण
त्वेन सर्वस्य स्पृहणीयोस्मि न किं वहुना मन्तमः कोप
रोस्ति न कश्चित् मयैव चिदात्मना विश्वस्यात्मस्वाकारा
त् इतीदृशी मानिनाताभिमानित्वं शोभते दीप्यते अम
ध्या शुनर्मोहायभिमतसंकोचवतो ग्रविकल्पनापि
मलिनैव एवमेषान यदाद्याभवः स्यादंतिके चिति :
रनरस्तु विकल्पानां वैशुद्धयोह्यावभूमिगः इति त्वत्तु
रागिणो यन यव मानिताधिशोभिनेननः देवदेव भव
दृदयामृतास्वादाति संहरणल वजन्मना मयशाश्चि
तपदार्थसंविदा मां ऊरुष वरणावेवोचितं हे देवदे
वाशेषाधिपते भवद्दृदयामृतास्वादेन स्वदेहानन्दाप्र
घायासंहरणेनन तृजन्मय यातयायथाख्यितातो
विदेकात्मतापदायाना संविदामात्वमरीयवाँविते
ऊरु नच्छहः पूर्वसोकापेहयाहेतो ५ कीदृशपसार्व
यडविनेनां करामीति भगवद्भक्तिसंभावयमाह ध्या
यतेनदन्द्रदृश्यतेवपरमेश्वरः स्वयं यत्र पूजनमहो
त्सवः सोमे सर्वदास्तुभवतोनुभावतः उच्चारहिते
वस्तुवेतमेव विविंतनयनितिस्थिमाध्यायनेनवस्तुद
श्यते समावेशात्मकादृश्यते ततोपि स्पृश्यते गाढगा
ढसमा स्वेषणाकी क्रियते स्वयमिति उच्चारकरणा
दियारस्यर्पेणस्वयं वाशुपचिते न चिन्मये नवशुद्धा
नन्याकरविशेषेणयत्रेति पूजनमहोत्सवेपि महोत्स

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५२
41

वंशाहेनायमस्तुपादेयतामस्यवदन्नात्मनस्तदास
क्तयेमादनिर्भरतोधनतिगत्त्वभावनतइति ममा
ऽभवनस्तदीयाऽभावकव्यापारात् ८ यत्तदेवमे
वमानस्याह यथयास्थितपदार्थदर्शनेऽप्यदर्शन
महोत्सवस्थयः अयमेतदितिनेमताऽत्रयेभक्तिशालि
ऽसदाविजृम्भते यथास्थितानांविदात्मनांपदार्था
नांदर्शनेस्तानेविनानवदस्वप्रस्नामहत्त्वस्वंव
विनानयथास्थितवस्तुतानामितीदं दृग्यं इतरेतराऽ
येभक्तिशालिऽसदाविजृम्भते वैधेवासोभयस्यऽरा
पत्यकाशमात् ९ स्फुरदुपायऽरस्मरमेतदाशंसाय
स्याह सर्वदिदिवसोवनसमतेऽप्यदर्शनरसायना
सेव सर्वभावचर्षकेस्पर्शनेनापिवर्तापिमेवयस्त्र
स्मदः सर्वभावारवचर्वकानियानयाशासिनेऽवल
तादिवसेवनमदार्थस्यावेदकास्तेनस्पर्शनेऽप्य
नेनस्यारस्यापक्रमेणानंर्धारोरस्तुऽप्यस्मस्मारसाय
नयानमासमंनातिवङ्गतमोदयिनामभवेयमे
नतास्येय १० शम्भुमेवाश्रयते श्रमवेयमणमात्रमपेल
नवस्यकाशमाविलेविजृम्भते यत्तनाथ्यमवतःऽ
रेस्थितेनमभक्तरसदातर्वावितः यत्रभवतस्ववेरस्फुर
केविदात्मनिरूपयातीतिकसाकस्यविस्भावादेवा
स्यभिमेवेयमणमात्रमपिनास्ति अपितस्विलेश्यस
यासकञ्चपंसयकाशमेवविजृम्भते नवमेवदवीयर
स्यासदावस्थितिगाढगाढसमावेशारूपाऽरू ११ पव
मर्थितेपिजगनोभिमतमनामस्तवसिद्धरवाह ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

दासस्याखिलविनिर्यानितेनाप्यहं स्वेच्छयैव परमेश्वर
त्वया दर्शनेन न किमस्मि याचितः पादसंवहनक
र्मणापि वा स्वेच्छयैव न न त्वप्रेरणादिना निरपेक्षे
र्दृशक्तिपातस्तत्कमेव दर्शनेन शांभवसमावे
शात्मना परमात्मना कायानुप्रवेशनेन याचितो भक्त
नीकृतः पादसंवहनकर्मणाणवशक्तिसमावेशा
हारेरूपेण उत्तरणानेन तत्र लौकिके स्वार्थः प्रभव
देव १० सोपालेभमिव प्रभुमभिसुखयितुमाह शक्ति
पातसमये विचारणं प्राप्तमीशान करोषि कर्हिचि
त् अद्य मां प्रति किमागतं यतः स्वप्रकाशनविधावि
लंबसे प्राप्तमिति चिंतयेशं श्यामं मरणं स्वतेः शक्ति
पातक्रमानुरूपं कर्हिचित्कदाचित् प्रयेतिसंपन्नेच्छ
नुग्रहात्मनि शक्तिपाते किमागतमिति कथय स्वक
रोषि चिदात्मकस्वात्मप्रकाशनविधावस्वरूपक
र्षं प्रविलंबसे अद्यापि कालक्षेपं करोषि मांक्षमाः ॥
पुनरपि भगवत्समावेशाशंसापरस्त्वाह तव तत्त्ववि
षये बहिर्विभासं तरीश परमेश्वरोयुत त्वां जगति
नयन्निर्भरं सदा लोकयेय निजपाणिपूजितं बहि
रितिवासैनीलादावन्तरेषु सुखादौ वा विभाति संततं त्वा
परमेश्वरं परशक्तात्मनिःप्रसंवह प्रापवजगत्ये
णा विशेषेण निर्भरं लोकयेय सात्मात्कुर्यां निजेन पाणि
नापि वा वत्समय्यममय्यमपाणिशक्त्यपनक्रमासन
विश्वार्पणसमर्पणेनार्चितं प्रयमाणिः शक्तिः यथो
क्रमासनादये हस्तः शक्तिः प्रकीर्तितेत्यति १२ एतत्सूत्रोवि ४२

४४

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

नेनित्योदितसमावेशरूपमेव फलमाकाङ्क्षमा
हस्वामिभिर्यमभिसन्धिमायनोतिर्विवेकमपिह
मसर्वदा स्वांशमादपरमात्मनामसर्वोपानकेजित
रिलब्धनिर्वृतिः स्वामिनः सेवेपि शेष्वमतिस्पृहणी
येष्वथासमूहमथ मनश्वैः स्वार्थेपदमाभिसंधिमा
यतशतिवश्वाशकारणाघनपेत्तामिच्छामात्रेणैवनि
र्विवेधंकृत्नानिकृष्टेषुहारिभूमिन्यभावेनस्वीक
यणाद्याख्यानप्रसादपरमात्मनामवाप्यानन्दोइया
पचिलब्धनिर्वृतिरानन्दपरिपूर्णाःसदास्यो भ्रक
णनशमात्ददृष्टामालंकारथतिनालौकिकेश्वरा
र्थः प्राग्वत्प्रतिपादितः ॥ ५ प्रतिपादितप्रमोपाय
मारुह्य त्समलसभगार्थवलप्रस्पर्शामावविधिर्न
वतत्कृतिं तां सेमर्पयतितेनेवतुः पूज्यपंक्तवत
भक्तिश्चालितमः मायाशक्त्यापयपिद्देयापांरपता।
भीतिनयापिपत्नतश्चिन्मयतान्नभृशयेयानन्त
मेवसमस्ताविवस्तूनितेषुविषयभूतेषुयाकिं
विद्विदियपूर्णयतितेनतेयश्रूपस्पर्शादिस्पर्शमा
त्रविधिनांसविलक्षमात्रैविकल्पनंसावियापारण
नामिस्वमामात्रोवमत्कृतिसम्पादयतिविलयतिते
नयत्स्वदूपरासृष्टनवलक्ष्यपणानेवशुश्रिमत्पूरा
पं प्रवलभन्मावयनवसमावेशनशालमानाःपूज
यंतिनयेतत्क्रमेणानवच्छेदविश्रान्तिः ॥ ५ ननुमतिते
नयेः कथंश्रूरूपमगवदर्धेमायांकमवेदनाल
योनोभगवत्स्वरूपनपाल्दत्तीवक्तरस्वयमप्यल
मात्मनः ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

स्फुरत्विश्वमामृशसि रूपमात्मरश्मन् यत्स्वयं निजरसे
नभूर्णेसेनत्समुल्लसति भावमंडलं आत्मनाचिन्म
येन स्फुरद्भासमानोखिलं विश्वंस्फारयसि विकस्व
रमात्मरश्म्यास्फुरणेन हृदयसिद्वयसि तथास्वरू
पमामृषनिजं स्वरूपं चमत्कुर्वन्निखिलं विश्वमामृ
षसि आत्मादनानानन्दघनं घट्टयति यद्यस्वरूपंनि
जेन चिद्रसेन पूर्णोसि पूर्णतात्मसंकोचेन यास्वन्म
से तद्भावमंडलमखिलं पदार्थजातं समुल्लसति विमृ
मादुन्मीलति एवमनेन विश्वस्याभेदस्मार्थः पदशो
चिताः स्थितिसंहारसर्गानानेवाक्रियाशक्तिपरिस्पन्द
रूपाः क्रमेणोक्ताः अक्रमेपि हृत्संवित्त्वेन व्याहृतिभे
देन सृष्टिस्थितिसंहारशक्तिवियोगः सनातनकेव
लत्वतापि यदेवत्तथापि क्रममवहारः तथा च श्रीसर्व
ज्ञानोत्तरे सव्यापाराणिपिन्वतत्वानि हीनपरकवत्तः रवा
विश्वतेः स्वतत्त्वादभिन्नमपि पवर्थति सृष्टिस्थितिसंहारा
णां विपर्यस्तत्वेनप्रतिपादनं विन्मयत्वनाक्रमतापर
माथ्यप्रकाशनाय ९ ननु परमेश्वरमूमावभिनाना
मर्थानामस्तसुहृव मायापदेन भेदविन्नवाक्रलितं।
कथमेनदित्याशाक भेदविन्नप्रसरत्वयमाह योविक
ल्पमिदमर्थमंडलं पश्यतीशानिखिलंभवद्वपुः स्वा
त्मपत्तपरिपूरितेजगत्यस्यनित्यसुखिनः कुतो भयं
द्वैशार्थमंडलंप्रमेयजातमविकल्पं कृतवाहाना।
दानादिवृद्धिपरिहारेण श्रीभैरवीयमुद्रावीर्यास्वि
स्यायोयोगिवरोहमवद्वपुश्चिह्नपमेवहतवापश्य

निर्दयेणोद्योन्मीलनशक्तिविस्ववन्त्मात्तालोकयति श्र
स्महात्म्ययेनणाविद्वेन परिनस्समंतान्यरितेहामे
दमायादिते जगतिभेदविद्रुमोमूलनान्निम्यहवि
नः परमानन्दघनस्यकृतेनाभेयनक्रन्नश्चिदेवेतिघक
घुक्रेणाक नेननेवघः श्लनयंत्यवलभक्तिशालिन
ति ९९ इमामेवाहृयहृषिंपराांसमाह केवकोणविनि
विहमीशतेकालकूटमपिमेमहामृते अप्युणामम
मतेभवदङ्घ्रिभेदद्व्रातियदिवातेनमे कालकूटमदं
विषमपिनेकेवकेणविनिविष्टंनदेगसंगनतया
श्लिष्टनेनदभेदेनयधमानेमेमहामृतेपरमव्याप्ति
प्रदत्वात् अकेदिविषमप्यमृतायतेइति अप्युणेर
पात्रमपिनरूपमपियदिभवदङ्घ्रिभेदहृतिविद
हयदशामस्यशक्तिनिद्वासलवत्वात्मयंनेदीव
तेनाभिलाषपदंममेतियावत् ९७ एवमद्दय
समावेशमात्मनिमद्वादिनत्वेनेसमाह त्वत्प
यपरूकगीतिकर्णनयकृवदनोपशोभितःस्या
मयापिभगवद्दर्शनक्रियायेयसीपरिगताशयः
सदा समावेशावेशप्रसादनमिसन्यानवश्रेमीभ
तत्कलापमयीभिर्भक्तरागाभिव्यंजनादरकाभि
मेधुरस्वराभिर्गीतिकाभिर्निर्यकृतेनवदनेनो
पशोभितोतिस्वन्दरस्फविःस्यां अप्यापीतिश्रपिव
चारणानमस्वततयाभवद्दर्शनक्रियेवेयस्याप्य
मवहूभयापरिगतः स्वोत्कलश्राशायश्चिनेयस्यनम
स्यपरिगतः समन्तात्राशयः स्वस्येनतथाभूतःस
दास्याम् ९८

ननु च लब्धसमावेशस्य सत्कारोपि किमर्थं भूयो भूयः
समावेशकालपरोसीति शंकितेवाह । ईहितं न बत पा
रमेश्वरं शक्यते गणयितुं तथाच मे वल्लभमप्यमस्ते
निर्भरं वपुः स्वं न यावन्न मनुमन्यते तथा परमेश्वर ।
संबंधीहितं विलसितं स्वतास्वर्यं गणयितुं कल्पि
तं न शक्यते तथापि मे मम समस्तनिर्भरमानन्दघ
नं वपुः स्वरूपं यावन्न सपितं दनुमपि प्रसादीकृतं मये
न चेति यथारुचि निर्विशामि यावत्तन्नानुमन्यते नांगी
कुरोति । पुनः पुनर्ध्यानभूमिमवरोपयतीत्यत इयमा
कांक्षार्थः यत एवं ततः त्वामगाधमविकल्पसद्रूप
स्वस्वरूपमखिलार्थघस्मरम् आविशन्नहमेष सर्व
दा सृजेय यममाभिसंस्तवीयच ग्रगापृमपरिच्छेद्यमवि
कल्पं विरूपमद्वयमभेदसारं स्वसर्वस्वमालोच्य स्वरूप
माखिलानां घस्मरमयानामयावीत्वस्मरमदनशी
लं त्वामाविशन्नहमेष पराभयाधिकाह्वामि सं
सदा सृजेयं साधुनाहृदयाद्भूयरतिक्षिप्यमाणेपि यं
ग्रमितः समकालमस्य यमेदयराम र्शसारत यासत्व
वीयचेतिशिवं ॥ २ ॥ इति श्रीस्तोत्रावल्यां संग्रहस्तोत्रं नाम त्र
योदशस्तोत्रविवृतिसमाप्ता ॥ ओं जयपत्रकीनिर्व
नस्य निजस्वामिनः पुरः जयोद्घोषणपीयूषरसमा
स्वादयेत्तानि इदमपि जयस्तोत्रं ग्रन्थकारश्चाख्येयवज
यत्वस्मरारेकर्षश्रियोनियानमास्यदं पुरइतिस
ताकारसमनन्नरमेव जयोद्घोषणमेवानन्दपदं ।
त्वामीपूपरसमास्वादयेव मन्करोमि तन्नाम्भूरुः

तगणाहस्मास्मास्मादस्मस्तनमभताधनानि ।जयैकरु
द्रैकशिवमहादेवमहेश्वर पार्वतीप्राणाधिपशर्वस
र्वगीर्वाणपूर्वज प्रथमममामन्त्रणमहृदयसारतापथ
नायैकैरुद्र इतिश्रुतिरस्ति एकःशिवोनत्वभेदवा
दस्थिमावरूवः पार्वतीप्राणशक्तिः सर्वेषांगीर्वाणा
नांपूर्वजपूज्यः १ जयत्रैलोक्यनाथैकलांछनालिक
लोच जयपीतानलोकाग्निकालकूटांकम्बर त्रैलोक्य
नाथत्वेएकमहद्यस्त्वकमलौकिकंलांछनमलिक
लोचनंतल्लाटनेत्रं यस्यभगवत्यतिरेकेणास्यार्ध
मुखेवोर्धलोचनाउन्मीलनात् पीतमात्रलोकानांस
र्वेषांसुरासुराणांमानिहत्वानहपंयकालकूटन
दकाकंपागस्य कालकूटमाग्निरूपतयानिरूपितश्रा
यवकालकूटगलत्वेनभगवतः सर्वेसेन्द्रासुरानिद
रकेत्र्यथेत २ जयमृत्यो विनाशमात्मविनष्टलोकस्यस्क
रजयेच्छामात्रसिद्धार्थपूजादेवगणानुज मूर्तांलि
स्वरबालाभक्तियारूपाःशाक्तपद्मात्मायस्य तथाभू
तेनचिंतेनसंसारच्छेदकेनमूलेनोहसर्वकरः पा
रिणार्थस्यग्रेनेनशाक्तिरयस्यभगवदेकाधीनत्वमु
क्तम् ३ इच्छामात्रेणासिद्धौः प्रयोगमंत्रेपाभ्यासकार्श
तथाभूते ग्रनएवमूलाहेवगणमनुजेयस्य ४ जय
शोभाशनस्यादिलोकोन्नरवपूर्धर जयैकनाटिका
तीणगोगाकृत्याममस्तक शोभाःप्रकाशात्व
त्वयः तथः स्वरूपे प्रत्येकजनहापवजटिकानन्त्र
तीणायेपंगंगाकृतिसलदेवा ॥ ॥ ॥

नेमस्तयेन नथाभूतंकोशिरोयस्य भगवन नशिरसि
मस्माय सवगीतमेव ५ जयनीनेदपर्यस्तस्यान्ते
व्यायानुलेपन जयेष्ठगगसंगोऊरत्नकोनाहिमेऊ
न तीरेद्रपर्यस्ताशस्तनाथयेमान्तातवायश्रुमा।
मनुलेपने यस्यांगसंगोकेरत्नेर्कोनासघाग्रहय:
श्रीषवासाकिशभ्रनयोमेऊनेयस्य ईश्वरमेगाड्डनगा
नारत्नशानिनिनिसागम: ८ जयानुयेकशीतांशुकर्न
सहशासंस्कृय् जयगंगासदारुविधेश्वर्षाभिषेवन
व्रतयायाग्रपमृनासापकस्या: शीतांशुकलायाः स
हशोनुशृणोभगवानेव मेश्रूयतस्यापलेयकनयना
न् वेदकनयाहिभगवनुपवेतन्यरमाथनैवमूयेत
गंगयासदारुविधेश्वर्षाभिषवनेयस्यतस्माविकेव
स्मो ९ जयायरागतेस्पर्शपावनीकृतगोऊसनयभ
किसलावहगोष्ठीलिपतसामिये श्रयांगपादस्तस्य
पीनपावितीकृतगोऊलेयेन भगवताहृषवादने
न यताहृषभ:पञ्चासप्तलनेसर्वगोजाते:पवित्रव
मविगीतभक्तिमहिरावद्दायायोष्ठानियतोवर्षपर्भ
वीसन्निपिर्यंत्र १० जयत्स्वबानतपोवशविमलाभितवा
लिश्रु मयेगारीपरिषद्योगयसौभाग्यभाजन स्वर्ख
याक्रोशरूपयाकृतेनतपसावेशनचविशालाभिता
भ्रामिनातियायेनकोऽग्रमायुग्मभगवताजनस्यादि
विहृतेयनमुर्वीवसलशिरोव्देशर्याकिल्बिषभ्रस्मर्षि
सितिप्रपना:स्त्रिद्वर्षामित्यपरेवदमेतद्भगवन:स
संवृपामित्यपरे तस्मात्भगवन:स्वतेशविरामा।० ८५

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५५ ध्येयस्यैव रूपत्वादुपपन्नेः गौरी परा शक्तिस्तस्या दिशं
गायोऽस्य स्मेरो भागो यस्य सर्वस्य हृद्यमाणीयत्वस्य भाज
न ॥ जय भक्तिरसास्वादस्वभावोपायनस्पृहा ज
य भक्तिमदीयामम भक्तवानस्तु तोषित भक्तिरसे
नार्थात् यः सरसिरातिनोयो भावः प्रशयमयवोपा
यनं त्रैलोक्यनिकान्तवलस्यटप्रतिमात्मसमात्ताकारि
न् भक्तिमदेनोसामार्थ्यनिनायभक्तस्तदीयेनवा
नन्देनतोषित ॥ जय ब्रह्मादिदेवेशप्रभावप्रभ
वव्यय जय लोकेश्वरश्रेणीशिरोविधृतशासन ब्र
ह्मादिदेवेशानां यः प्रभावः सृष्ट्यादिसामर्थ्यं तस्य प्र
ववव्यया तु सावदानाशा यतः लोकेश्वरश्रेण्या ब्रह्मादि
रूपलोकपालमालया शिरसा विधृतं शासनं माज्ञा
यस्य परमेश्वरात्ताश्चवर्तिभिर्ब्रह्मादिभिर्दीक्षादीक्षी
येनेरतिशतशः श्रागमोक्तेयसति ॥ जय सर्वजग
न्मलस्वभुत्सरव्याककैभव जयात्मदानपर्यन्तविशेष
रमहेश्वर सर्वजगति यस्य याश्वमुद्गदयानन्तस
रत्नान क्रियाशक्तिर्या तिमध्यात्रष्टवकरपपाद्य
कैवैभवे व्यापकत्वं च यस्य यदागमः न च क्वा स्तान
ष मृत्काटश्यतेजन्तवः क्वचित् भगालिङ्गाङ्कितेदे
हे तेनमाहेश्वरं जगत् श्रालोत्तावद्ब्रह्मादीनां विभू
त्यादिदानेन तत्स सर्वस्यात्मात्मानं सतामपि दर्शि
प्रकाशमयत्वस्वरूपं वितानीरूपत्वोपपन्ने रियाना
दानपर्यन्ते हृतानाविशेषश्वरातपवापूस्यैवरूपत्वा
भावान्न महेश्वरः ॥ जय त्रैलोक्यसर्गेच्छावसगम

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

द्वितीयक जयेस्वर्यभैरोद्दारदेवीमात्रसहायक यैलो
क्यमूर्तेवाच्चवसद्वितीयउपादानेमहूकार्यात्मोपत्त
णीयोयस्य द्वितीयश्चमालिकंयशक्तिः शक्तिमोश्च
वोध्धेतरमात्द पश्चर्यभैरोद्दारमेच्चावभासितोश
घलोकयात्रात्मनेनमशतिनयेनदेवीमात्रेनिजसा
मर्थ्यात्मापराशक्तिरेवसहायायस्यैश्वर्यपंचविध
कृत्यकारित्वे १२ जयाक्रमसमाक्रांतसमस्तभुवनत्र
य जयाविगीतमावालगीयमानेश्वरर्थेन सक्रोध
भीतवाघ्रुगवसहामस्थाकांतेत्यामंनिरवशेषंश्रा
गवभुवनत्रयंयेनविसृताक्रमाभ्यांभूर्भुवःस्वराकां
तेमपिव्याप्तिंनभगवतानक्रममेवभवामवातिमव
त्र्यंभुवनत्रयंव्यामतमितित्यतिरेकधतिः अविगी
तमविघतितपतितकृत्वावालेगीयमानईश्वरशति
धनिशदात्सर्वोयस्य ११ जयानुकंपादिगुणानेप
तस्सहजोनुते नयभीक्ष्मसहासस्वंयानासर्वभैर
व अनुकंपादिगुणानेपेतासहजाशाभाविकोत्र
विच्छिनाउन्नतिमहात्म्यंयस्य अत्रेचांव द्वियोय
स्माद्गुणात्कृष्टस्तस्माद्दर्शमुच्यते इत्याख्याय
स्यिता पूर्वैवोन्नतिः भीष्मस्यसकलजगत्कंप
कारिणामहासत्योर्हदानेस्वरूपचलनात्मनि
ग्रसने: पूर्वैपिभैरवोभीषणोयस्माविभीष
णीयः भीरवाणामयमितितार्ह्देनमस्तभीता
नोमदिस्फुरन्नभयपदस्य १८ मयविश्वत
पेश्वर्याक्रियानिष्ठारिपात्किक ॥ ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

जयश्रेयस्प्रनगुणानुगनाद्रकीर्तन विश्वत्रयेमहारे
५९ नश्रेयांक्रियायोनिर्गतः परिपक्किकोनिरहायस्या
श्रेयांसः शतेगुणाग्रनुगाः पश्चाद्भवोयस्मनयाभू
तेनामानुकीर्तनेयस्य ५ जयहेलाविनीर्णनदमरता
करसागर जयविश्वत्रयातिपित्तणकोपाशुश्रुत
णे हेलयाविनीर्णोमकोभ्योदयपनदिग्घश्रेयः श
नगुणानुगामरताकरसागरोयेन ३पृमत्पवेचतीरे
देविनीर्णयेन विश्वत्रयातेपीतणकोपाशुश्रुतनि
नतणकोपिकोपाग्निर्यस्य ६ जयमोहान्धकारान्ध
जीवलोकैकदीपक जयप्रसभमगतीजगर्थका
दिप्रकमोहान्धकारेणाख्यातितिमिरेणान्धउपसे
ह्नाभेदद्दष्टिर्योजीवलोकस्तस्यैकोद्वितीयोदीपः
परमार्थप्रकाशकः प्रकर्षेणप्रसभमायामायाप्रसा
पजडीकृतायांजगत्यांविश्वत्रआगर्यकोनित्यप्रबु
द्धोतपवादिरूपोपिज्ञानस्वरूपः ७ जयदेहाङ्कं
नामःनिऊजजीवक जयशाह्वानसषोमविलासि
वरसारस देहपवजबुवादेरदिकोजपर्वतदशेर
हेनवनिकुंजनउत्कन्दतोजीवन्याणिनाजीवयति
जीवमोलमयातियः पर्वतगुहायांवनिकुंजमोजी
वनीवाख्याः पत्तिणोभवतीपरणानशामाहिमो
घापि सतांवमकानांमानसंविन्तमेवनिर्मलता
योमनवविलसतितझीलावरसारसः परमात्मारा
नहंसस्वरूपोमानसवोमवारीभवति ८ जयजा
मूनरोदयथायद्रवगिरीश्वर जयपापिश्रनिस्तोल्क
पात

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

नोम्यानवंद्रमः जाम्बुनदंकनकंतेनोयाइकवश्च
रमयातसंभूतो गिरीश्वरोमेरुर्यस्य नयावावष्ट
नः येनामलस्फटीमादे पापिष्ठानि विलयशाके
गोवेश्वनिम्नेवविषमदशाहतनातं उक्ताविष्ठ
त तमातने अमानवंद्रमागवाशुभमलवकरंडरीव
भगवहिलयशाक्रिपातेनहिपापिष्ठामगवंत।
निरंति दंडूपणाह्लादेहतवंसुप्येते ॥ जयक
ष्ठनपः क्रिष्टप्रुनिदेवश्रामद जयसवदशाख्क
भक्तिमहोकेलोकितः कष्टनपः क्रिष्टनादेवायम्व
वेलादिभिः रविनामाषते भक्तिरेकेवनत्रोयायद
मोहसर्वोष्टजाग्रराद्दिदशाद्युश्चरठेनमाप्याख्या
नेन भक्तिमहोकेवलोकि तमात्ताकृतः ॥ जयस
सेयत्यसरपाशीकृतनिनाश्रित जयश्रयमजननत
लातनेकप्रयोगेन पामानंदसारेश्वसविन्मसेर्प
शीकृतसतरसाटमाजनतागापितोनिजशाश्रितो
भक्तजनोयेन लालनं तेषांनिसाधिप्रक्रानातया
गतेभावरहास्मृतिनिश्चिमा योगेतेमादह्रः ॥
जयसर्गस्थितिध्वंसकरगेकापदानक जयभ
कसदालालतलीलामयलमहोत्सवस्फाविकरण
सदाहृष्टिविनोदायतिनेकेमवापदानश्रुमचरी
तेयस्यभक्तिमदेनसभावेशोरेकेणप्राणोलालास्तृ
हृणीयाध्यासावलीलापरिसन्ता यस्तत्याभूतस्या
मलस्यतेनना भ्रुसमतरमेहिनोमयत्स्वरपः जय
मयमाजनजयजितजन्मनरामरणाजयजगमेषु

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

जयजयजयजयजयजयजयजयजयजयजयजयजयजयप्रद
५० जयभाजनर्नैर्विहृयते न सर्वोत्तमत्वात् स्वात्मनोवि
हृयस्येश्वरस्य वल्लतस्सर्वोत्कर्षेहृद्भैरपिलातश्रेण
विषयपथ्यग्रतावस्थापांपोगृह्निनवाननगमुत्वस्यवसंमु
खीकारणात्मनामार्थनारूपाजयेतिलोङ्कः २ह्यद
यनमयपवोचितरस्याशयेनाप्युक्तं जयभाजनेतिह
यतयेतमेवमयत्वादेवेश्वरः सर्वोत्कर्षेणावर्ततेत
नतोजयेत्याशीर्व्यथैव श्रयापिवर्तनेपरकृतयार्थ
र्थनया विध्यादिष्वलोडर्थे ईश्वरविषयोनुचितयवे
तिभेदत्तयेजयेत्यदीरणामनुपपन्नमेव जितानि
जन्मजरामरणानि जयमाश्रमेयत्वर्थः जगन्मेहत्व
मनादिकात् भूयोभूयोजयजयेत्युद्घोषितभक्ति
रसावेशाद्वेवश्य सूचयति प्रेतत्नामग्रणीसामा
मोत्कर्षशालितयप्रकाशनायेतिशिवं २२ इतिजयपर्य
यनामनिर्वचनदशश्लोकीविवृतिः १५ तदित्थंस्वतर्देश
भिरेकादशैःसहस्रोत्तुङ्गनानामस्तोत्रं, ग्रेत्रिमस्त्वा
लिनोग्रस्तास्संतिडस्यारयालस्यायोगिनः पंडिताः
सर्वास्वद्रूकापवतन्त्वनः योनाणक्षमायीयकर्म
मलात्तलयंतिपेनेसानक्रियायोगवर्यामादनरू
पाग्रंश्यापरमेश्वरास्यातत्मारगालेक्षामायमद
र्शिनो वाख्यात्रादयोसंतिसत्यतःश्रुतस्वद्रूकाप
वतत्मारगायतपवतत्वतोयोगिनः पंडिताःसर्व
स्वतत्मारगास्त्वतरतिकाहृत्यायोजनं नचयोग
मेकत्वामिवेतिरति मध्यावेशमनोयामामिति।

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

वस्थितमायोगिनोनिजसमावेशस्य: प्रशंसायांचे
नयोगवशनि:शेनेनयोगपादनिरूपणमेवाशुके
वंक्तिनत्वे विद्यापादक्रियापादसंततत्वप्रसिद्धिमेकेन
रविद्यापदेनज्ञापनेनैनोमन्यापायात्मकेनरश
क्तिशिवस्वरूपंज्ञानस्तामितानमितिकृतमयोपया
त्मकेविदानन्दघनस्वरूपविश्रांतिसततत्वमेकेदि
नीयमभिधीयते क्रियापदेनापिवीर्यसारसंवेतनयत
दितिकर्तव्यतायापायरूपानउपायक्रमावामसाम
विमर्शसारापर्वक्रियाभिधीयते नवमंत्रराशेसमल
वाच्यवाचकाभेदामर्शसारपरमानन्दघनशास्त्रा
ततत्त्वमंत्रविमर्शसारपरंवीर्यं यतदविभिनस्फुर
तामर्षीवमस्तशामान्यस्वरूपाप्रतिभात्मावि
मर्शशक्तिः सृष्टिसंहारप्रधानापरंवीर्यं प्रपरंवि
श्लेषणादिप्रक्रियशक्तिविनिर्मलस्वपदेवताकाराभे
दप्रतिपत्तिः मुद्राणांतत्वविन्यासैनैवहृदयं अंत
मंडलेतिकर्तव्यतादेशपिपरमेशात्मनाकिपाश
क्रियाभिरेवततत्वम् एवंविद्यापादार्थमततत्वावि
श्रांतिपर्यंतम् स्वस्वतत्वयोपादाभिधेयोक्तक
रणोन्मीलननिमीलनकर्मणोवपरमेश्वरवत्सत
सृष्टिसंहारादिकारिस्वस्वरूपावस्थितत्वम् या
नमस्सर्वंतत्वज्ञानामेवततत्वतोलीयतत्वम् ।
मायीयकालानियतिमायाहारतर्पिनाः चरेति
स्वविनोनायमकिसंतानगतेरे कालादीनाप
॥ ॥
वानां ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

यस्तेनेनतर्पितत्वंनत्वामिपदेणयदिकालाकलि
५८ तव्यापकनिराकांतसर्वकर्तृसर्वज्ञस्वस्वरूपप्रा
प्तिः सर्विन्नानन्दघनात्मनामस्मगुह्यसंचारिणो
भवति २ रुद्रत्नोवाहंसंतोवानमुमुक्षुःपरत्नपरमभीभ
क्ताःस्तुतिपदेश्वरोपचाराःपृथगेवेत ग्रसीशस्तिस
मावेशशालिनोभक्ताःरुद्रत्नोवाहंसत्नोवेतिसर्वाव
स्थावर्तिनोपिमामुक्षेलक्ष्यतयाप्रलपंतिस्फुटं।
विमृशंतिग्रमीपवसन्तीभक्ताःस्तुतिपदेश्वारप
चोपचारःमेवाग्नकारमयरंजनप्रकारायेषांतेपृथ
गेवभक्तजनेभ्योवाग्यपवेनार्थः ३ नविरक्तोनवाधी
रोमात्ताकालीनदर्विकःभेवपमपिरद्विलभमात
वेरसोत्मरःविरक्तोमहानिपर्मारंजोवाविभूतिगु
कःप्रहासिपर्मातानितानिनेनोविदेषनत्दर्वकमोत
माकांतमलनीवमुक्तोनभवेयंमामूवमितार्थःअ
पिरुदिकेनोर्जितेनभक्तासवरसेनसमावेशवम
क्तानिमवर्षेलोत्मदनहुताननोभवेयं ४ वाह्य
हृदयपवानरभिहत्येवयावेति त्वामीशभक्तिपीयू
परसपरैर्नेमामित हृदयपवधकाशपरामर्शात्म
निस्वरूपपवानमध्येवासविसमाभिहत्यसमता
लौकिकेवनतारिकिंचिदवशेष्वहेईशस्वामिन् य
स्त्वाभक्तिरेवपरमाह्लादविकासेदन्तत्वाम्पीयूषर
समारालैर्विवितंभक्तिशालिनेनमामीतिएर्वेवम
पर्मापर्मान्मनोरमःक्रियगोत्तानपोलत्या स्वस्वः
स्वत्मनोभक्ताः किमण्यास्वादयन्तेह लोकेयमास्य

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

भद्रूपतयाशमिद्धेनेनयमीयमेवम् नत्रभक्तिम
द्धिरन्तुष्टीयमानत्वात् श्वेतरितिनमधेस्पितायु
पिकिमपीत्यसामान्यपरमानन्दात्मकरूपं ९ वराव
रपितः स्वामिन्नष्पन्नाशुपिऊष्टिनः शोभक्तेपरशुया
समभवद्भक्तिविभूषणाः शुष्यन्नाशुपिऊष्टिनशतिलो
केष्वंतेनार्द्दिनारन्यर्थः शिलोच्छपिच्छकशिशुविच्छा
यागाश्रुपिशभो भवद्भक्तिमहोष्माणोरागरागसपी
शेते शिलोच्छमुष्टिनेशिते पिच्छपत्रःकशिशुभोगने
च्छादनेशिलोच्छपिच्छपत्रकशिशुत्वेनविच्छायामंगा
निपृष्ठानपत्रसतिकुशाहूत्रयो यतोभवद्भामेहा
ष्माणोतिदेमांजितस्वरूपास्ततेरागजंबेश्चवणम
पीशते पेच्छयंणाभिभवतीत्यर्थः ८ स्वयाह्ययामय
इमोत्वठताष्माकृतत्वणा वेतमेवविभोपंतिकेवि
तामभितःस्थिताः स्वयापरमानन्दरसःश्राइासिक्राम
किसमावेशस्तवत्वठतामस्पक्रवदानाक्रमास्थिति
महत्वाष्माकृतत्वणा कृतकावहंभेजिहत्तुणावत
सेवनत्ववासेनक्रस्त्वमादिनाकेचिदतिपरमयोगि
नस्त्वामभितःस्थिताश्चतुर्भंदिश्चसर्वे रत्नषिवविश्रो
ताः ९ रत्नणीयंवर्यंतीपवद्भमात्यमिदंरशभो स्वमार
इगीतिरेभवद्भक्तिमहाधने रत्नणंबुप्तानेनात।
पहारःवर्यनेकमाकममूतनमगुप्रवेशनस्फीत
नापाहानाम् वद्धमानःसर्वोत्कृष्टमयाहरः १० ना
यतेभक्तजननायपापिविषविरागिणो नयापीष्टां।
विहायायास्वहास्वामितीमदा ॥ ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

भक्तजनतारिणीनायिकेवंरंयान्नागवोकाशस
नम् तुष्टाविकसितास्वामिनीपराशक्तिरितिभक्त
नेभ्यःस्तनेस्वामिनीमहादेवी ९ भवद्भावः पुरोभावे
शनेवद्भक्तिसंभवे नवेड्गयमहाङ्कंभेहृतान्यथेनि
शृनुता वद्भक्तिसंभवेवन्समावेशभवद्भावःपुरोभा
वोवहृपनास्समास्तमैवनवपार्थ्येनीया यतोमहति
नोरवहृभ्रामेदृनियाशृत्नाभिलाषुकनामहृताव
प्येवङ्गयेनैवदनागमीकारात ८ किमियनसिद्धि
रमलाकिंवामृख्यनमोक्षमास्तवशति भक्तिरूपवीप
मानावयशोभाः सदाननीभवति शोभार्भक्तिरूपवी
पमानापरंपारंप्राप्यमाणाःपासहातनोभवति यया
भक्तिरूपतामासादयतिकिंनेयमनलासिद्धिरपिव
मलेवपरेवासिद्धिःमुखंमोक्षपरानन्दवाकिंनासम
मान्नवतिसवतेनमथः १३ मनासिमलिनेनिमग्ना
वद्भक्तिमणिलनाकष्टं ननिजानपितत्तेननेपा
रुषयान्नसंविड्हेषान मलिनेव्यर्थानकरेकिने
मयाभुवानाख्यादिनावद्भक्तिरेवमणिलनासर्वसि
द्धिप्रस्तरत्नशारवानिनान्नरत्नान नानितिसमावेश
नस्फारिमान सर्वाकांत्तपहारिपरमानन्दमयानू
ननमितानिमादिरूपान किमियंनसिद्धिरमलेनी
हानीमेवोक्तनात १४ भक्तिर्भगवतिभवतित्रिलोक
नायेननूनमासिद्धिःकिंतापिमाद्धिकाविरहान्मेवन
शृणोतिविलाम १५ वायनोनरपिवोकदोनिघंभव
कस्तवकसोरभाशुभाःवासयपिपिविकृटवासना

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

योगिनो निकटवासिनो येवला उक्तः रमतिनीमगुके
षत उल सतस्त्वं व कस्तवकस्य शिवकस्तमृगुब्धे
संवेधि सोरभमामोदो येवो योगिनो तेमभर्हिस्म
पूजनेनाधिवासिनाविरूहवासनाननाथस्तान
पिश्रविनानिकटवासिनो जननावासयेति उभय
पूजोभन्नवान्तमादयेनिवासेमस्तकार्येलवकः
स्तवकस्य पार्श्वरकस्य सोरभेनाधिवासितानिकट
स्थाविभिर्वामोदानपिवासयन्तो मन्तुरणनयरपोः
र्पः ज्योतिरलिकपयापिनकिंविदिश्वभ्यानिम
भुममशेषं यचनाथशिवरात्रिपदेस्मिन्सिसमर्वेय
तिभक्तजनतत्तम् ज्योतिर्वासामाः करणजं ज्ञानेय
यनाम्नाति समस्तमायीयमयायासंस्कारणादिस्वा
मपिसकलमतिसमम् ग्रशिवरात्रिपदे शिवस
मावेशभूमेसमस्ताखोति यथापाःसहायशीचीर
वरात्रितस्याःपदेष्यानेसनेसमयगुणे शिवे भगवा
निस्फारीभवत्यर्थने वृशयांविलसंतश्शभुवरणोश
येश्वानःसवयाःरागादिस्य निवासनामपिसमुच्छे
मेतमोजंभतो शोभोमेभवतानवदामविलयं येशु।
एपवर्गीयवा सद्याःपारमार्थिकाःसर्वसानाद्येपान्ग
णायस्यतत्रशिवेभगवतियरर्शनेविदिक्ष्रांतिम
रमार्थतत्रसर्वप्रकाशःस्फारीभवत वृशयांमध्य
शिवायांशिवृशास्मरिताद्गः प्रसराः किरणानिक
राःस्वस्वरूपोन्मीलकाविकसेत नमस्यायोमान्ना।
मोहःरागादिस्थनिहेर्वासनामपिसम्पगछेनमश

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५० 50

नर्मदायसंभृतो ग्रथवाचैतन्यवर्गस्यदात्मनियोवि
नयोनिश्चयमपशांतिःतत्रभवतातत्वेवविनीनोभू
यादित्यर्थः १९ संसारायास्महरः स्वरतशैवविषयाधि
दष्टोगयाधि भोगानेवोपभुक्तायदृश्यिस्तस्मभूता
ननोविशाय रथैश्चर्योस्मिस्वतःशशिधरवरण
कांतिकांतानमास्तन्मके श्रातिनन्मेऽकृतमयविमद
संपदोदीर्घदीर्घाः सुहर्तःकृच्छ्रपाण्यपर्यंतःभोगा।
इतिनन्मा इवविवस्तिनाजानकदाचित् ग्रसीति
देहादिप्रमात्रतारूपः यतस्त्वशशिधरवरणाकोर्म
ईश्वरशक्तियातेनकांतदीप्तं संविन्मयाने ग्रनपव
र्गमोगेस्वरूपेयस्य तक्कश्रातिनयाभूतोपिवामे
वसेवमानः तस्मानेदीर्घदीर्घाः शाश्वतीमत्वामे
पदःप्रागहयमयीःऊर्विलीलेव १९॥ इतिश्रीमहा
माहेश्वराचार्यवर्योत्पलदेवविरचितस्तोत्रावल्याम
क्लिस्तोत्रनामनिपंचदशस्तोत्रविवृतिः १५ जेन
किंचिदेवलोकानांभववरावरणाप्रति नकिंचिदे
वभक्तानांभववदावरणप्रति ववदावरणप्रति
विनयतस्तत्रूपावरणायलोकानां संसारि
णांनकिंचिदेवापितविश्वमेवापर्यंतसमस्तश
वनेवकिंचिदित्यर्थः शिवतत्वपर्यंतस्याशेष
स्यभोगकलनतयाप्रमेयीकृतत्वात् १ ग्रप्यणा
यक्रमप्राप्तः संक्रतोपिविज्ञोधौतःशिवतत्वपर्य
भावभाजांभक्तानांनासकृदेवभासते॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

उपायक्रममन्तरेण झ्वासो को ज्ञानक्रियायोगचर्यादिः वि
शेषैरेव तत्र सर्वकर्तृत्वसर्वशक्तिमयत्वादिभिरस
रैः यथोक्तमपि सर्वसिद्धिवाचः त्वपेरनिमादिचत
स्वभूतो भवान्नीक्ति भागं समक्रमतमरेणु इष्टिदेकप
रमार्थः अव भाषते समावेशनस्फुरति यस्य क्रमया।
प्या: सं ऊन्नस्य सकष्टेस लब्धुं रमभातीति विरोधर्ब्ध
या २ जयन्तोपि हसमेते जिता अपि हसंति च भवद्भक्ति
स्वपापानमताः केचिदेवयेविभोजयंत इति भेदा स्पदी
करणेन शक्तावेशमोहस्तिविकसंति जिता अपी
तियथ्येनेनाक्रुष्टमाणा अपि समावेशसंस्कारा हृदि
स्थिविकसंति लोकिकजयपराजययोर्हसमेव समारू
ढाः अथ च ये मताः तीवा ऐनजयपराजयोरासमवेतो
भवति केपीम लोकिकाः ३ शाङ्कके मेव सिद्धय मे वस्तु
चेयथवापि न स्मादिस्पराका स्नमनवद्भक्तिरसनिर्भरः अ
कं समावेशरसेनतिर्भरं स्पुर्णीकृतात्नपवत्रुक्रमानि
वृतिः ४ यथैवास्तां न पूर्वं यो भवद्भक्तिरसो मम हृदि।
नस्तद्दीशानस्य प्रव परिपुष्यत ग्रतान पूर्वैरतिजन्म
कोटिमयैर्ण्याविदितः अयमितिस्फुरद्रूपो भक्तिरसः
समावेशप्रसरः ईशान त्वं त्वत्हृदि तियगीमज्ञातपू
र्वा यथैवेति यं प्रकारं तामेवजानामीत्यर्थः ५ स्तये
व भगवन्मन्यः प्रार्थना प्रस्तुतास्तिमे केचलं समयाके
पि भक्तावेशोस्तिमे सदा अनिप्रणयपरिवर्या इति।
भक्तिः अन्यइति भक्ति प्रार्थनाभावाभीतिकृः स्वतयार्के
पीतिवाधिकस्यातीतः भक्त्यावेशः समावेशेवयथे ६

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५१ भक्तिस्तीर्थोपिकुर्येयंभवायान्नुशार्थीयव तथाहृमे
51 यंकृयांवरदेयंवशिवेत्यते मयायसंसारायकुर्ये
यंशाश्वेनसंसारंभवलोकयेयमिसर्थः श्रुत्रश
योयेतिकथमियंतेकातेयामूडश्रासमितियश्चा
श्रापमनुभवेयं हसोयंयमोहेनविकसेयं ह्यन्या
माननामास्फुलुनःस्मारदेयमितिशिवशिवशाहृ
स्वरःश्याम लीवसेवसेवनानाह्नन्दयोभवति ॥७॥
विषमस्थोपिमुख्योपिरूदन्नपिहसन्नपि गंभीरोपि
विविक्तोपिभवेयंभक्तितःप्रभो विषमस्थोपिदैन्य
सोपहतोपिभक्तितःसानन्दविज्ञानः विषमस्थः स
वीजोपविष्टश्चलोकिकेष्वंकुःशत्रुपेणयथपन्
तथावायवमरणावस्थायांरूदन्नपिश्रन्तिश्चाहिंका
हसन्नपिरूवन्नपिशयानोपियमोमन्यमाना स्वयालो
किकथवरोगंभीरोपिपरेरनालक्ष्योपिविविच्य
मोदशामुमानामिवमन्वानेस्वस्याविविक्तोपिकव
लोविमोक्षंतदशायामियमोदनिर्भरःस्याम् ॥८॥म
मानोनास्तिसंवेद्यंतदन्यत्किंवाबाह्यः विहन्मायत्र
निभवानिर्विकल्पस्थितिःसर्वं संवेद्यंसंसारलीला
दिवचिदृमाविकस्मभावःसर्वमितिसातात्स्फुरना
प्राप्तिष्ठानेन ॥ भक्तानिरात्रकोशेपिनवामृतकं
रपि स्वर्घ्यंतेवानरोविराजलीलयोमोवसद्विभिः तव
निष्मात्रकोशपिउपहतमरूपमामामपश्य ॥

सामरस्यंर्वं देवो भक्तस्यैव स्फुरत्तात्विकस्वरूपाः
परमानन्दव्याप्तितमं तेषु पाशनिर्भेदिनीरतनीला
रोमांचसविभ्रमसमाहितः ॥ दुःखापि वेदनाभा
क्तिमतां भोगाय कल्पते येषां तथा पाशसर्वैव संवित
खेदिकामयी वेदनासैव दुःखापि दुःखवतां शिवपि
भोगायेति दुःखस्यैव सक्तायेत्यासमनक्तरेनासारा
नन्दघनमयात्मपदश्चिन्मये तत्प्रवाहे सर्वैव संवि
च्छितिशक्तिर्येषां तथाप्यपरमानन्दघनतास्वादितर्क
मयीपराशक्तिरूपा ॥ पवनजोपनहानां भक्तानांच
हृदये निर्व्याजनदुःस्पर्शरसास्वादस्वेषमेय
तनयेतिसत्त्वदुःखतेहमनादिरूपदुपनहानामव
स्थितानां भक्तानां निर्व्याजममभिर्विविध्वासनाक
लुष्यमूर्तेनदुःखषड्भिन्नमयत्वान्त्वद्रूपस्पर्शंवापियां
स्पर्शरसास्वादमुखंनत्मसेसर्वेतत्त्वं दुःखमेव सर्व
थाहिविशिष्यनरति ॥ नवशभक्तेरर्वापौदेमोशोह
पसंश्रये विलक्षणास्वादयसेकेवलुरञ्जस्तथामयं न
वाद्यांपाशग्नमुखोनायोयाभक्तिसुवृतस्याद्वपसं
श्रयेभेवसंश्रयभेदसंवेद्येदेमोशादीननालेशमु
पिविलक्षणाद्वितापवकेविदेवभेदविगलनादक्ष
निर्मलमतपवस्तथामृपमानन्दसारवपुःस्वरूप
मास्वावयेतिवसत्कवेति देमोशामित्यशयमाश
यः द्वैतमकेद्वैतमकेस्मशिवपामिभवसेवाकिंव
द्वैतमक्तिसयःसमावेशमयी द्वैतभक्तिस्तनथाप्ता
द्विवाकांतमयी ॥ भामाद्वीघ्रदशोभिमाभाभरे

वह्निमिव ता निष्प्रतिस्थितिवस्त्वेकं भक्तानां वं सर्वा
त्मने तीर्थदृशः शास्त्रदृष्टेर्यायत्ताभ्यां तालनोभिर्व
भिमतानां सम्भावैरेकाग्र्यात् हृद्भवं तन्न तव।
स्तनः भक्तानां त्वमेक महितीयं वस्तुतत्त्वं निष्प्र
तिहतं हितावहं नेतन्नसंदेहोऽस्य १४ मानावमाना
गादिनिष्ठाकां विमलं मनः यस्यासौ भक्तिसाहाय्यक
नलशीलः कथं भवेत् यस्य भक्तिमतो मानावमा
नयो रागादीनां च निष्ठाको निःशेषतायैव नेदृग्य
वीजकल्पनापादनं तेन दृढेन नामनः संपूर्णमिमल
मकलंकं १५ रागाद्वेषाद्यन्यकारोऽपि येषां भक्तिविधा
जितः तेषां महीयसामग्र्यं कृतमेतान शालिनः महे
यस्यामिति ईश्वरगोचरमाथर्शः समग्रामिकत्वं सा
नितां भक्तानां च रागद्वेषान्यकारस्य च यो हि शेषः
१६ यो भक्तिस्तपःस्नानपानादिविधिसाधनं नस्य
परात्रिमध्यानदेशामृश्चेः स्वत्वाधिका भक्तिरेव
यामतेसाय स्नानपानादिविधेः शुद्धिसम्यादि
फलस्य याचाराग्रामस्य साधनं पारश्रमध्यानदेशा
लग्नाहामयेवान्ते चार्थोसर्वव्यापारलाघवैः सु
खासिका परमानन्दविश्रान्तिलक्षणम् १७ कोप्रोक्षितं
पदृक्षगः स्त्रीप्रथनेत्वं भवतात् भवद्भक्तिमतां स्या
खालोकयात्राभवत्स्वयी येनैतिहतो मदितिन स्या
त् लोकयात्रा च कीर्तनामयेव १८ भक्तिसताधि
यकायामकेरेवलावयेभो तस्याममायदशाङ्क
भक्ताकल्लावपेतत्तः विपक्षायाः ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

परंपरिस्फुरितपरोक्षघटशक्तिशतिगम्बरोत्तरप्रकर्ष
साधनायोगक्रमोपि प्रथमभूमिकायां लब्धसि
त्वयः स्वकल्पशतिमत्वामेव शरणं समर्पणमुक्तयेन
नमस्कारः ३ः खगामोपि भूयान्मे त्वद्भक्तिभरितान्त
नः त्वत्पादाविभोमाभूदपि मोक्षपरस्परा त्वत्पा
दौत्वत्पादांबुजौ ४ त्वं भक्त्या प्रथमे भक्तिः प्रेतेनापि
वनायप्रयत्न नहमोमा प्राग्येभिक्रूपधावेक्रवमेवत
त् यावत्वपरमेश्वरः प्रीयते प्रतावद्भक्तिः यावन्ममनस
म्बोवशमयी भक्तिर्नेतावत्परमेश्वरः प्रीयते भक्तिस
मर्पिदानंदघनेवपुः प्रकटयति तदेतदेवमात्र
त्वं प्रत्यायेनप्रकारेणापुनारुक्तं भवति तथावसेवं
तिरुद्धं प्रकाशितः स्वानंदरूपं प्रकटयति तत्त्व
रूपाणां प्रकृयः प्रभवंति ५ साकारे वानिराकारे
वा सर्वावदिर्वदवा भक्तिसतां मनोनाप्य सर्वथापि
त्वधामय। भक्तममनोमयप्रयात्माखेलोभरासर्वमते
त्वधामयः। तेहि सर्वात्मतेन न पश्यति ६ अस्मिन्नेवजग
त्यत्त्वंबद्धक्तिमतः प्रतिहर्षः प्रकाशनप्रतमस्मदे
वजगल्पितं अस्मिन्नेवतिसर्वं जगन्नाथतेवोरेन्नाप्य
नमोयेयधापि भक्तिमतां लोकवदेव जगदृश्यते ना
प्यापि स्वरूपमानमेतदेषां प्रकाशानंदघनमेव ११
गुरुभक्तिः परोभक्तिर्भक्तिर्विश्वमहेश्वरे नापिशंभे
शिवेदेवभक्तिर्नामक्तिमप्प्रदा गुरुस्वरूपरूपेपरे।
पूर्णेत्रसाधारणानामेदीरणं निरतिशयता साधारण
नायकिमष्यसामान्यवत्त ९४ भक्तिर्भक्तिः परेभक्ति

भक्तिर्नामसंकेतता रंविशेषमियंमीश्वराभक्तिर्मेस्तप
रंतपि वीक्षासमावेशवैवश्येश्वरप्रति पदंनीश्वा
धारादिश्रदासमंकेटाभ्यासानेपत्ल्पदीमाप्रिर्व
लावेगागागामुत्समेतो ग्रकेवेनत २४ यतोमिमर्वेश्वे
भावोगमवावानीशेनत नविलयमने र्वस्याद
त्ववायदिकात्र्ण ग्रसिवेपनः सर्वासांशोभनांदी
मीनांयमवभस्तोलोकापेत्यायद्दत्वमस्तिजा
मनर्थमांत्स्ति वेपुत्रपादेयवावानवयिलग्रसमावे
शेनसर्वत्वनत्र्ववेमेवभवति २५ प्रावेदकादा
वेवयाघांसवेदनाधानि भवतानवियोगोस्ति
नेत्रयंतिभवत्नुषः सवेदनाधानि सावत्तानेवयवे
हकत्तोमेयिपेपांनयानविश्रमोत्तेभवनेशीरमे
वसमानानयति २६ ममारमदमबायेकोवित्र
योरभ्यसहामित्येत्तलेवताम्याद्विस्मकृयंत्र
योः संसारसदमीवासेसमारमलुख्यानेयनपव
पदेदकेश्विरितिहादशनाहिपदस्येनिमीतनम
माधिपरोपोगिमिः पोरभ्यसमालिप्येम पेरंत
भवतोद्युक्तितवतातयोन्मीलनसमाधानविद
येः ध्रुवमलेवसंसारसमाममघ्येपवनभ्यंयत्रारेः
त्रागविवशेःगादारशियांरीहस्येवस्थितिः या
नाशानसमायनसंभ्रुकसमसमस्तविषयाशिवया प्रव
योनसर्वसरभसमयाहवग्रपस्फुरूशिवंवनेः शीवया
हद्भपथाक्रैपरशाक्ताहफमासिष्टशिवेविदेवंवंदे
नोमि

समाविष्टामितिषावन् कीदृग्यापपाशनप्रमाथ
नसंभुक्तसमस्तविश्वपापाननगरत्तेणनिष्ठिता।
शनेनकवलीकरणमन्नासंहारेणप्रमाथनेनप्रक
र्षेणासिद्धिसंपादिनासगैणवसम्यगुरूपालित
मद्याधर्हिते नयासमस्तंसम्यातिमेविश्वपूत
पेहपायाश्रेयःस्वभावयाशिवपानपवप्रलयोस
वेनस्वष्टिस्थितिसंहाराणामपिसंहरणमनाश्र
येयनस्वरभसयासातिषायस्फुरत्या नयापानेन
साराहरणेनाशयेनावसिष्टशिल्कपायवस्तभ
त्तणप्रमाथनेनेनटवाशिष्टसंस्कारशेषमपिवि।
श्वपया नयवविश्वस्यप्रलयोन्मेवैसरभसयास्तव
रया वासरूभणपिरत्नादेःपानेनसांसारेशने।
नाद्याद्यःप्रमाथनेनभूषणताकरणेनसंभुक्तेसो।
यभोगपारीकृतंसम्यगलवात्मनेवत्तिमसमस्त
वर्षाद्गृशातत्वमयंविश्वंयया प्रलयोन्मेवेकत्तिं
मेस्वत्पदमलीननाकरणाकीडयासरभसया
षोड्डुकापा ग्रतुरणानुपाकापिपानचर्वणामुङ्जे
सभुक्तेसंभोगतानीनसमस्तंविभवरूपविश्व
यास्वस्वयोसाप्रवैणलयोन्मेवेउभयानन्दसमाय।
मात्मनिसरभसासनीशक्तिमतमासिष्यतीभव।
ति ११ परमेश्वरतानयमपर्वातवसवैशयदोशित
वस्तुया ग्रणपितयेवतेयपेदंजगदाभातियया
नयानभाति देविश्वशानवाएवपरमाप्रहृष्टापर ५
मामहृष्टापरमाशिवरूपाईश्वरताजयति ययस्मादि

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५४ 54 यमीशितव्येनभिन्नेनेशनीयेनवस्तुनाशून्यमार्द्ध
न्ममात्कृताशेषविश्वत्वात् श्रयणीयपरमशिक
पेत्तयाशून्यतापिसदाशिवेश्वरश्यानवसंवंधिनी
श्वरस्याः नचवेत्यप्रवृद्धोजयतीत्यर्थः यथेदंजगद्य
घेतिनीलसुखादिदेहादिभेदेनाभातितथानेनै
वप्रकाशेनाभासमानेनसदूपतांप्रकाशमानम
सीभूतत्वात् एवमात्मस्मसकलस्याःप्रकाशस्यैव
संपत्तमीनृशःप्रकाशएवास्तिस्वात्मनःस्वपरात्म
भित्तिभित्तिष्वपिमानभातिप्रकाशएवभगवान्सदा
शिवादिरूपेणाभातीत्युपदृत्याशिवं १· इतियावात्र
भेदनामविषोरुपास्तोशैवविहृतेः १९ भवग्रहोकोपि
जयतेश्चस्मातुःशून्यामहोत्सवः यतोमतेरसास्वाद
मस्वरूपापिदृश्यते पथ्ररसंभवमात्तिकःस्वाद
यानन्दमयःकोपीतिसमावेशात्मासहजमहोत्सवो
पजायते यतोश्रुतामहोत्सवारसशिवाद्याद्युपरि
तोस्वादमलंददाति शानन्दप्रभवाश्रमकारमेवयु
लाति १·यापारात्मिहितसर्वयेनत्वंजापरमेशः भक्तैः
नोत्वन्मयासर्वसर्वप्रसिद्धयपवने येनमहेनोपदम
यापारात्मेतावात्मिहितः भक्तानांतस्मात्वयेवस्मि
हृदयः त्वन्मयत्वेनप्रकाशमानत्वात् १ सर्वदासर्व
भावेषुग्रुपान्तर्वेऽद्यपिशं शर्वेतिनामविश्रान्त
यमस्मेतोपिरवताः शुरापान्तर्वेद्यपिलामकम
कोशेकृतनाशावनिर्भरत्वांसर्वकालेसर्वत्रये
विश्रान्तकृतार्थैति यतेसमापिष्ठारदेवतारूपाः ३

ध्यानाद्यामतिरस्कारसिद्धत्वस्पर्शनोत्सवे:सूत्रोवि
धिरितिस्यात्तेभक्तानांसमरसत्वमे ध्यानपुरस्सरक
रणादीनप्युपलक्षयति येनोपस्कारकरणध्यानाद्या
यासम्यतिरस्कारेणापहस्तेनेनापरत्वस्पर्शनोत्सवः
सिद्धेयमपत्यमस्पत्तस्योपवभक्तानांपूजाविधिरिति
स्यात्तः यथोक्तं निर्विकल्पेमहायोगिनिसापूजायाद
रान्यथैवसपव पूजाविधिर्ममसदास्तु ४ भ
क्तानांसमतासारविभुवत्समयसदा त्वज्ञावरस
पीयूषरसेनैषांसदाचंन विभुवतिपूजाकर्तव्य
त्वेनाख्यानांसपवविभुवत्समयःशिवेकमयात्म
समतासारभक्तानांसदैवास्ति तथात्वमात्वनार
सपववीरावरसतेनसदैवासर्गोनुमास्ति ५ पा
स्मानारंभपर्यतीनवकालक्रमः प्रभो पूजान्तासो
क्रियातस्याकर्तारत्वनुषः परं नचकालक्रमुः
तिमध्येपिक्रमवर्तिनास्ति ग्रसोसमावेशाविष्टा
याक्रियातस्यास्त्वत्तेषत्वत्समावेशतत्वतापव
परेकर्तारिनात्मा ६ ब्रह्मादीनामपीशानेभवेत्तो
भाग्यभागिनःयेषांत्वमेपिमोहेयीप्सितस्त्वसुज
नोत्सवः निस्तासाम्यमहेश्वरसमावेशशालिमात्र
स्नादीनामपीशानेइतिवस्वैवेतत् नत्वथैवादः।
सोभाग्यभागिनइत्यानन्दरसनिर्भरत्वात्सर्वस्पृह
णीयःत्वमेपिमोहेपीतिनकेवलंमायाग्रनिपावस्
मस्तु भमयोरिति सरमोदिनत्वस्पर्शनोत्सवेस्व
समावेशात्स्वरूपः ७ जयतामाराधनोद्यतानांध्यायतां

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५५ 55 नच केवलं भक्तानां भवदर्चा महोपायेष्वदान
दा नपध्यानादिषु रतावदीश्वरस्तु नापराभवंति
भक्ताश्चेन सदेवत्वस्तु जोत्सवाविघ्नः ९ भवस्तु जा
स्वयात्वादसंभोग स्वाविनसदा ईश्वरीनामथ स्वल
श्रुत्रानाम लिंकसमः भवस्तु जैवस्वपाखादसंभो
गस्त्वेनपस्त्वखोभक्ति मोक्षप्रब्रह्मादीनां मध्याक
समोन कश्चित् प्रभुक्तिकेव ९ जगन्तो मेक
जनकेभवन्तु जो महोत्सवे पत्माप्यंप्राप्यते किंवि
नभक्ताप्रवर्तितत्तत् जगतः षड्विंशतत्वमय
स्यस्तलसत्वादैरस्यनद्वारेणाववित्रस्यतो भवे
गतत्वस्वरूपतयावैवश्रयमेको जनयति योभव
नामहोत्सवः तेनेयक्तिं विस्मरमानस्तामकेश्वरी
स्वरूपंप्राप्यमाणादृश्याप्यनेनद्भक्ताप्रवर्तितेति
नहास्ति विस्मयोप्यिता षड्विंशतत्वकर्मभिः के १०
पवादितत्वेष्टा धेरवेयतो मसद्विभो यामतेनस्व
द्विंशतत्वायायाणि कर्माणि कायवादितत्वेष्टार्थे
ति मेरिर्यशस्याभ तान व्याप्ति केरद्दृष्यभोवा मवेये
देहादिषड्विंशतत्वमयं कोटिनत्वइवत्वप्रकाश
मानत्वावगमादागमे ष्वेव प्रतिपादितं तथाच
त्रिशिरःशास्त्रे सर्वदेवमयः कायस्वयपल्यस्य
थिवीकाठिनत्वनद्रवत्वमंभुः प्रकीर्तितमित्यादि
त्रिशिरोभैरवःसाक्षाद्व्याप्यविश्वं व्यवस्थितः इत्यत
मुपदिष्टं ॥ भवस्तु जामयासंगसंभोगस्तु वैनो
मम प्रयानकालसकलोप्यनेनापीयदर्थ्ये भ।

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

वत्सज्ञामयोयश्चासंगमेनतत्त्वेनयसंभोग
मेनसाक्षिनोनिर्हेतस्यसेसकलोनिरवशेषो
नेतानिरवधिःकालःप्रयाहितोयदर्थयेनतस्य
म २ भक्तवत्सज्ञामस्तत्सामोगतत्त्वयदनाविभो वि
वर्धतामनुदिनंसदाचफलंनामस पावत्याव
द्वत्सज्ञामस्तत्समय भोगोमयाप्राप्यतेतावत्ताव
दधिकमधिकेनतस्सुखाणीयतमेववर्धतो नडक
षसमासादनफलेनवसदाफलत ३ जगद्धित
पसेत्तामस्यैकरसनिर्भरे त्वदत्तोनांमहात्मानं
मर्वमासीयसर्वदा जगतोविश्वस्यवितयेनसंहा
रेणतातोयःसृथामयाप्रकारसत्तेनतिर्भयेपरिपू
र्णोवत्सशुद्धामेव महात्मानोविश्वव्यापकेसर्वे
महात्मासीयस्मृषा ४ अशेषवासनांशेषविच्छेदसर
लसदामनोनिवेद्यतेभक्तैःस्वाउत्सज्ञाविधोनव नव
स्नाविधोभक्तैःस्वाइचमत्कारसारेसदामनोनिवे
द्यतेनवप्रवाद्यते कीदृकअशेषापेवासनात्मनोग्र
र्येणवमात्मचोविच्छेदेनाविदलनेमसरसस्पृहेम
त्कस्तनिकोटिसं ५ अपिह्यायवविषयानिमाकर
णस्तवया। भक्तानांपेयतेवत्सज्ञार्थमस्तासर्वं रमा
करणस्नयोपिवत्सरादिदेवोविषयादरूपादीनो
पिद्यापेवाकम्पेवस्सहिरतादिदेवतोदयकमेण
भक्तानांवत्सज्ञार्थमनुरस्तासर्वंमेषयते ६ भक्ता
नामक्तिसंवेगमहोफाविवशात्मनां कोमोनिर्वाण
देवःस्मावत्सज्ञामस्तसंननात् भक्तिसंवेगमहोष्मा
मत्वादिकमेनजलेनविवशात्मनां प्रज्ञालितात्मानां वत्सज्ञामस्तसंज
नादस्मानिर्वाणहेतनकश्चित् ७ ॥

सत्रतेवमयोध्यर्वीत्वयापानमहोत्सवः तत्प्रसादेकसं
प्रभिदेनमेनाथकस्तां तत्प्रसाभ्यर्वीप्राग्वत् सेवा
५८ नन्दयामिप्रदत्वाम्नुयापानमहोत्सवःकीदृक् मत्प्र
56 सादसम्पादितानन्दात्मकतत्त्वरूपेनेमेत्रस्येकसंप्रा
प्तिहेतुर्यस्य समेत्ततेकस्मतोवरतां १८ प्रवृत्तमूर्य
स्मीशानप्रतिकर्मत्तस्मात्त्वणोभवत्पूजामृतापा
नमदास्वादमहामुदं प्रतिकर्मप्रतिव्यापारंत्वणत्व
णोभूयोभूयोभवत्पूजामृतापानस्यसंबंधीमदप्रथा
नोरदविवदूनेपश्चास्वादस्तद्रूपोमहामुदंपरमानन्द
मनुभूयासं श्राम्नवमेदः पर्यंतेमदनोमुत्त्मत्स्वाद
स्य १९ इत्यर्थपवभक्तानांभवत्पूजामहोत्सवः मेदे
वपरसंभावात्ममुत्तमाखारयतीत्ते मामतव्यपामत्र
मेषामाकालकविरंस्तु पतत्तनोभक्तानांहृष्यापीप
वत्पूजाणांमहानुयमःतथाहितदैवपूजासमयेप
वासंभावप्रुत्तपरमानंदेनभक्ताश्चास्वादयति २०
यावन्नतत्प्रभवत्पूजामृतपानस्वादमहोत्सवः तावन्मा
स्वादितेनामध्येलेवापिमुखमुखसंपदः लघोपीत्व
शेदमाकृते लौकिकमुखामुखात्मेवकृत्रिमस्त्वा
त् यतस्त्वकृत्रिमः समावेशानन्दः मेवपरमार्थिकी
मुखसंपत् २१ भक्तानांविषपानवाभासायासाहिते
वे अप्यत्वसिद्धंत्वद्धामक्षितिः पूजामृतायते प्रभाव
समावेशकलामुख्यानारियत्वेविनासिद्धंपस्फुरन्ती
नदाक्षिस्थितिः सेवलोकोमनामभक्तानांनायतेकथं
विषयाणाक्रममपवित्तेपनादीनामतेषामाते

मार्गेणाश्रमीति सपवायासमं विनैव नहि रहेणे
मर्थः २२ नमाख्यमलिभक्तानां नाथ्येषामलिङ्गवै
मे केवलं विचरंते ते भवमन्नाम होत्महाः पूर्णाशि
वात्मकसस्वरूपलाभाभक्तानां प्रापणीयं त्रैलोसर्व
नर्विकिंविदस्ति भक्तास्तेबाह्मीवाह्यकेवलमप्रयो
जनमेवविचरंति २३ ग्रहोभक्तिर्दारावेनसांवर
दवाणि स्नाद्यः पूजाविधिः कोपियोनपाशाकलेके
नः गदारवेनत्नन्तपक्षामेवयेवरदमपिकोनकिंचि
नपावने कोपीत्मलोकिकः २४ कनशोभानकस्त्र
दः कासमस्तिहैनवापराकोवानसोतः कोप्यवमह
देवोपरक्षते कोपीतिविरात्मामदश्वरोपरक्षते
मापाभादीनिकानमवैवस्पः एवमस्यनकलवान
मातश्चनिसांख्यैवमवक्रलाकलपाशुपतादिमोता
निशाधिनः परमानन्दसारस्यविश्वपरिपूर्णानाम
पंपमातस्यलाभात २५ ग्रेतकल्पसदत्वाश्वभक्ति
पीठस्थपोषिते भवमत्नोपयोगापशरीरमिदमलु
मे उत्समग्राब्धाख्येनविश्वरात्मिकेस्वतमेणाभक्तिपी
शेषाणसमावेशामनेनपोषिते पारते मनोपसि
वकालिकान्तपोणनदेदीप्यमानकसाराममयी
कृत्वमिदंशरीरंभवत्नोपयोगायास्तस्माव
शरस्तविद्रमपिनखेवाविदानन्दवनेनुप्राविश्य
विलीयतो २६ नमादस्तनात्मभोगपरतंत्रः सदाव
मो भूयासं जगतासीशपकः सकलवेष्टितः जग
तोकालात्यादिमदाशिवात्मानामीशः ॥ ॥

स्वामीश्वरं तेषोहं तव मार्चप्रजापरनेत्रः स्मो पतदेवदि
५३ नदसाधारणं जगदैश्वर्यं स्वातन्त्र्यं च पतत्स्वाहसमा
५१ वेशावेव श्रुषं प्रमाणदेपारं तेयोपि निस्सामान्यमैश्व
र्यं स्वातन्त्र्यं चेन्मधुनरसपृषनिः ११ त्वद्ध्यानदर्शनस्पर्श
तृषि केषामपि प्रभो जायते शीतलस्तावद्भवत्पूजा
महासरः परमेश्वरं विहानन्दवनमपि पश्चेपयमपि
स्पर्श यत्त्वध्यानदर्शनस्पर्शेनरह नस्तामसमोकेषाम
पीति मा हा तावदद्ग्रगृहीता नाशीतलस्तावद्भवत्पूजाम
हास्मेवा जायते संतापहारि सर्वमेकारवदवोपरि पू
र्णेः स्रपुष्टेनवपयोमयतेश्मर्थः १२ यत्वाद्वमेवज
गतः पूजासंभोगभाजनं तेषां शभक्तिमानेव पूजासं
भोगभाजनं जगतोविश्वरूपश्यानमेव यावत्त्यातरूप
स्य पूजासंभोगस्य भाजनमाश्रयोपायस्यां ईशस्वामिंस्त
गस्य भाजनं निर्वर्तकः श्मर्थः १३ कोप्यसोजयतिस्व
मिभवत्पूजामहोत्सवः षड्ङ्गितपितनानां तो भोय
गेहूमत्वले कोपीति समावेशशालि · प्रमाणवि
तिस्वामिनिस्फुरितः षडिङ्गशेनपीति दोहाग्रयायाणात
द्वारेणात्रयाणां तत्वानां तोभइनिसविश्वविसोष
णा १४ नमस्ते भक्त्याविभावपण्णा भक्तिपीयूषवारि
एणा श्वा जो येव भवति समस्तोपकरणान्यपि तस्तजाय
श्रपकरणानिकुसुमादीनि येषां भक्तिपीयूषवारि
णा समावेशाम्तरसेन हेतुना पूजानि भवति तदा
लावनेन शिवता भिव्यक्तेः पूजा हो जायंते नेभ्योपित

मः ३१ स्वात्मैव विभो ध्याकामं शपेयां नवदात्मनो सं
त्मैव परे भक्ता मानि स्वैं ग्णान क्वचित मंश्च ग्णामन
नश्चाणाय मे ध्याविन्मा हात्म्यापकृषं ग्णायातयाशिवें
भूतानि स्मिमा संपाद्यो त्वदात्मना स्वात्मैव ध्यातावि
नापिता मंशो श्चिवारायिधात्मक स्वाशविद्वत्तायाम
व श्वयमेवोदयस्तथो निश्चिमा भक्तिप्रकर्षाद्धिवीभू
यभक्ताः स्वात्मैव परे स्वरूपे न मांति न वेते ३२ य
मेता भादि वोत्स्फुह्लेः कैश्चिस्मू नाम हान्तवे सपा मवे
नमकलानगतो संविभज्यते ३ स्फुलैरितिमहाविका
म युक्तां श्री मेरवी यन्नु इनु प्रविष्टैः सपा मवे तामस्त
पा नेन नगात समलावेयवेदकभूः संविभज्यते परि
पूर्णे तस्वानन्दमयीं क्रियते तन्मूलाभेक्ले स्थात्मैव
सर्वामूलमेव तेन संविभज्यते इति सह ३३ स्वात्मर
तापानमयाये धाभागः प्रतिदश किं देवानन्तगर्भ
लेकिंवा केष्वेव तेजनाः भोगश्च मकाराः प्रतिदर्ण २५
मिस्राविष्ठेदनकेष्वेवेति लोकशतैरपि वक्तुमशक्या
स्वात्मोपकरणी भूतविश्वावेशनगौरवं ग्रहा किम
पि भक्तानां किमच्छिवं वलाचवं स्वात्माया य इ उपकर
णी भूतं परिकरीभूतं विश्वं वाङ्मिशनववरूपं शरीरं वा त्म
वेन स्वपक्षावेशाश्चित्तमावनुप्रवेशलेनातो महाभ्रम
र्वं किमच्छ साम्रा स्वभक्तानां गौरवं वेश्माविमते लाघवेर्वं
मपत्वे नैवाश्चो वन्वीकारित्व ग्रथ्यवमापीयभेदभावतिहति गो
रवे कथं ता च वमितिविरोधच्छाया ३४ स्वात्मयातविदे
पतोमादेवास्रतो तु मः भक्तानां वीरमतायिहोभादिवदिवो
कसाम् ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

श्रामयानिविषयस्यसंवेद्यस्याविभूमिविश्रांतिदायीनि
देवताचक्रोदयमयान्यतानींद्रियाणि नेषांविक्षेपः।
स्वविषयग्रहणपरत्वं सपर्वतोभोगाकुलतानामप
वासवोयोपेतयाभिमतार्थविभक्तानामनतस्यमय
नन्दस्योगमउह्लासोग्रासयाहृकोविसवोपिभक्तानेवे
दानन्दाभिव्यक्तिरेवेमर्थः नउक्तं ग्रासमहत्वादपितत्व
भावयति यथादेवतानांतीरसमुद्रस्तोभाद्रमृतस्या
स्वपायाएह्लासः श्रयापिपूजामयस्यपूज्यस्यनागराज्ञा
त्मनेविवस्येनयस्यायावित्तेपशुकर्षापकर्षक्रमःसप
र्वतोभः ११ पूजांकेवलमर्मतंतपंशुकामश्चाभिव स
यायायापिकरसोपर्यमनमंगुलापरे यथाकामयन्
रभीष्टमर्थेप्रयतितथाकेचिन्मकलकालेणःपू
जांममतेनिश्चितामि येकेचिदेवसुयायायापिको
स्तयायानिशायोरसप्रोयस्यास्तांपूजामेवकामये
उमत्तर्पुत्वः संत्रोयपतिपिवतिसृयपवमकृवं
तीत्यर्थः १२ भक्तानामतविदेयोग्यवसंसारसंमृतः
उपनीयकिमध्येनःप्रलापर्वोमहोत्सवं श्वतविते
यंदियमसोलोकेसस्तारम्बेनसमतः किमपील
लौकिकमानन्दमुपनीयपायाप्य भक्तानांकरोतोश्री
वकपमररसमाविष्टानां ग्रचामहोत्सवंप्रतिसपंव
श्रांतिपुलाति नयाचममैव प्रतामनन्दरमक्रितासम
स्तोमेरोदयोहगनानामतादेयाविवर्तनाभिरभितोउर्न
मतामारपान वर्षिमाऊर्विकल्पेदेमाविरहूमनेरना
दमये पायपायमहोपवेतिजगतिमाघास्तपवाम

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

गाशति १८ भक्तिलोभवशादीशसाम्यभूतेर्वनेव
पि विरहे माघनो याव दीनता याः परेफले लघिसं
म्यभूतेयद्भक्तिलोभवशात्समावेशावेव यपादर्शनम
शोवस्याविस्मस्मार्वनेनत्रिसमाश्चर्ये देमाघनो भव।
तिनकोविहीनतोफलानि श्रेयोयांसेतदाकांतपथा
नेमेव न केवलमेवं यावस्मतदीनतायातोकि
का: परेयर्यैतिकमानन्दरूपेविभवादिफलस्यापि
फलभूतेपरेव पूर्णफले १९ उपचारपदे पूजाकेघो
विनस्यशमये भक्तानां भवदेकान्यनिर्हेतिपसर
स्तुस: केषांचिदितिभेदनिष्ठानां वस्तवामेयेकदोप
पदे ग्रामस्तुपचारपदं प्रक्रियाभूताघनोयायमा
नमेव भक्तानां भवभेदेकान्त्यरूपायानिर्हेतेसमग्र।
मरोविकाम: स्मरति वियोगमानापेतपाशुलिंगना ५०
श्रेयसंवेद्यरूपाचीभमात्मादानिरर्गलेः विनस्यमा।
नालभते श्रतिह्योनयिकामपि पूजायामनागपीति
कर्तव्यतान्यथाभावेप्रत्यवायः प्रक्रियाशास्त्रशक:
श्राव्यर्थेषुनरिदं भक्तस्मादेनसमावेशावेवयेपनतिर
गैलेविस्मरयतिकर्तव्यतादियमेरसंवेदरूपाण्यसम
नसण्वर्चाविनस्यमानाप्रसादमाणकामयोनिक्रिया
निषेसंभाविनमण्यशक्तासमानोयतिहांसमण्यनाभि
मुखेनावस्थितिंनापिलभतेरसमनुनयति धः स्याउम
किरमासादलेयीभूतमनत्तुलो शंभोत्वमेवनानितः
पूजानां किलभाजनं स्वाउस्त्रमकारमारोपभाक्तिरस।
तस्यास्वादेनत्वधीकृतेवानितवराचस्यपत्मानसन:
च्यवनेप्रसरोमास्तो ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५८

59

पूजानां विशेषणक्रियाणां नामसंनलिनोद्दृश्यन्तवि
नस्वमेव विराम्नांशंभोःश्रूयानिपेभाजनमाश्रयः
किलेतिशंभोःपतदेवशब्दस्यतरमर्थः ग्रामस्यवला
देमेंदमयवेनेदृशंवोपाश्वनाभावात् पूजानामिति
बहुवचनं विविधविशेषाणि मारनाप्रथनाय ५२ प
रिपूर्णानिषुष्टानि भक्तिरुपिराणिव भवपूजाविधौ
नाशसाधनानि भवन्तमे भवतस्विनाश्यस्यपूजावि
धौप्रवर्त्यकार्ये धामवांसं समस्साधनानि वस्त्रादी
निकरणानिपरिपूर्णानि सद्यादिदेवी वक्रेलासम
यानि श्वनपवविनसीविमयसाशुद्धानि भक्तिमति
विशेषणावेनवन्सेवापराणि कदाचिदपिपाशव
वासनया स्पृष्टानि स्पेशाणि नि समीहरूपं व भवंति ५३
इमामेवदृशांविमृशन्नाह श्रेशोष पूजा सकेशोनमू
नाकर्माणिप्रभो ब्रह्मोकरणानसाधकारापिलस्मीर्द
इंभते शर्मानामूलामयमस्मादि प्रभवपील: श्रेशे
षाणां पूजानां विविधाणां शुष्टिदेयादिपदविशेषती
नांसकेशोशामनेगांजस्पत्वपूजाकर्माणि विदान
न्द्रवनश्रीमर्थान भैरवसास्पविश्वांतो करणातून्दम
रंमेव कस्याहोकापिवसेविल्लादिकालस्मीर्दंभि
विजंभते स्फुरतीति महार्धपरिपूर्णास्यास्यमारोपरे
शवषीणाइमानि सहमान्यत्रसंति ५४ पदपेशालि
मानाध्यतेवविकिलहश्यते विशेषणापिपते पर्यरंप
भेपश्चनप्यमे पेशालिमासरलमानवेवेतिविवन
नेनसर्वषामात्मनोविशेषणोपिसदाशीवादीनाम

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

पिशाचीभूर्धपसेसमाविश्यसेत्तमसेनिरर्गलमा।
त्मीक्रियसे ४४ सदामूर्तोदसूत्राद्राभावाघद्राप्यभ
वतः रुकेयान्मेयशास्त्रसमवत्नजामहोत्सवः मूर्ता
भावोघटादिः अमूर्तः सत्वादिः मूर्तौ भावौ घटादिः
कपालादीनि अमूर्तस्वभावोविकल्पकल्पितप्रसम
प्रतिषेधात्मातननेऽर्यावत्‌ इतिसमस्तभावाभाव।
परमपरीक्षयेन्मजे हि सर्पः भवन्मूर्तामहोत्सवेक्ष
हिंस्रोत्सवः भावादिमादिकाल्पस्त्रपेपंचमो ४९।
कामक्रोधाभिमानैस्त्वाप्रुपहारीकृतः सदा येवंयति
नमोस्तुभ्यंत्वेषांतस्योसिततन्वतः सर्वविकल्पनीनोका
मादिभिः स्त्रीकारोत्मेषामेवोपादानं उपहारीकृते वे
वार्यवत्ये वादिते त्वतन्नत्वत्सोसिति महामर्षमयेत्रा
येषुक्रोधः सर्वमाधिपरमाभिधानानन्तवश्री मनम
हार्थमायोक्तिमेयमुइसोभ्येपेच्छाकोदस्यानीयः स
ते अशेषवासनाप्राकिरमादिकस्यापिसंतवेलोक
वद्भवनमेनिजनिजेपुअस्मिनेवजगमाविवकतपा
नायानासमुहुसम नकापिगतेत्वादयत्नवग्रता
अप्यवेक्षाकानसंति उभयमसमंसशपाश्यायो
णः श्रीविश्वावर्तेसेवेषमारः एवमन्येष्वपिस्तोत्रेषु
वेत्रायंवक्र्नविनमालि नतस्माभिनोचार्यंतमितं।
ले सुकान्येवान्तसरामः ५० जयत्येषभवक्लिभाजां
सूनाविधिः अरः पन्नगोः क्रियमाणोपि रत्नैरेवोपक
ल्पते अपिभिन्नक्रमः इत्येोरपिक्रियमाणापोवङ्क्लि
भाजांसूनाविधिः रत्नैरेवोपकल्पते सर्वविक्षोभप्रदो

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

भवति सम भवद्भक्तिभाजो ऽवस्थावेशशालिनां परःश्र
णैः स्वजातिविभिन्नयति इति शिवं ४८ ॥ इति श्रीस्तोत्रा
वल्यां दिव्यक्रीडाबहुमानं नाम नि समादशं स्तोत्रं वि
वृतिः ॥ ॐ जगतो ऽन्तरतो भवेत मायामाश्रु नयेत तद्भव
तो ऽन्तरा हृभेत्य जगदीशातथैव भक्तिभाजो न हि तेषु
मिह हन्ता ऽस्ति किंचित् हे जगदीशाय तथैव वा विह प
रमात्मनो भक्तिभाजस्ते भान्ते जगतो विश्वस्या
न्तरतो मध्याद्भवत्तमामा प्रकाशमानब्यवहारपदा
देव प्रकाशरूपं त्वा ऽलक्ष्या पुनरेष्यन्त जगद्भवनशिह
पस्या ऽन्तरतो मध्या ऽलभंते यस्मात् एषां भक्तिभाजां स
म्यकसमभिज्ञानविश्रान्तकत्वत्स्वरूपाणामिह जग
ति हेरनकिंचिदस्ति सर्वस्य स्वागुकल्पत्वेन स्फुरणं
त तदर्के येषां ये पश्यन्ति सर्वेच सर्वेव माय पश्यति
रमादिगीताम् १ क्वचिदेव भवा क विद्वानो ऽल क
लार्थक्रमगर्भशोभयानां परमार्थपदे त्वनेव देवा
भवतो नापि जगत्त्रयस्यभेदः क्वचिदेवानुस्तो क
विदितितदुपावतार्या भोगिवभवानीयराशाक्तिः स
कलः शिवादि क्षितिपर्यन्तो ऽर्थक्रमः प्रमेयराशिगर्भश्रः
शिबिका वीजवत्संस्ट्रेया यस्याः परमार्थपदे ग
लितकलना यान्ता ऽतिकान्तहृद्योजगत्त्रयस्या
पि भवाभवाति भवान्मन न्तलेनाभेदो ना ऽस्ति किं तु
नः शक्तेः २ नो जानते सुभगमप्यवलेपवशा लो
काः स्वयं त्वस्तुभगाति खिलाद्विभावः तेतः पुनर्ये
दिदमयतमप्यैवेति नैवात्मरूपमिह हन्त दहार्हतो ऽस्ति

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

तो कालावदेवालोपवेतः सेतः सुभगमपि चिदात्मकं
रूपं भावानां न जानाति यत्र यत्नेन सर्वथा निश्चये
न सुभगा न त्वकृष्टा एव निखिला सर्वे भावाः प्रकाश
माना तेन न चिन्मयत्वात् पुनरात्मा भावस्वरूपत्वात् न आ
त्मरूपं मात्मनोपि रूपं वेदितनमप्यनमपि चेतो यत्नेन वा
चेति समावेशपारा उरुत्तारणार्णकाकोतमपि
यत्रिदेकान्ययनमजने नहेतोस्मि व्यापाविनोस्मीति
परिमितिसमावेशप्रकर्षमनुभमानस्यतामलतः यतु
क्तिः ३ भवन्मयस्वात्मनिवासलब्धसंपद्धाम्यर्चितस्तु
ष्टदृष्टिः नभोजनाच्छादनमप्यनुस्तमपेक्षते यत्त्वमा
हं न मामि सर्वाविहरूपः सक्रोतरूपयस्यतया भूते स्वा
त्मनि निवासेन विश्रामात् तेन संभवेणपरमानन्द
भूतिप्रसरेणाभ्यर्चितो गाढमभेदनावष्टब्धो त्रुष्टोद
श्रीयेन तथाभूतो जनस्यापि भोजनाच्छादनमपि नापे
क्षते प्रमयदहानहेतिस्थिमात्मवहारानपेतः सु जाप
रपवनमहं नोमि ४ सदाभवदेहनिवासस्वस्थोप्यं
नः परंदसनयष लोकः नवेक्ष्यानकरुमेयथपथ्या
मवद्दर्शनानन्दमयेभवेयं सदाभवदीयेदेहे उपवे
ने स्वरूपे निवसनेनेव स्वतः स्वस्थः आनन्दमयो
प लोकः नवेक्ष्यापाभेदप्रवाहरूपपानवनायाश्रमा
श्रनः परिमतिशयेन दस्रो नउःखिरायासितेयतप
वेयस्मान वेल्लानजिह्वत्तयाज्वकासितेविषयेन मे
वमक्रूस नदितितथाकरु यथाहं त्वदर्शनानन्दम
यः स्यां ५ सदासोदितग्रष्मदर्जिपय्यहद्यस्जामनपा

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

नसक्तचित्तःसकलार्थशयिषहंमेवेषंशुखवसेस्पर्श
६१ नमात्रलोकयात्रः स्वरूपेनचप्रपयत्नमेवइदिमाया
शुष्करंचित्रिस्त्रानंतसमावेशसेपत सेवामनणानेन
वसक्तविशेविश्रांतिमनसः सकलेशुहेयापादेय
यभिमतेषु शुर्थेवयेषुव्यवहारेषु ग्रहंमुखवसंस्प
र्शनमात्रलोकयात्राभेवयस्मान्नमोल्लासमाजगत्य
वहारः स्यां ८ सकलव्यवहारगोचरेस्फुटसमन्नस्फुरे
तित्रयिषभो उपयान्यपयांतिवानिशंसमवस्थानिवि
भान्सर्वदा सर्वदासदा ज्ञानिशंनिविरासंव्यवहा
रविषयस्यात्रमेसतन्वियिशिहस्पस्फुटस्फुरतिसति
सर्वाणिवस्तूनि उपयांति अपयांतिवस्तुमाना
निमहियमाणानिवस्फुरंत नदाविघ्नोहं सदाभा
वसर्वोसंहारकृत्स्वामिन्नर्थः उपयांत्वपयांतिवेत्ते
याठ आगच्छंतापि दैवंतानिविभववहितीयमाना
एव नन्यवस्थितिसत्तामपिभाजमानाभान्वशंत
यात्मिंयं वपवार्थे उपेनोविनश्यन्नलोकवयथा
वज्ञानि नथाभावितितथापान्न ९ सततमेवनवैवश्च
रस्यवाग्रहितोविवरेयशक्तिसमावेशशालीस्य
महेत्वया तथाल्वोद्ध्यमासमभवंस्समेनवि।
नयेननुयचभवन्मयः नवैवसंग्रहितपरस्व
केशाकृपदेविचरेयशक्तिसमावेशशालीस्यां
श्वयवानयाविरहितःइतिशंभवसमावेशमयः
श्वयवाभवन्मयस्त्वहृयोविश्रुकृस्वभावायनवि
शेषनसर्वाक्षिषेणवर्तमसन्तणलवोपिममाभूदिम
तोरतरस्या॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

तिशयदशावेशापरमितत्‌ नत्तुवितर्के ८ भवदंग
परिस्वंगस्शीतामृतघटैर्भरितेसमग्रतोपि भव
दर्शनसंपदेहमङ्गालवसंसाररसरोगव्रेचरंति न
वभङ्गाभवदर्शनसंपदानाद्दिग्धांतिनस्यापलक्षि
ताःहंसंसारसरसोभवत्समुद्रस्यान्तरमध्येचरंति
ख्यवहरंति कीदृशोभवदीयान्यसाक्रिदृपासंगाम
रिनःसमग्रान्तर्बहिःस्वद्भूशीतलैङ्गुःस्वावलतापाप
शान्तिरैरमसमग्रदैरगनस्तोल्लासैसमंतान्द्रवितघ्रिरिते
इतियावत्‌ ९ महामंत्रतरुछायाशीतलेवनमहावने
निजात्मनिसदानायवमेयंतबृहजकः महामंत्रः
परवाग्रूपःशुद्धाहंविमर्शमयवशक्तिशास्वाशनेःप्रस्र
तेवानन्दनस्तसच्छायपाकाभ्याशीतलेभेदमनापहा
रिशिवनमहावनेन्वेमर्वहिरात्मामहावनेविश्वलीवि
श्रांतिस्थानतयनिजात्मानिस्वस्वभावेनायसदानव
दृजकत्वदर्वापरोवमेयं स्थितिंविभीयां १० यतिव
स्तत्पमस्तजीवनःप्रतिभासि प्रतिभामयायया स
मन्नायतयापराःप्रयांचजनेनयचयस्थूलशोभितःप्र
तिवत्वप्रतिभावंसमूतजीवनःसर्वेषांजीवानांप्रमि
त्येयघाप्रतिभामयमविहूपोनीलादिग्रहणात्मथा
त्वपपत्तिमानिभासि प्रमत्तामिततोपिवत्तन्तःस्फु
रसि मघ्यामबशामस्पनापञ्चरोग्रेमवेचनेयचयणास्थू
लेनवशोभितानिरतिशयपासापारणामितानेन
सम्यक्त्वाभितानःसंप्रयांचजनप्रकरीभवसमावे
शेनस्फुरसमानःनेचयघस्थूलेप्रसापारणामितानोपि

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

नत्वराणपरेनपुनरशाकारोभरः समस्तजीवनरुति
योगेशे ॥ अभिमानवदूपहारेनोममतामाकिम
रेणकल्पितं परितोषगतकदाभवान्ममसर्वेश
मेवेदृशः परं अभिमानोहंकारपवकः स्वाजीर्प
कस्तस्यापहारोभगवत्यर्पितोवराहंभावग्रहणो
ननःकोहशान् ममममेहेश्वरःस्वास्तीमेवेममता
प्रधानोयभोकिरसःसेवाप्रसरत्नेनकल्पितेसंपा
दितान्ममभवाम्मिलोपगतः असन्नस्तकदासर्व
वदशोदर्शनमायदेविश्रान्तिर्भवेत् गलितदेहाद्य
भिमानेनन्मयमेवाविंशमातात्कर्पामिमर्थः १२
निवसमपरमामस्तानिमध्येभवदर्चाविधिमाप्रमय
चितः सकलेजनेन्हदमावरोयरसयन्सर्वेनपवा
किंचनापि अहंभवदर्चाविधिमोरमग्रचित्तश्राम
कस्मपरमामृतानिमध्येचिदानन्दयनसदृशान
तिंवसन्सकलेननश्वनलोकचोषितेश्रावरयेकी
दकस्सर्वेनःसर्वेषेवमप्याकिंचनाप्यलोकिकमा
नन्दस्वरूपममौहरसपमास्वादयन् १३ भवद्दी
यमिहास्तिवस्तुतन्वेविवरीनकारवायपायमर्थी
रदमेवहिनामरूपवेषाभ्यममेतेस्योमियस्मान
तिरूपमितिपनदोमि मेवास्तमनसार्थेनतेविवरीतं
काश्वभाविमामत्याशेनकश्चितपतोपावदृयमनेदं
वारयितंप्रक्रमामहेनावयद्रूपक्रमविचारस्तनदीयमिदमेका
सामान्यप्रभावमनुभवसिद्धनामरूपवेषादिमहेश्वरात्स्यादिनाम
वि॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

वनेश्वरे सर्वविस्फूर्जितमहानादिकारिणी वेश्म आदिश।
हृगात्मर्वेतातास्वंतेश्नारियमेः ततश्चममेवस्क।
विनिमद्दतेसमावेशवेवश्णपादनेनविस्मृतविवा
शनस्मात्संपादयति श्रुकंचैतत् यतस्वंद्दतीतिद्द
शेत्वर्थनामा ९४ शांतयेनमुत्वलिस्तामनाभक्तिसं
भृतमदेशुतेःप्रभोःमोक्षमार्गेणफलापिनार्थनास्म
येनेहृदयहारिणःशुःभक्तासंभृतामदेयश्नेशुत्व
तांसेशुविषयेशांतयेऽः स्वनिह्नमयेयाशुत्वलिस्तं
भोगस्पृहासामनागपिनास्ति भक्तिसंभृतमदत्वादेव
नेश्वप्रभोःशुद्धनिमातात्क्ममस्याग्रेमोक्षमार्गेणफ
लांछ्येनानुसर्येते कीदृशस्य प्रभोः हृदयहारिणोमा
यापमालनाशमयतः श्रनएवयेपांहृदयमेवहृतंते
कथमनमन्सरेशुरितंवासमावेशपरतेवोक्ता ९५ आ
गेतरदृशायवापरायापिकावनमनागवस्थितेःम
क्तिभाजनजनस्मारविलावत्तनाथमनसोमहेत्त
वःप्रवस्थितेजगद्वघ्यायात्संवेधितोयाविस्तागार
स्वमसशुमदशामनागितिसंकविनापिसामर्वाभ।
क्तिमनस्त्वन्मनाथमनमस्त्वदपिहितविनस्यमहे।
स्तवोमहाभ्युदयस्त्वन्मनाथनादेव ९६ श्रामनोत्तव।
लयस्यहृतयःसर्वतस्थिथितहृतपापिनः त्वामवा।
स्यहृदृदीर्वसेविहेनाथ भक्तियत्रसोमयांकश्चे हे
नाथश्रामनेनानमःपर्यंतमत्तवलयसंदियग्रामस्य
हृतयोद्यापाराःसर्वशथिथितहृतयत्र्वतात्रपिपा
त्वाभक्तियेनेनमोक्षणामलक्षिणांतांचिदपश्राम्ह

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

ह्वा अशिषिलादीर्वीश्वत्वेदेकात्म्येनत्वद्देवावस्था
स्त्रवः शुद्धेवापरपः कथमितिस्वात्मन्येवास्यविस्म
यः ९ नचविभिन्नमसृज्यतकिंचिदस्यपशुत्वेनत
द्वचननिर्दिंते शुद्धवइः स्विचभेदिवसर्वेषाण्यसम
विस्मयधामननमोस्तुते स्वादिसर्गादेतवधानचैनव
भिन्नेकिंचिदसृज्यतसृष्टेनाप्यस्तिस्वतोविभिन्नंकिं
चित् शुद्धशक्तोप्यर्थेसर्वेस्वेवममानत्वेनविस्मय
नाइन्दासेभवः शुद्धवशुद्धेनरूढः स्वरूपाकिंचिन्निर्मि
ते उक्तादेवदेहतोः किंविश्वं हास्तिपाशः शुद्धेवसर्वे
षेवरूढः स्विचभिन्नेवशुपिरेवशक्तार्थः त्वदेकात्म्याश
माभित्तानादेवंपदेवृत्तामममविस्मयधामसुसामान्य
स्वर्थभ्रमेनेत्वम्येनमोस्तु १० स्वरानिषेधयत्स्वदास्तनमू
रणोच्छलितधीनविकल्पमलस्यमे दलितद्वैध
संशयवैरिणस्तद्धवनोकनमस्तुनिरंतरं स्वभावि
धमायानिषेधयत्स्वदात्तदुद्योतितदर्शनस्याश्रमेनेनन
दद्यधीपूषेणायमपूरणोतेनोच्छलितमभुस्थाविन
मनपववीतेविकल्पमलेयस्यनथादलितभ्रूर्णि
नोद्वैधसंशयपवैरीरिपुर्येननाटशः स्तनोस
मनदवलोकनेचितननत्वदात्मस्फुरणानिरमरेव
नमस्तु ११ स्फुटमाविशामामध्याविशेषसननेना
धमवंतमस्मिपस्मात् रभसेनवपुस्तवैवसातात्म
रमास्तत्रिगतः समवेषेषं देनाथतनावस्फुदेस्फुरवं
ननुगदिनत्वेनसमाविशा शुद्धानस्वरमेवविपत्व
पिसत्वधजातसामर्थ्योस्मि श्रद्देमवंतेमननमाधुविशे
षण

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

त्वावस्थमेन स्वीकरोमे वेति नियोगे लिट् । यस्मादि
तिपूर्वं सति परमामसतिगतो ऽतिनि कटं शमस्त्वैव
रमसे न नरं या मा ताहृ ३ मा निके त्वरूपं समग्गवे
षेपं समा विशेषमिति यावत् ॥ ५ ॥ नयिन स्तुतिशक्ति
रस्ति कस्या प्रृष्णवा स्पवयतो ऽति स्वत्सोमि सततं ३
नरस्थितं मसे लघ दवि श्रान्ति विलोकये यमीश क
स्यापीति व्यलपें रसूरादे शपभेद मयत्वेनाविचन
परमेश्वरस्य प्रसमाभितानात् श्रुति स्वदरतिवि
दानन्दघनस्वात्म रूपता वति स्फुरणोयोरूरयह।
रीश्रुतो यत्ता मामात्मानेप्र यभिजानाति न स्पकस्याप्य
सामान्यस्य त्वयि स्तुतिशक्तिरस्ति व कस्यापीमाव
र्षियो ज्य समस्र ३ नः स्तोत्र मत नमतं नमेन दर्शिते वो।
ज्ञि नेयद शविश्रान्ति निर्विशामितामीश समयवलोकये
यं साता ताकयामिनि शिवं ॥ ३ ॥ इति श्री स्तोत्रावल्यामहं
कारनाम समृद्वादश स्तोत्रे विवृतिः ॥ ॥ ॐ शार्थनामू
मिकातीत विविचफलादायकः जयत्यपूर्वं ह्यामातः
शिवसंकल्पपादपः संकल्पन उचाज्ञिनमेवददा
ति शिवस्तुशार्थीयित्वमशाकामपीत्य पूर्वं ह्यमातः १
सर्वं वस्तु निवयैक निपानात्मात्मनस्वदशिवतां कि
लतभ्यं श्रस्य मे ३ न रसा निनप्रानसा नत्वामेवघट।
मेपरमात्मा त्वदितिवनः स्वात्मनः सर्वार्थैकाश्र
याकिल विश्वतभ्यं श्रेयाति सदा सरूपनिभालन
प्रवणास्य समस्र ३ नः पं तभ्यमात्मा त्वमेव निजश्रा
त्मा संबरूपेन घटमेवधुर्यान समयेनप्रकाशमे

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

६४ इतियावत् २ ज्ञानकर्ममयविशुद्धात्मा सर्व्वेष
64 परमेश्वरएवस्याहपुस्तानिखिलेषुपदार्थेषु
नामनमेवकिंमुतान्यत् सर्व्ववस्तुषुविशुद्धज्ञान
क्रियात्मापरमेश्वरआत्माएवसर्व्वेषांसर्व्वेणाप्र
कारेणानदेशानपेक्षानेनवपुः स्वरूपेणाद्दलीति
संभाव्यते एषइतिस्फुरद्रूपः नानाविविधकार्यक
रणानांनानादेशस्वरूपाणांवस्तूनांकथमेकेष
गात्मनासंभाव्यतेइत्याह एषवस्तुष्वन्यथाशुननो
मेवसंसेवनमेवाकिंमुतामन्कार्यकरणास्वरूपा
दिकंप्रकाशमयत्वेविनाकृत्स्नाप्यसिद्धेः शुन्यस्य
माध्यार्थं ३ विद्यमानतिमिषाणेनफलेनतद्गात्म
ना अभिलीयपथ्यानायसमस्तनत्वनमयोगतिः विष
मातिसंसारनापंचमानियस्त्रहशात्मानंस्वाहा।
कारद्रूपःपक्कात्वनमाभिलीयफलेनफलनत्वन्मयो
न्वेदेकरूपागतिः प्राप्तिरस्तु भक्तादेवरत्नगमनमि
तिवत् न्वायस्यपाजयितुरतोक्षितियोस्ये अभि
लीलेतियादेस्कुरश्चिरानन्दविकासेतिप्राकवत्थं ४
भवदमनचरणाविंतारत्नत्वतान्तंकृताकदासिद्धेः
सिद्धुजनमानसानांविस्मयजननीचेदेनममभवतः
भवतामना: अपूर्वचरणानानाक्रियादिमरीचयले
शुविनाशुनःशुन्नैर्मालनेसेवसर्व्वसंपत्पदत्वाइत्व
ततानयानेकृताःसंग्रामनदावेशशोभाकदासम
दर्शीसिद्धिरेतवमनसकाशात् कोदृशीसिद्धजन
मानसानांयोगिविज्ञानोविस्मयजननी ३ कर्हिनाथवै
म

तेश्वत्वविमलेनावभासेन समवलोकयितासि यन्नव
मस्तत्रमपूर्वयोनिसंजयतिविषमशेषं सु
र्योनावस्थितस्यपश्यसि किं कार्हिनाम विमलेश्वल
विश्वपरिशास्करूपेनवसमवलोकविमासिसार्व
कोशिखामि भ्रमन्तत्रमानन्दप्रसरसपूर्वमत्तो
किंकेलोकयितलोकारूपंविश्वंनिमेजयति १ध्या
नमात्रश्रुतिंतनवरूपंकर्हिनाश्चपरमामस्तत्रैग।
पूरयेवदविमेदविमोत्ताख्यातिहरविवर्णा।
सहामे वदविमेदपवविमोत्तोमेदवस्यापगमस्त
स्मास्वातिरप्रथ्यातदीपानिहर्षाणिगतनानिश्रोका
कामयानिगनानिकार्हिकदामेध्यातमात्रम्रदिने
विनाससमनतरमेवविकसितंसनवसंवेयिश्रूपक
रिसदापरमामस्तपूरेगानन्दविसरे॥ पूरयेदामा
वयम् ॥ नदीयाश्रुत्रमासंगसमन्कुवापलंनार्य
पिमेमेननाथकर्हिस्यादसशीघ्रतः॥ नदीयाश्रुनमे
रस॥ परिश्रिवसरलदामेगसमरवंतेनापि संम
ऊचापलंगलितस्वर्योनं श्रयापोमसहकदासादिन
पिसमावेशकार्हिशीघ्रंस्यादिमतिगाढांकवपरवे
प्रकटयति ८ मास्रुकककष्टकामेवयरेसर्वाणिमा।
र्वसा नवोपसमन्नत्रानिहेदानष्णापनेमम नवोप
हम्नत्रानिविनमेयनयन्त्रयविशपश्रुर्योमेसमा
वेशंसस्कारसासादामासादिमानिपरंसर्वकाल
सर्वाणिहदानिशीलोसादीमस्थापनेन श्रुककष्ट
कावेवशुनरहयसपर्णमस्तनामसरणनाहत्तउस्वाउप ६६

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

६० 65 याणिमामेवं ९ नायसोऽशुध्यमायांनविशुद्धात्मव
रश्मयः यावत्कायमनस्तापनमोभिः परित्यज्यंते
ताम्रुध्यमायान्नदेहादिषयांनिमम ग्रस्कारंनशु
द्धाग्रवग्रहूपरारश्मयः शाक्रयः कायमनस्तापन
मोभिरितिकायमनस्तापापवनमोक्षिनेः परित्य
ज्यंतोसमंनामग्रपतो ९ देवशमीद्यावत्मेनत्का।
गेपरिपक्रकाः परमार्थशुभावग्यभ्रूयासर्ग्रणान
स्कराः प्रसादः भागवत् त्वमागेपरिपक्रकाः परमा
र्थशाक्रभूमिरोपिनोनपूवपरममर्थविदमेवंस्व
सात्मपदंत्यनुपभोग्येसपादयंतिपेशुणसमा
दयपवनस्कारान्तेवग्यभ्रूयास्तुः ३३क्ते शुणादि
स्वर्तनिध्यत्नः स्वत्मसापरिपक्तिनशति यसीदभू
यासीरितिलोनितो सेभूयासीविशिष्टायार्थनोगम
यमः यथात्मनीद्धिः माहेलोहिवंवनेकमेयतिद्ध
गत्पवमशापिमन्नेयस्वामितिपमवेवोरावरणा
भवंमीतिलोकिकोर्थःस्पष्टपव ९ त्वद्भक्तिसधर्म
रमीनसमापूर्यतोसमाश्राविभोयावदिमाउमतं
निःशेषासारवासनः स्वना मानंसविमंमरश्रश्रसं
गः क्रस्लिताः मरस्यण्मसारेः यरिनेश्रमारवासनाः
कनत्कवासनाः त्वमाउमत्सपमेवउयंनेवहि
निश्वरीति ९ मोतदशायांभक्तित्वायिकृतश्वसत
पर्मणोपिनसा रामतिनतोउश्यामारोपयतिसि
द्धिभूमिकामनसं मोतदशापरमशिवनालीव
नुक्रतानशुक्रापयतापदनेनेवोक्तेनसामामा

यद्दशाःइममनुककलावयं ननःइतिसमयर्मिल
इति श्रुभमभिनानानम्नःपम्प्रज्ञुरूपामिति
प्रावकद्दशाकिसमावेशमयीपरसिद्धिभूमिनेव
प्रभुदीसमावस्यस्तुःस्करणात् ११ सिद्धिलवलाभ
लत्रेमामवलेपेनमाविभासेस्थाः तामस्त्वद्भक्तिम
रवेश्रीहृस्महणिमादिपत्तोमोर्वः १४ शैसमावेशा
न्मकसूणीसिद्धपेत्तृपाभेदमयाणिमाद्यः सिद्धिल
वाल्लस्यामेलत्रेमामस्थाः श्रवलोपनेतिसांसिद्धिलव
लत्रमाकलयमावनेपत्र्यांशतेयावत् नतुपरम
शेनपसायकानोसिद्धपवोथानमरंभस्माभागवी
शिवंश्रनेदिमामग्रायभशीवैनवसूयनेनर्कमयारू
चिरिम्याशवाउक्तिमहश्रीहृस्महणिमादिपत्तादनंर
कालांतरयमोत्तस्वद्भक्तिसुखेवत्समावेशानन्दस्पु
रतः स्तामः श्रूयस्याः १४ हावस्यमेप्रसीदत्तभगवानन्
वेदेवतनुयावेदनाद्विभुवननाथोयस्यननत्माहशा
हशोविषयः पतावदितिननश्रूलिमादिप्रसीदत्तश्रुति
भुवनेमात्वत्यसेमसंभाविनस्यफलस्यननफलेस
हशामितिनन्नूहशोहशश्रुतिलइः १५ नहृतुस्तुतिमया
रसहृशोमानमेनवपरामृजनयमे सामकेविकसद्
त्यसेदेवमयम्भुक्तिमथ्यातिलोकं पादाम्बुजयुग
प्रागवत्तविकसद्दरसंकोवमुद्रात् मधुपरमान
नरूपंसापुर्यस्तिलोकमनोर्किकं रसहृशोंचमा
नसेमुजेविकसन्मधुसवृति ९८ श्रुतिमेप्रभुरमो
ननकोयग्रंवकोयननतीवमवानी ॥ ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

६६ 66

नद्वितीयश्इहकोपिसमास्तीत्येवनिर्द्धारिततमोस्विवरेयं
श्रमात्वितिचित्तेनामेयभुवनश्शाहकोजनकःश्रमात्वे
ह्लासकश्चश्चर्वकःतथाभवानीयशशक्तिर्जननी।
प्रभुश्चास्त्रिइहशैवेयव्रतत्वाभिज्ञातमाहेश्वरस्वरूप
स्यमेश्इहजगतितन्द्वितीयःकोप्यस्तिसमेतिशेषः२
मेवयतावतैवनिर्द्धारिततमोस्यस्वैश्वप्रवितोविवरेये
विद्वेरेयामितिशिवं ८ इतिश्रीस्तोत्रावल्यामुन्मोत
नाभिधानेस्तोत्रेविवृतिः १९ ॐनाथंत्रिभुवननाथंभू
तिसितंत्रिनयनंत्रिशूलधरं उपवीतीकृतभोगिनमि
न्दुकलाशेखरं वंदे त्रिभुवनेशाख्यत भूतिर्विभस्म
यीविभूतिस्तयासितंसंवद्धेषित् वन्धनेश्यस्यासित
शद्वःश्रीलिङ्गब्रात्ताकियात्मानिनयनानिषस्यमे
होश्वरनदेवोःप्रज्वालज्ञानरूपस्यत्रिशूलस्यधारकं
उपसमीपवीतीकृताःविशेषेणशश्राःकृताश्चभुजङ्गी
नाःतथापिहिःसूजातिरताश्शभासननेकांतिमत्तुःकृ
तासंहृताश्चभोगाःपापग्राह्येन श्रेणीवीगतीत्यस्यपत्र
योगः इन्दुकलाविस्वजीवनीचितिशक्तिशेखरप्तुत्वे
नृपयस्यसमग्रमेयमयीइन्दुकलावासातेमप्रश्यन्दे
नत्वाशेखरःकोऽर्थमहार्यमेद्भनयप्पतेवन्दे इतिप्रा
ग्वत्वात्मकमेणास्येहार्थः १ ॐमिनिजितत्वविनिस्र
रंद्रूकपरिवेशयवलपरिधानम् विलसत्कपाल
मालाकलितन्टोत्तसवाकल्प निजततत्त्वभिन्नमयरूपं
तनोविनिस्तरस्त्करं भूकपरिवेशात्सिभुजप्रस
रसरपवधवलंपरिधानंप्रावरणीयस्य उन्नतरत्नाहृ।

नि:शिवृशनिश्चिमास्वशक्तिवेष्णसननतेमासि।
श्मिमर्थः विकसेमासात्मनियोजनेनदेहीप्रमा।
ननयाविलसेमास्कृरंमाकपानयासहाशिवादिस
कलाकाशेषप्रमातस्तुइमात्माकस्मितेनेतात्मवर्ह
नेयविर्जभाभ्युदयग्राकेसांमंश्नेयेनवासकमेण
स्पष्टार्थः २ वन्देतान्देवतेयेषांहरस्यष्टाहृशोविता:
हरेकमवणा:मायासदासोभाग्यममना हशोविर्न
सहिसेहागानुग्रहादिरूपाहरेकमवणानिमनन्स
मावेशरसिका:प्राणजीविते शतपवसौभाग्यसम
वे परमानन्दशिवेनविश्वस्यहृणीयनात् ३ कोटि
नेनवमहेश्वरनाया:शृष्टतोमहिदमेवयथैतत् २
श्रमावश्चटितेशुपदानेषात्मनापरमुपायमुपैमि
समावेशात्कोशलाजगत्कोऽज्ञानेनयस्पतश्यमुक्ति:
नेवमहेश्वरनायाविश्वशभूनाया:शृष्टनपवोपर्येवं
मदिदेशोऽस्मिते यथेनदितिप्रदर्शनार्थ ३ श्रमावश्चटि
तेषिक्षयेवसंपनेशुपदानेशुभनकर्मसत्वदीयपं
वविपक्रनात्मस्वचतितेषदृमात्मनात्स्वयमेवप
रिस्फुरलनुपायंस्वबलात्कमणात्रुसेपियासोमिवन्स
मावेशात्नाविद्गलमात्मनास्वदहे पंचविपकृत्यकारी
पनुतवायरेकोऽस्मिनमिमसर्थः पवकवाभिमकम:४ व
हाविविश्वकमेमामिनिपतिकोमेमति नवनायकियो
भूयानानन्दरससंभव:विश्ववर्षेयनत्रामनुनामहनगा
नोरयानिविश्वात्मनामिकोऽइनेमतिनवाकियोभूयानि
मनमः मानन्दरसात्रुरूपमेवमवे: कोऽइतियाम्यवयहिवे
मो

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

६७ ज्ञानस्यापर्यन्तपदानन्दशक्तिस्वात्मनस्तयासतया।
स्वातंत्र्यनक्ति ग्रतषवनाश्येत्यामेशरणे ५ कथंसम
भगोमाभूद्योगमार्गावलम्बोहरः हरोपिमाभूदय
किंगोचरः परमवल्लभः स्वभगः सर्वस्यस्पृहणी।
योगोचरः परस्याःशक्तेर्वल्लभःस्पृहणीयःसग्रान
न्दघनःस्वरयाभयारिकयालिङ्गितःस्वर्थःस्फुरःसमा
वेशचमत्कारेणहृदयपद्मीहैनयदस्यसंहृतोचयः
परशक्तेःपरमवल्लभएव ६ ध्यानामृतमयेयस्यस्र
त्ममूलमनथंरसविलुलितास्तथाश्पालस्यकस्या
पिसन्तोःयस्यसमावेशशालिनःस्वात्मनोमूर्तक
रणंध्यानामृतमयेन्द्रूपेगायमांशुद्धविदानन्दमा
रश्मिभिर्ज्ञानाशिवमंधारकस्वरूपं यथोक्तं श्रीलिम
प्रभुरसौजनकोशेमादि ग्रनस्यगविहृपनंयेवनि
त्यं नस्यकस्यापिप्रतिहंतिभस्यसमस्तरोःसन्तापहारि
णः शोभनयारूपस्यसंविलितानीलस्वरवादिसामा
निनस्थाश्रूपाश्रमिध्यानामृतमयएव ७ भक्तिकंद
समुल्लासावसरेपरमेश्वर मन्हानिकस्यपाषाणस्र
णाह्येवजायते भक्तिर्भगवदनुरागएववैवस्य
दायितात्कं इत्यस्यासमुत्पन्नेस्पर्शानिपर्णीताह्येव
महानिकस्यपाषाणस्याणानिवर्षोपलमयोमहा
लेभः भक्तिकंदेयः मयामयध्यानन्दघनस्वात्मवि
भ्रान्तिहेतुर्जायतेइत्यर्थः ८ सदास्पृष्टविनोदायस
दास्मितिमुखवासिने सदाविभुवनाहारतृप्तायस्वा
मिनेनमः नदेवंव्यवहारेपिप्रभुर्देहादिमाविशन्

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

भावमेवात्मनश्चोर्ध्वमिच्छयाभासयेद्धरिरिति स्थिम
देहादिमाविशन्तो भगवत्यैति तत्त्वं न मेदनमत्रा
प्यत्राहंकाराभ्याभासं सयोजनविपाजनक्रमेण सद्या
दिदेहत्वे यथा वत्तत्र यामय स्यन्दमन्दे ह्विनम ति
यान्तमिति मयवावेस: ९ नकापिगमाद्दिनापि
नार्किविदिदमेवघे भगवत्तद्दामपश्यन्ति भयालर्ये
नमोनम: पक्वामहादशानां दिपदेपरमलोकेवाग
नाभोगानपरभूमी: शरीरं वाम्यकाद्दमेवमनुद्रा
नो हृदयाभिमतं न यं तद्दामविदन्ते यप श्यन्ति भयादि
धमहार्थद्दष्टाविष्णोर्भ्यो नमोनम: वीक्ष्ययेघाम
वषत्रुद्दानां हृदयाभिमतं भवं तद्दामविघ्नं यपश्य
निभयादिद्यमहार्थद्दष्टाविष्णो, रतनविवं धनानि १०
भक्तिलक्ष्मीसमृद्धानां किमन्यद्यपाचितं पनयावा।
हरिहराणां किमन्यद्यपाचितं किमन्यदितियामयम
धामवामाहेवामयाचितम किमन्यदितिपरमार्थ
ध्यानामादनां किं ममेनासारप्रायेणोमर्थि: ११ दुःखा।
न्यपिमत्तुरवायतेविषमच्छिमनायते मोतापते वसमा
गोपत्रमार्गा: सशोकर: चयमग्नानस्थिरानन्दघनानि
नवला क्रमणादेव भवतिमार्गा: परेशारूपदं ११ मूले
मध्येवसानेवनालिङ्ग: त्वं भवनुषो नयापिवपमो
धानसीताम: कथमुच्यतो प्राग्वत्तुष्टीनावास्थि।
नप्रोक्ति: मलेमध्येवसानेऽशति सेविन्दयप्रसर
विश्रान्ति७ सीतामोत्तुष्टीनेनाभिभूयामहे ११
सानयोगादिनामेवामिवापेतितमूर्हमि प्रकाश:
हरिहराणामेवभवामंकिमनोऽप्रभो ॥

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

१९ प्रभो केषांचिज्ज्ञानयोगक्रियाद्युपायैर्भवान्स्फुरति
६८ भक्तानान्तु नः स्वैरिणां उपायानपेक्षितं त्वम्मा
वेशात्मा मत्वम्माहिमावभवात्मकाशस्वभावः सदे
तियावत् ॥४॥ भक्तानां नाम योनाभ्यस्याध्यानेष्वात्म
नस्तव तथाप्यस्तिशिवे येन किं मध्येषा वहिर्मुख
प्रायत्नयः क्लेशाः आध्यानेयस्याभिलाषविविक्तं त्व
स्वात्मन इति स्वात्मतयास्फुरतः तथापीति त्वङ्का-
देव किमपीति परमानन्दैकात्म्यं जनेनिर्निमित्त
व ॥५॥ सर्वाभासावभासो यो विमर्शवलितोऽखिलं प्र
हेमतद्दिति स्तौमि तां क्रियाशक्तिमीशस्य प्रहेमनद
खिलमिति यः सर्वाभासावभासः सदा विश्वस्य प्र
काशः कीदृक् विमर्शेन परमानन्दचमत्कारेणाव-
लितो हि तः क्रियाशक्तिमीशस्य स्तौमीति पूर्ववत्
वर्णितेन मम वोशेषापूपिवक्रोडविस्तवः यसमानास्त १९
तो वन्दे देवं वन्दे देवाविश्वं भवन्मयं प्रपिवसेप्वविस
व इति सृष्टिस्थितिकारिणः प्रसिद्धा ब्रामतोकहार
यन्तिपि यावदशेषाज्जनवः तेस्तात्र समानासद
स्वविषयाश्तिमवणावर्तनेतिस्तौति यनः हे देवा-
शेषप्रमातादिरूपतासोऽशशील ततो विश्वं भवन्म
यं विश्वग्रसनशीलत्वद्रूपं वन्दे भास्वत् ॥७॥ म
तो विनाशसंवेद्यात्मनरगिनिखिलमस्वा पवमावे-
श्यतेनाप्यत्वया संहारलीलया हे नाथ संहारकौर
या पवमेवोच्यते समभिरुद्रुरूपात्मरमुल्लासिमस
भावनात्दीपिकमिव यान्ति विन्सदाशिवात्मेन रूपा

नष्टप्रायमवतीत्यर्थः यतस्ततो नाधिकस्याप्यधिके
नेवाभासमानस्य विनाशेन संबंधाभिधानमेव
विगलितेवनाभिरितिर्भवति तदुक्तं यत्सर्वाशिवप
र्यंतमिमादि विनाशो लतिसंपूर्णमितन्यये तथा का
र्यतादविपितोनत्वेमादि ८ ध्यानमात्रमुपतिष्ठत एव
नरद्भुवेर्दभक्तिपानानां श्रुगुणविस्मयविलाद्भुत
चिंताकर्तृत्वाप्रतिवतेविजयेते मिमयोगिभिश्चिर
चिंतमशक्यमपि यतन्तः स्वरूपे भक्तिपनानां ध्यानमुपर
तिष्ठते ध्यानसमनन्तरमेव सन्निधीयते इत्यर्थः तेव
भक्ताश्च विलायायाद्भुतचिंतायाः कर्तृताप्रतिवि
मध्ये नृपवासायामविस्मयप्रवर्तकाः सर्वोत्कर्षि
ण इत्यर्थः ९ तावकभक्तिरसासवसेकादिव सुवि
नयवर्मनं उत्स्फुरितैः स्यातिवीरजनो लिशिवनाल
क्लैः कृतोत्साहः वीर्यः स्फुटः वीरजनो विदारित
संसारमहापशुर्भक्तलोको निशिमायामयेपवनस्य
तिविहिकासमविलसतितथाकपंतावकभक्ति
रसासवमेकात्वत्समावेशात्मतस्तवनादिवस्त्र।
गिवनास्यानन्दवेतियानिमत्तमंडलानियाशसंव
यासिनो मेवयिभिः स्फुरीतैविंविशैः लोभमुशक्ये
कीदृक् वेनात्कलेनाद्राहदयाग्रपकपमयादया।
उवर्तिशक्तिशानैः कृतोत्साहः परिपोषितविदग्धद
पः ११ आत्राम्नुवदाभिर्गुतिरमुनायेनागकेनसमशा
भा तेनाययंतामिमकालेहवमरिवलमवभविषीह
कविदग्धमहमाशेतीदर्शनादनार्थपवायंसोकः।

५१ 69 स्तथापित्वांयाचे श्रमतावि रहृदयसमावेशोत्क
र्षप्रदर्शिनायेनांगकेनसर्वजनासंलक्ष्येणप्रकार
णशोभातवस्तुतिरारब्धा तेनप्रकारेणपर्यंतसिम
मखिलंकालंरहस्मविवलेहकृतासेभविषीष्टप्रा
सुयात् भूयाद्यथाविरसेनहृष्यं इतिशिवंभूयात् २०
इतिश्रीस्तोत्रावल्यांवर्णस्तोत्रेविशेषविवृतिःक्ले
शाविनाशायविकामयस्पन्दमेजमोजोविदंभय
रिजेनशुनयागे वेनस्वकरोविनिवेश्मरीविचक
मावस्थसमयागमस्नीरूकविषमेनत क्रांतिपथमि
नास्त्रकिंश्चाणीशेनानिभवातपानिरूपमपरानन्दम
वितेनेतिवनन्दनात इयमितिविभोःशंभोर्भक्त्या।
परंपरमेष्टिनो विवृतिनतलिनस्यात्वास्माभिःकृतं
येजनाश्रितैः विस्वयोपिविशदैरसममस्तुपैःशा
हैतत्याविवरणैःश्रमितैवकीर्तिःनस्माद्गुरोरभि
नवाद्यरमेशमूर्तेःहेसोपिनाम्यविवृतिंहननोच।
सम इतिश्रीमहामाहेश्वराचार्यश्रीमदुत्पलदेवा
चार्यविरचितायांस्तोत्रावल्यांश्रीमदभिनवगुप्ता
चार्यवर्यपादपद्मोपजीविराजानकक्षेमराजेन।
विरचितायांस्तोत्रसाकिविवृतिरियंसमाप्ता ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥

वेदान्त

© Dharmartha Trust. Digitized by eGangotri

५८
69

स्याप्याख्यापितं शम्भुना विरहय समावेशोत्क
र्षप्रदर्शिना येनांगकेन सर्वजनासंलक्ष्येण प्रकारे
णशंभोन्तवस्तुतिरारब्धा तेन प्रकारेण पर्यन्तसम
मखिलेकालेच्छमविचलेहृत्वा सोऽभविष्योरुप्रा
प्र्यान् भूयाशमाविनत्येन हृयं इतिशिवं भूयात् १०
इति श्रीस्तोत्रावल्यां चर्वणस्तोत्रे विशेषविवृतिः क्षे
शांविनाशयविकामयमन्तरोजमोजोविरंभय
रिजेनगुनयागे वेनस्वकरोषितिवेइमरीविचक्र
माविभ्य सम्यगमस्तोऽरुविषमेनत् क्रान्तिपथमि
नास्ति किंश्रणीधेनानिभवातपानिरुपम परानन्द
सितेनेतिवनन्तगणान् इयमिति विभो शंभोभक्ता।
परंपरमेष्ठिनो विरितनलिनयाख्यास्माभिःकृत
येनजनार्पितेः विषयोपि विषदेरसमसूपेः शा
हिलयाविवरोः प्रापितेव कीर्तेः नस्मात्भुरभि
नवाप्यरमेश्वमूर्ते : ते सोपि गम्यविवृतिहननोच।
स्व इति श्रीमहामाहेश्वराचार्यश्रीमदुत्पलदेवा
चार्यविरचितायां स्तोत्रावल्यां श्रीमदभिनवगुप्ता
चार्यवर्यपादपद्मोपजीवि राजानकक्षेमराजेन।
विरचितायां स्तोत्रावलि स्तुतिविवृतिरियं समाप्ता ॥
॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

वेदान्त